

T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

ANA HABER BÜLTENLERİNİN TRAVMATİK ETKİLERİ

TEZİ YAZAN
Sinem BÜRKÜT

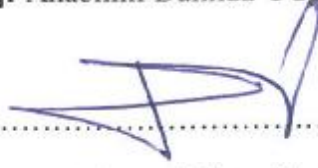
DANIŞMAN
Prof. Dr. Deniz Aynur GÜLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN - EYLÜL 2016

T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

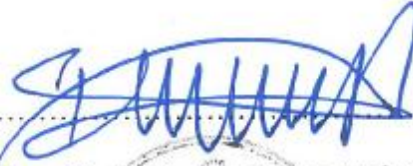
201410010 öğrenci numaralı Sinem BÜRKÜT'ün ‘‘ANA HABER BÜLTENLERİNİN TRAVMATİK ETKİLERİ’’ başlıklı çalışması jürilerimiz tarafından oy birliği ile Psikoloji Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı- Tez Danışmanı -Jüri üyesi- Ün. İçi : Prof. Dr. Deniz Aynur Güler

Jüri Üyesi- Ün. İçi : Yrd. Doç. Dr. Eda Yaşa Özeltürkay

Jüri Üyesi- Ün. Dışı : Yrd. Doç. Dr. Berna Arslan (Mersin Üniversitesi)

Yrd. Doç Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yukarıdaki imzaların , adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaklardan yapılan bildirişlerin, çizelge , şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı , 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

ÖNSÖZ

İnsan sosyal bir varlıktır ve benlik oluşumunu çevresindeki olay ve kişilerle olan etkileşimleri oluşturur. Modern toplumlarda kişilerin hayatının bir parçası haline gelen televizyon , ana haber bültenlerinde izleyiciye aktardığı olaylarla izleyicilerin ruh sağlıklarını etkileyebilmektedir. Televizyondaki bir program türü olan ana haber programlarının içeriklerinin kişinin dünyaya bakışı, dünya görüşü ve hayat algısı oluşumunda rol oynayabilecek etkiler içerdiği ve kişilerin bu içeriklerden etkilendiği düşünülebilir. Bu çalışmada ana haber bültenlerinin travmatik etkileri araştırılmıştır.

Bu çalışma , çevremdeki insanların yaşadıkları olayları ana haber bültenlerinde gördükleri olayları ve bu olaylarda mağdur olmuş kişileri örnek vererek anlatmaları ve bu kişilerin başına geren olumsuz olayların kendi başlarında gelebileceğini düşünmeleri ile bu tezin yazım aşaması sırasında başlayan terör olayları ve bu olayların ülke genelinde yaygınlaşacağı dedikoduları karşısında insanların duydukları seslerden bile ürktüklerini fark etmem sonucu ortaya çıkmıştır. Buna sebep olarak haberlerin gerçek hayatta olan olayları haber yaparak izleyiciye sunması olduğu fikri ağır basmaktadır. Çünkü insan sosyal bir varlıktır ve benlik oluşumunu çevresindeki olay ve kişilerle oluşturur. O zaman en çok maruz kaldığı televizyon ve televizyondaki bir program türü olan haber programlarının içeriklerinin kişinin dünyaya bakışı, dünya görüşü ve hayat algısı oluşumunda rol oynayabilecek etkiler içerdiği ve kişilerin bu içeriklerden etkilendiği düşünülebilir.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren ve büyük emeği olan Çağ Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı ve tez danışmanım Prof. Dr. Deniz Aynur GÜLER' e, öneri ve eleştirileri ile tezin hazırlanmasında büyük katkıları olan Mersin Üniversitesi İletişim Fakültesi Basın Yayın Bölümünü öğretim üyesi Yrd. Doç Dr. Berna ARSLAN 'a , en içten duygularıyla teşekkürlerimi sunarım.

30/09/2016

Sinem BÜRKÜT

ÖZET

ANA HABER BÜLTENLERİNİN TRAVMATİK ETKİLERİ

Sinem BÜRKÜT

Yüksek Lisans Tezi , Psikoloji Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Deniz Aynur GÜLER

Eylül 2016 , 110 Sayfa

Günümüzde haberi yayma işlevi kitle iletişim araçları ile sağlanmaktadır. Kitle iletişimi, profesyonel insanlar tarafından, endüstriyel bir yapı içerisinde oluşturulan mesajların, teknolojik aygıtlar aracılığıyla, mekânsal olarak uzaklardaki, eğitim, gelir, yaş ve cinsiyet açısından farklı kitlelere ulaştırıldığı, etkileri ve sonuçları açısından karmaşık bir süreç olarak tanımlamak mümkündür. (DİE,05..5.2016,www.acikogretimadalet.com) Gününüzde kitle iletişim araçları denince akla gelen en yaygın türleri gazete , radyo, sinema, internet ve televizyondur. Bireylerin kendilerince farklı amaçlarıyla izlendikleri televizyonun önemini koruyan program türleri içinde televizyonda yayınlanan ana haber bültenleri bulunmaktadır. Ana haber bültenleri , gün içinde ülkemizde ve dünyada yaşanan gerçek olayları izleyiciye sunma iddiasında olan bir program türüdür. Ancak gün içinde yaşanan olayları evlerimize getiren ana haber bültenleri , toplum hafızasında kalıcı izler bırakabilecek olayları da evlerimize getirmekte ve bu olayların şok edici , korkutucu veya üzücü etkileri kişilerde travmatik izler bırakabilmektedir.

Bu çalışmada, ana haber bültenlerinin travmatik etkileri üzerinde durulmaktadır. Yaşanılan gerçek olayların profesyoneller tarafından haberleştirilmesi ve kitle iletişim araçlarıyla izleyiciye aktarılması sürecinde haberin, haber değeri kadar önemli olan unsur haberin algılanış biçimidir. Haberi izleyen birey haberin içeriğindeki travmatik olaydan etkilenerek, kendi yaşantısında gerçekleşen travmatik olayı hatırlayabilir yada travmatik olayı yaşayan kişi ile empatik bir bağ kurabilir. Kurulan bu empatik bağ haberi izleyen kişi açısından ikincil travmalara sebep olabilir. İkincil travmalar izlenen travmatik olayın kişinin kendi başına da gelebileceği düşüncesiyle suç korkusuna sebep olabilir.

On gün boyunca izlenen iki ayrı televizyon kanalının haber bültenlerinde yayınlanan haberlerin içinden travmatik etkileri olduğu düşünülen haberler belirlenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda incelenen toplam 417 haber içinde iki yüz bir tanesi travmatik bulunmuştur.

İncelenen ana haber bültenlerinden Show Tv Ana Haber Bülteni'nin de verilen toplam haberin % 44.60'ı , Fox Tv Ana Haber Bülteni'nin de verilen toplam haberin %45.32 ' sinin travmatik içerikli haberler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Verilen haberlerin neredeyse yarısını travmatik içerikli olduğu düşünüldüğünde ana haber bültenlerinin travmatik etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kitle iletişimi , Televizyon Haberleri , Travma , İçerik Analizi

ABSTRACT

TRAUMATIC EFFECTS OF HOME NEWS BULLETIN

Sinem BURKUT

Master's Thesis, Department of Psychology

Thesis Advisor: Prof. Dr. Deniz Aynur GÜLER

September 2016, 110 Page

Today, the news spread function is provided by mass media. Mass communication, by professional people, the posts created in the industrial structure through technological devices, spatially distant, education, income, age and gender in terms of the delivery to different audiences, effects and can be defined as a complex process in terms of results. (SIS, 05. .5.2016, www.acikogretimadalet.co I) have been tried by the media in your day that comes to mind most common types of newspaper, radio, cinema, internet and television. of their own different purposes of the importance of protecting program types, the main news bulletins aired on television in the television they watched individual bulunmaktadır. until newsletters, real events experienced in our country and the world during the day is a type of program which claims to offer the audience. But the main news event of that day was living in our homes, society will leave an indelible mark in the memory of events in our home and bring shocking of these incidents, which could leave traces in traumatic frightening or distressing effects people.

This study focuses on the traumatic effects of the main news bulletin. Delivering news by professionals experienced in real events and news in the process of transferring to the audience with the mass media, news value is as important as the elements of the perception of the news. individuals affected by traumatic events in the news following the news content, people who can remember traumatic events or traumatic events that have occurred in their lives can be established with an empathic bond. Established empathic bond news in terms of the following persons may cause secondary trauma. The traumatic events that followed Secondary trauma can cause a person's fear of crime can come with the idea on his own.

It followed for ten days through the traumatic effects of two television channels of the news published in the newsletter the news is thought to be determined. Two hundred of the total 417 reports examined in the examination result has been a traumatic one.

The analysis of the main news bulletins Show TV main news from the 44.60% of the total news, Fox TV main news from the 45.32% of the total news' has reached the conclusion that the tray containing the traumatic news. Considering that almost half of those given içerilikl traumatic news reached the conclusion that the traumatic effects of the main news bulletin.

Keywords: Mass communication, Television News, Trauma, Content Analysis

TABLolar LİSTESİ

Tablo 5.1.	Travmatik Haberin Kanallara Göre Günlük Payı (Fox Tv).....	58
Tablo 5.2.	Travmatik Haberin Kanallara Göre Günlük Payı (Show Tv).....	58
Tablo 5.3.	Travmatik Haberin Çeşitleri	60
Tablo 5.4.	Kanallara göre Haber Bültenlerinin Toplam Süresi ve Travmatik Habere ayrılan Süre	62
Tablo 5.5.	Travmatik Haberin Süresine Göre Günlük Payı (Dakika).....	63
Tablo 5.6.	Travmatik Haberin Süresine Göre Günlük Payı (Dakika).....	64
Tablo 5.7.	Travmatik Haberin Haber Bülteni İçinde Dakika Olarak Süre Dağılımı ..	65
Tablo 5.8.	Kanallara göre Travmatik Haberin Yayın Sırası	66
Tablo 5.9.	Travmatik Haberin Aktörü	67
Tablo 5.10.	Travmatik Haberin Kaynaklarının Kanallara Göre Dağılımı	68
Tablo 5.11.	Haberi Destekleyen Görsel Meteryallar	69
Tablo 5.12.	Kanalların Travmatik Haber Sunumunda Kullandığı Haber Çeşitleri:	70
Tablo 5.13.	Travmatik Haberin Teması	71
Tablo 5.14.	Travmatik Haberin içinde en çok geçen kelimeler	73
Tablo 5.15.	Travmatik Haberin içinde en çok geçen diğer kelimeler.....	75
Tablo 5.16.	Travmatik Haberin içinde en çok kullanılan görüntüler.....	76

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. İletişimin Sınıflandırılması (Zıllıoğlu M. ; S: 32-33).....	9
--	---

RESİMLER LİSTESİ

Resim 5.1. Girdiği çatışma sonucu şehit olan askerin cenaze haberinin görüntüsü	77
Resim 5.2. Şehit askerin babasının şehidin arkasından ağıt yakması görüntüsü	77
Resim 5.3. Terör saldırısı sonrası binaların hasarlı görüntüleri	78
Resim 5.4. Terör mağduru vatandaş	78
Resim 5.5. Bombaların Patlama anı görüntüleri	79
Resim 5.6. Ağıt Görüntüleri	80
Resim 5.7. Ağıt Görüntüleri	80
Resim 5.8. Kaza anı Görüntüleri	81

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
TEZ İMZA SİRKÜLERİ	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
RESİMLER LİSTESİ	x
İÇİNDEKİLER	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sayıtlılar	4
1.5. Sınırlılıklar:	4
1.6. Kavramalar	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. İLETİŞİM VE KİTLE İLETİŞİMİ	6
2.1. İletişim	6
2.1.1. İletişin Sınıflandırmaları:	8
2.1.2. İletişimin İşlevleri	10
2.1.2.1. İletişimin Psikolojik İşlevi	10
2.1.2.2. İletişimin Toplumsal İşlevi:	12
2.2. Kitle İletişimi	13
2.2.1. İnternet	14
2.2.2. Radyo	17

2.2.3. Sinema	18
2.2.4. Gazete	19
2.2.5. Televizyon	20
2.2.5.1. Haber Kavramı Ve Televizyon Haberleri.....	23

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MEDYA ŞİDDET VE TRAVMA.....	28
3.1. Görsel Medya Aracılığıyla Sunulan Şiddet Ve Travmatik Etkileri.....	28
3.1.1. Şiddet Ve Türleri	29
3.1.2. Görsel Medya Ve Şiddetin Travmatik Etkileri.....	32
3.1.3. Kitle İletişiminde Şiddet Teorileri	35
3.1.4. Şiddetin Psikolojik Ve Sosyolojik Kuramları.....	37
3.1.4.1. İçgüdü Kuramları.....	37
3.1.4.2. Dürtü Kuramı (Engelleme -Saldırganlık)	39
3.1.4.3. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	39
3.1.4.4. Kişiler Arası Davranış Kuramı	40
3.1.4.5. Biopsikopatolojik Modeller;	41
3.2. Travma	41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YÖNTEM	51
4.1. Araştırma Modeli.....	51
4.2. Evren Ve Örneklem	52
4.3. Verilerin Çözümlemesi.....	52
4.3.1. İçerik Çözümlemesi	52

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. BULGULAR VE YORUM.....	57
5.1. İçerik Çözümlemesi Bulguları.....	57
5.1.1. Travmatik Haberin Genel Özellikleri	57

5.1.2. Haberin Süresi	61
5.1.3. Haberin Yayın Sırası.....	66
5.1.4. Travmatik Haberin Aktörü	67
5.1.5. Travmatik haberin Kaynakları ve Teknoloji Kullanımı	68
5.1.6. Travmatik Haberin Çeşidi.....	70
5.1.7. Travmatik Haberin Teması	71
5.1.8. Travmatik Haberin İçeriliğinde Kullanılan Kelimeler Ve Görüntüler	72
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	82
6.1. Sonuçlar	82
6.2. Öneriler:	85
7. KAYNAKÇA.....	87
8. ÖZGEÇMİŞ	92
9. EKLER LİSTESİ.....	93
9.1. EK-1: Kodlama Formu	93
9.2. EK-2: Travmatik Haberin Haber Bültenleri İçindeki sırası.....	96

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

“ Ana Haber Bültenleri’nin Travmatik Etkileri” başlıklı bu tez çalışması beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem , amaç , önem , sayılıtlar , sınırlılıklar ve tanımlara ; ikinci bölümde iletişim ve kitle iletişimi kavramlarına ; üçüncü bölümde medya, şiddet ve travma kavramlarına ; dördüncü bölümde araştırmanın yöntemine ; beşinci bölümde bulgulara ve son olarak sonuç ve öneriler kısmına yer verilmiştir.

Toplumsal hayatın her aşamasında var olan kavramlardan biri iletişim kavramıdır. İnsanlar çevrelerindeki her olay ve olgu ile iletişim halindedir. Araştırmalara göre günümüz dünyasında insanların en çok iletişim halinde oldukları nesnelerin başında kitle iletişim araçları gelmektedir. Günden güne gelişen teknolojiler insanların hayatlarındaki yerini almaya devam etse de televizyonun insanların günlük hayatlarındaki değişmez yerini alması zor görünüyor. Yapılan araştırmalar insanların günde en az üç yada dört saatlerini televizyon başında geçirdiklerinin göstermektedir.(Cüceloğlu,1990:549) Gerek zaman geçirmek gerekse eğlenmek amaçlarıyla izlenen televizyonun , yayın akışı içinde bir çok içerik bulunsada insanların izlediği program türleri içinde televizyonda yayınlanan ana haber bültenleri yerini ve önemini günümüzde de hala korumaktadır.

Ana haber bültenleri gün içinde ülkemizde ve dünyada yaşanan gerçek olayları izleyiciye sunma iddiasında olan bir program türüdür. Ancak gün içinde yaşanan olayları evlerimize getiren ana haber bültenleri toplum hafızasında kalıcı izler bırakabilecek olayları da evlerimize getirmekte ve bu olayların şok edici , korkutucu veya üzücü etkileri kişilerde travmatik izler bırakabilmektedir. Yaşanılan travmatik olayları izleyen izleyicinin , olayı yaşayan kişi ile empatik bir bağ kurarak yaşanan travmayı kişileştirmesi sonucu ortaya çıkan suç korkusu, zamanla toplumdaki bireylerin birbirine olan güven duygusunu zedeleyerek “ biz” algısını yok edip toplumsal travmalar evrilmesi beklenebilecek bir durumdur. Unutulmamalıdır ki travmayı görmek veya duymak bile kişilerde travmaya neden olabilecek bir durumdur. Bu nedenle ana haber bültenleri vasıtasıyla haberleşen travmatik olaylar , kişilerde yavaş yavaş korku ve endişe gibi duyguları günlük hayatını bir parçası haline getirebilmektedir.

On gün boyunca izlenen iki ayrı televizyon kanalının haber bültenlerinde yayınlanan haberlerin içinden travmatik etkileri olduğu düşünülen haberler belirlenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda incelenen toplam dört yüz on yedi haber içinde iki yüz bir tanesi travmatik bulunmuştur. Yapılan analiz sırasında travmatik içerik bulunan iki yüz bir haber haberlerde; haberin haber bültenlerindeki süresi , yayınlanan travmatik haber sayısı ve yayınlanan bu haberlerin haber bülteninde yer alış sırası , haberi destekleyen görsel materyaller, haberin üretim bakımından kaynakları , haberin çeşidi ve teması, haber içinde geçen travmatik kelimeler ve görüntüler , travmatik haberin öncesi ve sonrasında yer alan haberin içerikleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar travmatik haberin iletişimsel ve psikolojik boyutları göz önüne alınarak incelenmiştir. Çalışmada incelenen iki kanalın travmatik haberi verme durumları karşılaştırılmıştır.

1.1. Araştırmanın Konusu

Ana Haber Bültenlerinin Travmatik Etkileri başlıklı bu çalışmada , ana haber bültenlerinde kullanılan kelimeler, görüntüler, görüntülerin tekrarı, haberin kurgulanış biçimi ve sunumu hakkında inceleme yapılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

İnsanlar, toplumsal hayatın her aşamasında birbirleri ve çevre ile iletişim halindedir. Gelişen teknoloji ile hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelen kitle iletişim araçları , insan hayatında giderek daha fazla öneme sahip olmakta ve yaşam biçimi halini almaktadır.

Gündelik yaşamın bir parçası haline gelen televizyon, gelişen teknoloji ve yeni iletişim araçlarına kıyasla yerini ve önemini korumaktadır. Neredeyse bütün yaş gruplarına hitap eden televizyon, günümüz toplumunda günün en az 3-4 saatini kaplayan bir aktivite olarak karşımıza çıkmaktadır.(Cüceloğlu,1990:549)

Televizyon içeriğinde pek çok program türünü barındıran, her yaş grubu ve her ilgi alanına uygun program türlerini içermektedir. Ancak bu popüler kültür ürünleri içerisinde yerini koruyan en önemli program türü ana haber bültenleridir. Ana haber bültenleri dünyada ve ülkemizde yaşanan olayları evlerimize getiren program türüdür.

Televizyon haberleri hayatın içinden kesitleri izleyici ile buluşturan program tiplerindedir. Bu sebeple haber bültenlerinde karşılaşılan olaylar ve olgular bireyleri günlük yaşantılarında karşıların çıkabileceğini düşündükleri olaylardır. Gündelik hayatta karşılaşılan olaylar, toplanıp, detaylandırılarak, kendi saat dilimi içinde ana haber bültenlerinde izleyiciye sunulmaktadır. Hayatın içinden gelen haberler izleyiciye anlatıldığı içindir ki bireylerde bu olayların verilış biçiminden yada içeriğin bizzat kendisinden kaynaklanan travmatik etkileri görülebilmektedir.

Bu çalışmada ana haber bültenlerinde yer alan olayların haberleştirmesi sırasında kullanılan sözcükler, görseller, toplumda travma etkisi yaratıp yaratmadığı sorusuna yanıt aranmaktadır. Gerek savaş ve bombardıman haberleri gerekse bu savaştan mağdur olan insanların haberleri, trafik kazası, geçim sıkıntısı, afet haberleri, aile içi şiddet , taciz ve tecavüz haberleri izleyicilerde korku ve endişeye yol açan şiddet haberleridir. Bu şiddet haberleri , toplum içindeki her bievde farklı travmatik etkiler yaratabilmektedir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular ışığında medya aracılığıyla toplum üzerinde yaratılan travmatik etkileri ortaya koymak , medyadaki sunum biçimlerini eleştirel bir bakış açısıyla tartışmak ve toplum üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirgeyebilecek öneriler getirmek bu çalışmanın genel amacıdır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Ana haber bültenlerinde olayların haberleştirilmesi sırasında kullanılan yöntemler ile elde edilmek istenilen sansasyonel sonuçların bireylerde travmatik etkiler bırakması söz konusu olabilmektedir. Zira haber kurgusal program türlerinden farklı olarak gerçek hayattan kesitleri barındırmakta, bu kesitleri kurgulayıp yeniden anlamlandırmaktadır. Dolayısıyla olayı iletme kadar anlamlandırma görevini de üstlenmiş olur.

Seçilen olayların haberleşmesi sürecinde seçilen kelimelerin, görsellerin , kullanılan müziklerin, haberin verilış şekli, haberin süresi ve sunumunun toplum tarafından anlamlandırılması travmatik ekiler doğurabilmektedir. Bu çalışma ile travmatik olayların haberlerde verilış biçimi ve televizyon haberlerin bizzat kendisinin travmatik etkilere sebep olabileceğinin sorgulanması önem arz etmektedir.

1.4. Sayıtlar

Çalışmanın sorunsalı değerdendirilirken şu noktalar sayıtlı olarak kabul edilmiştir.

1. Televizyonda yayın yapan ana haber bültenlerini oluşturan haberlerin veriliş biçimleri toplumda travmatik etkililer yaratabilmektedir.
2. Televizyonda yayın yapan ana haber bültenlerini oluşturan haberlerin içerikleri toplumda travmatik etkililer yaratabilmektedir.
3. Televizyon haberlerinde yer alan şiddet içerikli haberlerin yer alış biçimlerinin niceliksel ve niteliksel çözümlemesinde kullanılan içerik analizi tekniğı geçerli ve güvenilirirdir.
4. Bu çalışma sorunsalı çerçevesinde örnekleme oluşturan ana haber bültenleri evreni temsil etmektedir.

1.5. Sınırlılıklar:

Bu çalışmada araştırmacının, çalışma için kısıtlı bir araştırma süresinin olması, uygulama aşamasındaki değışkenlerin sınırlı tutulmasına sebep olmuştur. Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda listelenmiştir.

1. Araştırmada tüm kitle iletişim araçları içinden televizyonun tercih edilmesi sınırlılık oluşturan etmenlerdir.
2. Ülke çapında karasal yayın yapan bütün ulusal yayın kuruluşların içinden reytingi en yüksek olan iki ana haber programının seçilmesi sınırlılıklarıdandır.
3. Araştırmanın yöntemi olan içerik çözümlemesi için tüm yıl içinde toplam on gün ile sınırlı olması
4. Araştırmanın televizyon program çeşitlerinden ana haber bültenleri ile sınırlı olması
5. Travmaya maruz kalan bireylere sonraki hayatlarında travmatik durumları ile bilgilere ulaşılammaması da araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

1.6. Kavramalar

İLETİŞİM: Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon.

KİTLE İLETİŞİM: Televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, haberleşme, muhabere, komünikasyon.

HABER: Bir olay bir olgu üzerinden edinilen iletişim veya yayın organlarınca verilen bilgi.

ANA HABER: Kanaldan kanala değişmek kaydıyla genellikle 17:00-21:30 saatleri arasında yayın yapan haber kuşağıdır. Bu kuşakta haberler daha ayrıntılı olarak izleyicilere ulaştırılır.

TRAVMA: Kişiyi aşırı şekilde korkutan, dehşet içinde bırakan , çaresizlik yaratan çoğu kez olağandışı ve beklenmedik olayların yarattığı etkilerdir.

ŞİDDET: Bir kişiye yada nesneye yöneltilen zarar verici ve yıkıcı davranış.

İKİNCİ BÖLÜM

2. İLETİŞİM VE KİTLE İLETİŞİMİ

2.1. İletişim

İletişim, insanın doğumu ile başlayan bir süreçtir. Bebeğin ihtiyaçlarını belirtme veya duygularını ifade etmek için kullandığı ağlama gibi iletişim yöntemleri, yerini önce mimik ve jestlerin gelişimi daha sonra da konuşmaya başlamasıyla devam eder. Çevre ile temas fazlalaşır ve uyaran sayısı daha da artmaya başlar. Aile içinde kısıtlı olan iletişim , zamanla daha fazla insan ile etkileşim içine gireceği ortamlar, kitle iletişim araçlarının insanın hayatına girmeye başlamasıyla karmaşıklaşmaya başlar.

Çevresinde olan her nesne her olay, her kişi ve her canlıyla iletişim halinde olan yani sosyal bir varlık olan insan ; konuşması, yazıları, jestleri, mimikleri, giyimi vb. gibi kendine ait öğelerle kendini diğerlerine anlatacak, diğerlerinden de kendi ile ilgili iletileri alacaktır. Kişiler kendine ait her şeyle çevresiyle iletişim halindedir; ve bütün bu olgularla çevresine kendi ve çevresiyle ilgili mesajları vermekte ve almaktadır. (Zıllıoğlu,2014:21)

M. Zıllıoğlu iletişim nedir sorusuna '' İletişim bir başkasıyla konuşmadır; televizyondur , gazetedir , yazınsal bir eleştiridir , saç biçimimiz , giyim biçimimizdir ; Mağara duvarındaki resimdir , sahnede Anouilh' un ''Antigone'' u sinema perdesinde ''Yurttaş Kane' 'dir. ; bazen duymak görmek dokunmaktır, insan etkinlikleri ve ilişkilerinin tümü iletişimle ilgilidir.'' (Zıllıoğlu,2014:21) Diyerek cevap vermektedir. Kısacası günlük hayatta karşımıza çıkan her şey iletişimin içinde var olan unsurlardır.

TDK sözlüğüne bakıldığında iletişim kavramı: '' 1. isim: Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, iletişim . '' (DİE,13.03.2016,www.tdk.gov.tr) olarak tanımlanan geniş bir kavramdır.

İletişimi çok yönlü ve çok boyutlu bir kavramdır. Bu kavramın yukarıda bahsedilen tanımların yanı sıra, iletişimin literatürde bir çok tanımı daha bulunmaktadır. Bunlardan bazıları:

1. Bireyin benliği ile olan belirsizliğin azaltılması (Zıllıoğlu,2014:23) (Bireyin iç iletişimi ve bu iletişimle kendini tanıma ve tanımlama)
2. Bir kişinin kontrolünde olanın , başka insanlara paylaştırarak aktarılması süreci (Zıllıoğlu,2014:23) (Kitle iletişimi, örneğin haber merkezlerinde hazırlanan haberin izleyiciye aktarılması)
3. İletiyi gönderen kaynağın , karşı tarafı etkilemeyi amaçlayan davranışı (Zıllıoğlu,2014:23) (Sözsüz İletişim, Örneğin kişiye gösterilen bir fotoğraftan kişinin aldığı mesaj.)
4. Güç ve iktidar kaynağı olarak kullanılan mekanizma (Zıllıoğlu,2014:23) (örneğin kitle iletişim araçları vasıtasıyla kişileri bir konu yada düşünce üzerinde organize etmesi)

İnsanların duygu ve düşüncelerini paylaşırken bir takım amaçları vardır. İnsanların iletişim kurarken amaçladıkları hedefler aslında kişinin yaptığı tüm etkinliklerle ilgidir ve toplumsal olarak anlamların paylaşılmasıdır. (Zıllıoğlu,2014:33)

İnsanların, kurdukları iletişim eylemlerinde bilgilenmek ve bilgilendirmek, eğlenmek, varlığını diğer bireylerle göstermek, ilişkileri geliştirmek, kişilik geliştirmek, gereksinimlerini gidermek, etkilemek gibi psikolojik ve toplumsal bir takım amaçları vardır. Ancak iletişimde temel amaç insanın çevresi üzerinde etkili olma isteğidir.(19.03.2016.www.acikogretimadalet.com)

Berlo , insanların bilinçli olarak kişinin karşısındaki kişiyi etkileme girişimi olarak iletişim kurduğunu savunmuştur. Buna sebep olarak, insanların kendi açışından olumsuz olacak ilişkiyi etkileyerek dış güçlerin hedefi olmak yerine çevreyi kendisini kontrol etmeye çalıştığı fikrini sunmuştur. (Zıllıoğlu,2014:28)

İnsanlar her ne kadar, çevreden gelen tehlikeden koruma amacıyla iletişime girse de bir yandan da iletişim kurarken bir takım amaçlar ve beklentiler içindedir. İnsanların iletişime girmelerindeki temel amaç ödül beklentisidir. Bu amaçların bir kısmında ödül hemen, diğer bir kısmında ise ödül daha sonra beklenen amaçlardır. Shcramm, amaçlarla ilgili beklentileri “gecikmeden Ödüllendirme” ve “ sonradan ödüllendirme” olarak sınıflamaktadır. Gecikmeden Ödüllendirmeye yönelik ödüllerdeki temel mantık kişi iletiyi karşı tarafa iletildiği anda ödülünü almış olmasıdır, sonradan ödüllendirme de ise geleceğe yönelik ödül beklentisi olmasıdır. (Zıllıoğlu,2014:26)

Örneğin yardım sever bir kişinin yardım yaparken insanlara kurduğu iletişimi düşünelim. Kişi yapmaktan keyif aldığı, amaç edindiği bir işi yaparken aldığı haz gecikmeden ödüllendirmeye, kişinin yaptığı yardım işleri ile ilgili aldığı takdir ve beğeni sonradan ödüllendirmeye örnektir.

İnsan kendini tamamlama, benliğini oluşturma ve varlığını diğer insanlara gösterme gibi bir çok amaçla iletişim yollarını kullanmaya devam edecektir. Bir çok farklı biçimde çevresiyle iletişim kuracak birçok iletişim şekliye kendini diğerlerine anlatacak ve diğerlerini anlamaya çalışacaktır.

Ancak kişilerin iletişim kurarken amaçladıkları hedeflerden istedikleri sonuçlara ulaşamamaları yada kitle iletişimi ile kurulan iletişim sonucunda gördükleri ve duydukları olaylar karşısında kişiler travmatik etkiler doğurabilmektedir.

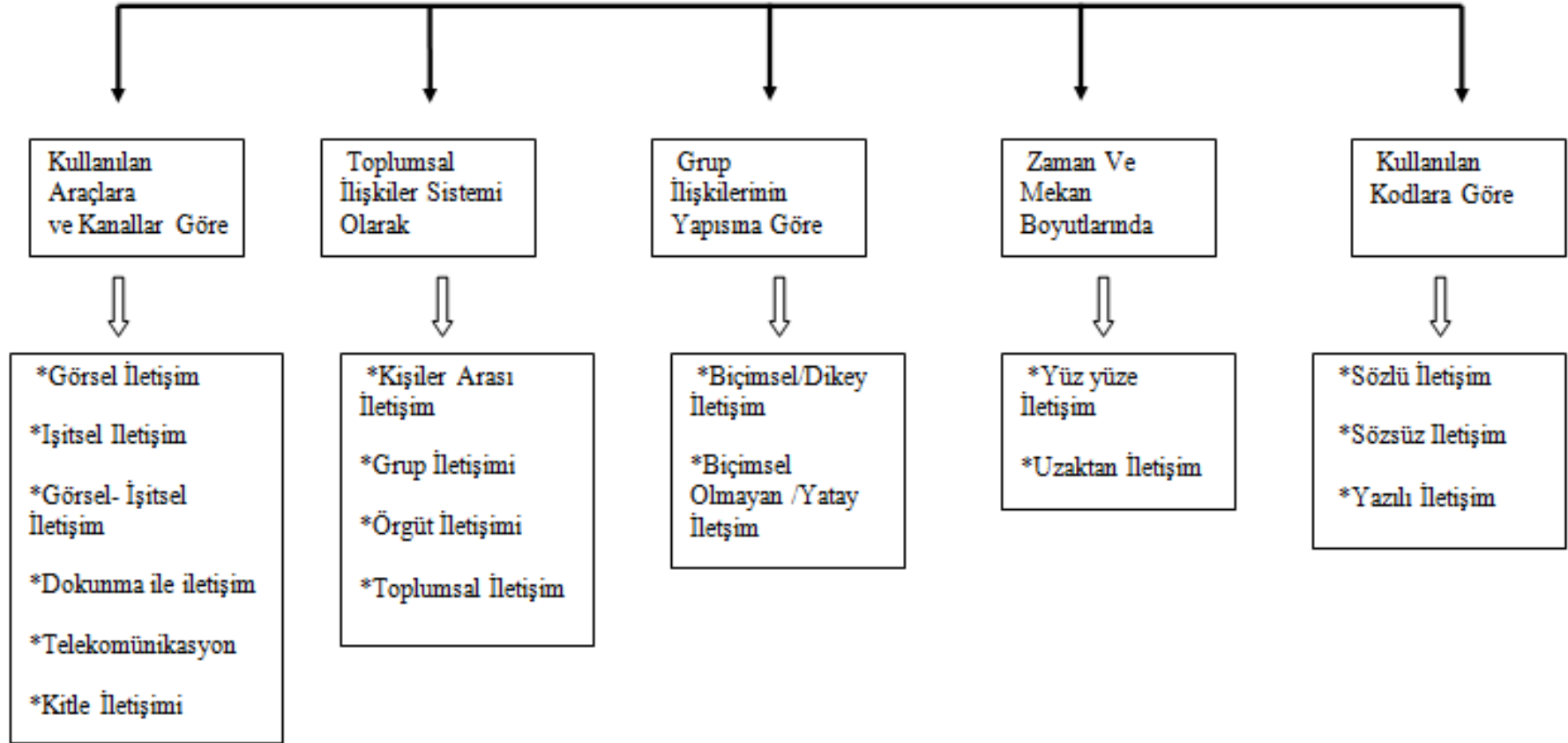
İnsan çevresi ile bir çok biçimde iletişim kurabilir. Bu iletişim şekilleri , kategori edilebilir ve sınıflandırılabilir.

2.1.1. İletişim Sınıflandırmaları:

İletişimin tanımında da anlatıldığı üzere bireyler kendileri ve çevreleri ile iletişim halindedir. Bireyler çevreleri ile giyimleri, konuşmaları, kitle iletişim araçları gibi bir çok şekilde iletişim halindedir. İnsanlar herhangi çevrelerinde gerçekleşen bir olayla ilgili haberi her zaman yüzyüze konuşurken alamaz. Haberi bazen gazetede okuyarak bazen de televizyondan izleyerek alırlar. İnsanlar yüzyüze konuşarak sözlü iletişim, gazete okumakla yazılı iletişim, televizyon izlemekle de görsel- işitsel iletişime girmiş olur.

İnsanlar bir çok türde iletişim kurabilirler. Bu sebeple iletişim türleri aşağıdaki şekil 1 'de iletişim sınıflandırılarak verilmiştir.

İLETİŞİM SINIFLAMALARI

Şekil 2.1. İletişimin Sınıflandırılması (Zıllıoğlu M. ; S: 32-33)

Bu çalışmada , yukarıda şekil ile anlatılan iletişim çeşitleri içinden , televizyonun bir kitle iletişim aracı olması ve görsel – işitsel bir aygıt olması sebebiyle kitle iletişimi ve görsel - işitsel iletişim üstünde durulacaktır.

2.1.2. İletişimin İşlevleri

Kişi , kendisi ile kurduğu iletişimle kim olduğunu keşfederler, çevresiyle kurduğu iletişimle de kendini başkalarına anlatmaktadır ve bu sayede psikolojik olarak kendilik sağlayarak bir doyuma ulaşır. Toplumsal boyutta ise iletişim belli bir grupta yaşayan insanlara kendine ait adet ve gelenekler oluşturarak gruptan topluma dönüşmesine aracılık eder. Bu işlevler aşağıdaki başlıklarda detaylandırılarak anlatılacaktır.

2.1.2.1. İletişimin Psikolojik İşlevi

Psikolojik bir gereksinim olarak insan varoluşunun temel unsuru olan çevresindeki insanları, olayları ve nesneleri anlama ve kendini anlatmak için bir takım iletişim yollarını kullanır. Birey olarak kendini tanıma, benliğini geliştirmede iletişimin rolü yadsınmaz bir gerçektir. Bireyin kendi iç konuşmaları ve çevresinde aldığı geri bildirimler , bireyin benlik oluşumunda önemli rol oynamaktadır.

Kişinin kendini tanıma süreci , aslında varoluşunun amacını bulmak ve dünyadaki misyonunu sorgulamak üzerine kurulu olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bireylerde depresyonu tetikleyen unsurlardan birinin varlığını sorgulamak olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü birey toplum içinde ne tür bir sığata sahip olursa olsun önemli ve biricik olmak ister. Bu kişinin en temel ihtiyacıdır ; bu ihtiyaç sadece varoluşunun amacını bulma ve bu amacın doğrultusunda bir yaşam sürdürmekle tatmin olabilir.

İletişimin insan psikolojisi üzerindeki bir diğer etkisi de kişiler arası iletişimdir. Çağımızda en çok sorun görülen konu insanların birbiri ile olan iletişimsizliğidir. Öyle ki günümüz insanları yalnız olmaktan yakınmaktadırlar. Bunun sebebini kişilerin birbirini dinlememelerine bağlayabiliriz Çünkü iletişim ,duygu ve düşünceleri paylaşma eylemidir. Dinlemeden konuşma sadece kendi duygularını karşı tarafa aktarma eylemidir; karşı tarafın duygu ve düşüncelerinden habersiz olarak geçiren iletişim sonucunda kişilerin kendini değersiz hissetmelerine sebep olunabilir.

İletişim; bireyin kendisini tanıması ve çevresine tanıtması aşamasında yaşamda deneyimlediği olaylara karşı duygu ve düşüncelerini aktarmak için kullanılan bir olgu olması sebebiyle de pek çok psikologun araştırmalarına konu olmuştur.

İlk iletişim araştırmalarının Amerika’da toplum bilimciler tarafından yapılması iletişim ve kitle iletişiminin toplum biliminin bir konusu olduğu fikri kabul görmüş olsa da , psikolog ve sosyal psikologların kişiler arası iletişim, tutum , ikna ve propaganda üzerine yapmış olduğu araştırmalarla iletişim sosyal psikolojinin de bir konusu olmaya başlamıştır. (Tekinalp ve Uzun,2004:25)

Örneğin gelişim psikologu Piaget, gözlemlerinde çocukların 7 yaş civarında toplumsal iletişime geçtiklerini, erken çocukluk döneminde ise ben merkezli (egocentric) iletişim içinde olduğundan bahsetmektedir. 7 yaş öncesi çocuklarda kendini dinleyen biri olsun yada olmasın kendi kendilerine konuştuklarını ve kendilerini dinleyen birinin olmasını önemsemediklerini ortaya koymuştur. Bu davranışı kendini doyurmak ve kendi zevki için konuşmak olarak açıklamıştır. (Zıllıoğlu,2014:76) Bu savdan yola çıkacak olursak bireyin kendilik oluşumu yani kim olduğu ve gelecekte kim olmak istediği ile ilgili gelişimi 7 yaşından önce şekillenmektedir. 7 yaşından sonra ise artık kendini içinde yaşadığı topluma anlatmaya başlamaktadır. Benzer bir düşünceye sahip olan teorisyenlerden biri de Freud’ dur. Freud çocuğun duygusal gelişiminin yaşamın ilk altı yılında gerçekleştiğini savunmaktadır. (Corey,2008:69)

Bu açılarından bakıldığında , kişilerin yetişkin bireylerle olduğu kadar çocuklara olan iletişiminin de toplumun psikolojik sağlığı açısından önem taşımaktadır.

M.Zıllıoğlu , yetişkin bireylerde ben merkezli iletişimi anı defteri tutmak, yalnızken ısıkl çalmak, şarkı söylemek, kendi kendimize konuşmak gibi örneklerle anlatır. (Zıllıoğlu,2014:76) İletişimin oyun yönü üzerinde duran Stephenson iletişimin herhangi bir amacı gerçekleştirmek dışında kullanılan bir araç olduğunu ileri sürer. Psikolojik olarak başka bireylerle iletişim sadece keyif ve kişisel doyum sağlamaya yöneliktir. (Zıllıoğlu,2014:77)

Psikoloji bilimi , iletişim ve kitle iletişimi psikolojinin de konusu olarak kabul eder. Psikoloji çalışma alanı olarak iletişimi , beyin-davranış ilişkisi, bireyin çevre ile ilişkisiyle davranışlarını konu alarak inceler. Kitle iletişimini ise kitle iletişim araçlarının bireylerin düşünce sistemleri ve bireyin kimliği üzerine etkilerini inceler. (Tekinalp ve uzun,2004:25) İnsanın doğasında varolan duygu ve düşüncelerini çevrelerine aktarma isteği kişilerin psikolojik oluşumunda ve yapısında önemli rol

oynar. Dolayısıyla kişilerin çevreleri ile olan iletişiminin kalitesi psikolojik sağlıkları açısından önem taşımaktadır.

2.1.2.2. İletişimin Toplumsal İşlevi:

İletişimin psikolojik olduğu kadar toplumsal işlevleri de vardır. Tüfekçioğlu'na göre iletişimin toplum yaşantısının başlangıcından beri var olması, iletişimin toplumsal niteliğini ortaya koyar. İletişime temel özelliğini veren ve iletişime nitelik kazandıran unsur, toplumların ortaya çıkan sorunları iletişim yoluyla çözümler geliştirmeleridir. (Yılmaz,2003:24) İletişime toplumsal niteliğini kazandıran, doğrudan toplum kaynağından gelmesidir. Toplum; çok sayıda insanın rasgele olmadan sürekli bir etkileşim içinde düzen ve istikrarla birbirine bağlı olmasıdır. İnsan ilişkileri ve bu ilişkilerdeki düzen, sürekliliği ve istikrarı sağlayan etkileşim süreci aynı zamanda iletişim sürecidir. (Yılmaz,2003:24)

İletişim, toplumun işleyişini sağlayan iletileri aktarmak, toplumu olası tehlikeler karşı uyararak toplumun devamlılığını sağlama gibi görevleri yerine getirirken toplumu ilgilendiren haberleri toplama ve yayma işi iletişimle gerçekleşir.(Zıllıoğlu,2004:78) böylece toplumun alınana haber veya bilgiye gösterdiği tepkiler de eşgüdüm amaçlanır.(Zıllıoğlu,2004:80)

İletişim sayesinde toplum üyeleri, yaş, cinsiyet, toplumsal statü gibi değişik gruplardan gelen diğer fertleri tanıyabilmektedir. Her kişi , diğer gruptaki kişiden kendi diğerlerinden farklı rolleri, inançları, değerleri, tutum ve davranışları iletişim kurarak öğrenebilmektedir. .(Zıllıoğlu,2004:70)

Toplumsal iletişim, iletişim biçimi olarak hem kitle iletişimini hem de kitle iletişim araçlarını içine alan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Usluata; kitle iletişim araçlarının kültür üretiminde bulunmalarının kaçınılmaz olduğunu ve bu araçların iletişimi iki kişi arasındaki dar çerçeveden çıkarıp toplumsal bir olgu haline getirdiğini savunmaktadır.(Yılmaz,2003:16)

Kitle iletişim araçları toplumsal iletişim bakımından değerlendirildiğinde iletilerin tüm topluma yayılmasını , iletiler ile kitlelerin buluşmasını sağladığını ayrıca kitle iletişim araçlarının yeniden inşa edilen iletilerin toplumu yeniden biçimlendirmede önemli rol oynadığını söylemek yanlış olmaz.

2.2. Kitle İletişimi

Bilgi ve teknoloji çağı olarak anılan günümüz dünyasında kitle iletişim araçları giderek yaşan biçimi halini almakta ve günlük pratikler içinde vazgeçilmez bir biçimde yerini korumaktadır. Kitle iletişimini anlatmak için önce kitle kavramını anlamak gereklidir.

Mc Quail iletişim açısından kitleyi; ortak bir çıkar çevresinde birleşmiş bireylerin oluşturduğu bütün olarak tanımlamaktadır. Mc Quail'e göre kitleyi ortak çıkarları bütünleştirir. Ancak kitleyi oluşturan bireyle birini tanımazlar ve iletişimleri sınırlıdır. Örgütlenme düzeyleri ya hiç yoktur ya da çok sınırlıdır. Bu sebeple öndere yada kimlik duygusuna sahip değildirler. (Rigel,1995:145) Örgütlenmesi ve ortak kimliği olmayan bu kitleyi bir organizasyon ile bir kanalda, profesyonellerce birleştirecek olan kitle iletişimidir.

Kitle iletişimi, profesyonel insanlar tarafından, endüstriyel bir yapı içerisinde oluşturulan mesajların, teknolojik aygıtlar aracılığıyla, mekânsal olarak uzaklardaki, eğitim, gelir, yaş ve cinsiyet açısından farklı kitlelere ulaştırıldığı, etkileri ve sonuçları açısından karmaşık bir süreç olarak tanımlamak mümkündür.(15.04.2016, ataturkhalklailiskilervetanitim.wordpress.com)

Kitle iletişimde kaynak kitle iletişim araçlarıdır. Mesaj ise bu araçlardan alıcıya gönderilen kodlardır. Bu tek yönlü bir iletişim sürecidir. Bireyler arası iletişimin aksine kitle iletişiminde kaynağın gönderdiği mesaj alıcıya anında ve doğrudan ulaşırken; alıcının kimliği ve mesaja nasıl tepki gösterdiği öğrenmek her zaman kolay olmamaktadır. Çünkü kitle iletişimi, kaynaktan hedef kitleye tek yönlü bir iletişimi içermektedir. Bu durumda alıcının mesaj algılama ve anlamlandırma biçimi ve iletiyi aldığı ortamın koşulları; gönderilmek istenen mesajların alıcıya doğru ulaşmadığı yönünde bazı sorunların yaşanmasına neden olabilmektedir. Yine bireyler arası iletişimde gerek kaynak gerekse de alıcılar aynı haklara sahipken; kitle iletişiminde kaynak otoriter kimliğiyle ön plana çıkmaktadır. (RTÜK,2007:20) Ancak geri bildirim gerçekleştiği anda çift yönlü bir iletişim süreci başlamış olur. Mesaja yönelik anında geri bildirim verilememesi açısından yüz yüze iletişime göre dezavantajlı bir iletişim biçimidir.

Kitle iletişiminin avantajlı yönü ise ; kısa sürede ve süreklilik ilkesiyle büyük kitlelere ulaşma imkânına sahiptir. Kitle iletişimi, toplumun yapısını, kurulu düzenini ve

bireyler arasında cereyan eden toplumsal ilişkileri yeniden yaratma, yeniden şekillendirme, yeniden üretme ve yorumlama gücüne, yeteneğine sahiptir. Semboller, işaretler, sayılar, sözcükler ve resimlerden yada bunların bileşkesinden oluşan iletiler yalnızca mesaj taşımazlar. Aynı zamanda insanların dünyasını yeniden şekillendirip yorumlar, ona yeni boyutlar kazandırır. .(Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu,2011:12)

Birçok sosyal bilimci tarafından iletişim çağı olarak adlandırılan 21.yy 'in dünyasının iletişim çağı olarak anılmasının en önemli sebebinin kitle iletişim araçlarının hayatın ayrılmaz bir parçası olarak yaşamımızın her alanında bizimle olmasıdır. Günümüzde kitle iletişim araçları, birbiri ile senkronize olarak kullanılabilir. Örneğin , Internet üzerinden televizyon izlemek veya gazete okumak mümkünken bir gazete haberinin üstündeki kare kodlarla haberi görsel olarak ta izleyebilmek mümkündür.

S. Moscovici ; Freud'un kitle psikolojisi kuramını küçük gruplar halinde yaşayan ve gazete okuyan, televizyon seyreden kişilere uygulanabileceğini savunmuştur. Bunun sebebi ise bireyin kendi gördükleri ve duyduklarının kalabalıklar tarafından görünüp ,duyulabilen olaylar olması o kişinin de kendini ilgili gruba ait hissetmesini sağlamaktadır. Yani kitlesel medya bireylerin kendilerini doğrudan bir guruba ait hissetmesini sağlamaktadır. (Kernberg, 2011:220)

Toplumu bu kadar etki altına almayı başaran bu kitle iletişim araçları Internet, radyo, sinema, gazete ve televizyondur.

2.2.1. İnternet

Dünya 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren teknolojik anlamda çok ciddi gelişmelere sahne olmuş ve teknolojik gelişmeler günümüzde de tüm hızıyla devam etmektedir.Günümüzün en yaygın kullanılan teknolojik iletişim araçlarından bir de internettir. İnternet ; birden fazla bilgisayarın yerel ağlar ile servis sağlayıcı firmaların sunduğu olanaklarla bütün dünyadaki bilgisayarların birbirine bağlayan sistemler bütünüdür.(Bal,2002:380)

Internet'in ortaya çıkışı , 1969 yılında Amerikan Federal Hükümeti Savunma Bakanlığı'nın ARPANET adında paket anahtarlama bir ağ tasarlamasıyla başlar . Bu ağ, ABD'deki üniversite ve araştırma kuruluşlarının değişik tipteki bilgisayarlarını da

içererek büyümüştür. ARPANET 1990'da kullanımdan kaldırılarak yerini ABD, Avrupa, Japonya ve Pasifik ülkelerinde ticari ve hükümet işletimindeki omurgalar (backbone) almıştır. İnternet günümüzde genel olarak Ulusal Bilgi Altyapısı adı verilen yaygın bir bilgi altyapısı durumundadır. İnternet'in tarihi oldukça karmaşıktır ve teknolojik, yönetsel ve toplumsal bakış açılarını içerir. Dolayısıyla İnternet'in etkisi sadece bilgisayar haberleşmesinin teknik alanları ile sınırlı kalmayıp toplum yaşayışına da yansımıştır. (11.05.2016, [://bidb.itu.edu.tr/seyrirdefteri/blog/2013/09/07/internet'in-tarih%C3%A7esi](http://bidb.itu.edu.tr/seyrirdefteri/blog/2013/09/07/internet'in-tarih%C3%A7esi))

Sosyolojik olarak iletişim teknolojileri iki başlık altında toplanabilir. Bunlar Liberal yaklaşım ve eleştirel yaklaşımdır.

Liberal Yaklaşım göre ; İlerleme ancak bilgi sayesinde olabilir. Bilginin artışı ve serbest dolaşımı demokratik toplumun alt yapısını oluşturacaktır. Ayrıca serbestçe dolaşımda olan bilgi sayesinde toplumsal hastalıkların önüne geçirebilir. Üstelik asosyal insanları daha aktif ve katılımcı bir ortama çekerek sosyalleştirecektir. Üstelik kişilerin bastırılmış duygularını kimlikten kopuk ve alabildiğine özgür olan bu ortamda ortaya çıkacak, insanlar gerçek hayatta konuşamadıkları, paylaşamadıkları düşüncelerini, burada görülme ve tanınma riski taşımadığından dolayı rahatlıkla belirtebilecektir.(Denizci,2009:50)

Eleştirel Yaklaşım ; Teknolojinin insanın önüne geçeneğini savunmaktadır. Sanal ortamlarda insanların izlenebilir olma ihtimali atması , toplumun gözetim toplumuna dönüşme ihtimalini artırabilir. Bunların yanında insanların konuşmak yerine mesaj atmayı tercih etmesini zamanla insan ilişkilerini yok edeceğini ve toplumdan kopuk ve yalnız insanları ortaya çıkaracağını savunmaktadır..(Denizci,2009:50)

Bu bakış açısıyla sosyal paylaşım ağları, insanları adeta esir alarak sosyal çevrelerinde dahi asosyal ve çevrelerine yabancılaşmış bireyler haline getirmektedir. Toplumda yaşanan değişimler, kişilerin yaşam tarzlarında ve sosyalleşme şekillerinde de değişimler meydana gelmesine sebep olmaktadır. Yaşadığımız dijital çağda, sosyal ağlar, taşınabilir iletişim araçları ile çevrelenen insanların , zaman,ve mekan algıları ile insan ilişkilerinin dönüşüme uğradığı görülmektedir.. Bu noktadan hareketle, sosyal ağların, bireylerin sosyal ve kültürel yaşamlarında yarattığı dönüşüme dikkat çekmek gerekmektedir. Çünkü sosyal ağların toplumsal hayata getirdikleri ve götürdükleri düşünüldüğünde , sosyal medya araçlarının sosyalleşmenin aksine, yalnızlaşma ve yabancılaşma gibi olumsuzluklara sebep olduğu söylenebilmektedir. Günümüzdeki

teknolojik gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda, bireylerin teknoloji karşısında edilgenleşen bir insan modeli ortaya koyduğu görülmektedir.(Karagülle,2014:4)

Günümüz yaygın kullanılan internet, sosyalleşme ve eğlence amaçları dışında toplumun haber alma amacıyla hizmet eder konumdadır. Günümüzün en popüler haber verme ve alma kaynağı internet habercisidir.

İnternet habercisi , Gazetelerin İnternet üzerinden yayınlanmaya başlamasıyla birlikte ortaya çıkan yeni gazetecilik türüne verilen isimdir. (T.C Milli Eğitim Bakanlığı,2011:5) 1994'ten sonra hızla gelişen ve dünya çapında yaygınlaşan bir iletişim aracı olarak karşımıza çıkan İnternet gazeteleri; gazetelerin, İnternet ortamındaki yayınlarının yanında, sadece İnternet üzerinden faaliyet gösteren web siteleri de mevcuttur. Bunun yanında bazı kişilerin kendi çabaları ile derledikleri haberleri yayımladıkları kişisel web siteleri de bulunabilmektedir. Bu tür İnternet gazeteciliğinin temelinde kişinin İnternet üzerinden bir tutkusunu paylaşmak, sanal ortamda da olsa yeni insanlarla tanışmak, bir haberi yorumlamak veya kendi çevresinde olan bir olayı anlatmak olduğu söylenebilir. Çok ucuza hatta bedavaya açılan sayfalar Webblog diye anılmakta ve bunların kullanıcılarına ise Blogger (tartışmacı) denilmektedir.(T.C Milli Eğitim Bakanlığı,2011:8)

İnternet ortamı denetim güçlüğü içeren platformlardır. Bu sebeple yeni etik sorunları da gündeme getirmiştir. İnternet haberciliğinde var olan etik sorunlardan biri; haber ile ticari çıkarların çatışmasıdır. Çünkü internet siteleri gelirlerini diğer yayın mecralarında aboneliklerden elde edilen gelir ve İnternet üzerindeki yayınlarındaki reklamlardan kazanırlar. Birçok İnternet sitesinde “sponsorlu içerik”lere rastlanmaktadır. Reklamlar sayfanın her yerinde, bazen haber metninin ortasında bile karşımıza çıkabilir. Sayfadaki bağlantılar, ziyaretçileri ilgili bir yazıya yönlendirebileceği gibi ticari sitelere de yönlendirebilir. Diğer bir etik sorun da, online içeriğin çok hızlı bir şekilde yayınlanmasıdır. Burada sorun haberin doruluğudur. geleneksel doğruluk ve eksiksiz haber bu koşullarda adil, doğru ve önyargısız çalışma anlayışına yol açabilir. (Evers:DİE,4.03.2016, ilefarsiv.com:223)

Bloggerlerin kendi bloglarında paylaştığı haberlerle ilgili etik sorunlar ise; enformasyonun güvenilirliği ve fotoğrafların sahiciliğinin gerektiğince değerlendirmeye tabi tutulmamasıdır. İkincisi ise atlatma bir haber bulma yada kamuya mal olmuş kişilerin özel pozlarını yakalamaya çalışan fotoğrafçıların (paparazzi) gazetecilik normlarını ihlal etmelerinden duyulan endişedir. örneğin bombalı bir saldırıda zor

durumdaki yararı insanların fotoğraflarını ,hatta beden bütünlüğü bozulmuş kişilerin fotoğraflarını bloglarında paylaşmaları riski söz konusudur. Bahsi geçen türdeki fotoğrafların toplum için ciddi travmatik riskler taşıdığını söylemek yanlış olmaz. (Evers:DİE,4.03.2016, ilefarsiv.com:223)

2.2.2. Radyo

Türk radyoları, Kamu Hizmeti Yayıncılığı anlayışıyla yayın yapan “Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT)” Dönemi ve ticari amaçlarla yayın yapan “Tecimsel Radyolar Dönemi” olarak ikiye ayrılmaktadır. (Tufan,2009:40)

Kamu hizmeti yayıncılığı yapan radyolar yayınlarında daha çok toplum yararını düşünerek, bilgilendirici ve eğitici programlara yer veriler. Aynı zamanda geniş kitlelere ulaşan yayınların dışında, azınlık sayılabilecek küçük toplulukları ilgilendiren ya da özel ilgi alanlarıyla ilgili (köy programları, azınlık hakları vs. gibi.) programlar yapmakla da yükümlüdürler. (Tufan,2009:40)Türkiye’de ilk özel radyoları, 1990 yılında özel televizyon kanallarının yayına başlamasından sonra olmuştur. 1991 yılında ilk özel radyo yayınları başlamıştır. (Tufan,2009:40)

Günümüzde radyoların yayın biçimleri incelendiğinde , çeşitli şekillerde yayın yapan radyoların varlığı dikkat çekmektedir. Bazı yayın kuruluşları sadece haber programlarına yer vermekte bazı radyo kanallarının da sadece yerli veya yabancı müzikler yayınlarında yer verdikleri dikkat çekmektedir. Ancak sadece müzik yayını yapsalar bile radyo kanalların bazılarında saat başı , bazılarında ise televizyonda ana haber saati olarak kabul edilen , 17:00 saatlerinde de haberlerle yer verilmektedir. Dolayısıyla verilen haberlerin içeriği ve niteliği travmatik etkiler içerip içermemesi açısından önem kazanmaktadır.

Radyonun işitsel bir kitle iletişim aracı olduğu düşünüldüğünde, radyo haberlerinde kullanılan kelimeler ve spikerin sunduğu haberlerde kullandığı kelimelerin vurgulanışı travmatik etkiler açısından önem kazanmaktadır.

Brecht, Birinci Dünya Savaşı döneminde propaganda aracı olarak kullanılan radyonun gücünü fark ederek ;Radyonun bir iletim aracı olmaktan çıkıp, iletişim aracı haline gelmesini savunmuştur. Radyo sadece ileti göndermekten çıkartılıp, dinleyicinin konuşmasına imkan verilmesinin radyonun kamusal hayatta hayal edilebilir en harika bağı oluşturacağı tezini ortaya atmıştır. (Tufan,2009:42)

Radyo , kurumsal hayata olumlu katkılar sunabileceği gibi dinleyicisini travmatik olarak etkileyebilir. Çünkü programda dinleyicinin paylaşacağı görüşler yada kendi hayatından paylaşmak istediği olaylar kişileri olumsuz etkileyebilir. Özellikle gece yayınlarında tercih edilen yayın tipinde dinleyiciyle telefon aracılığı ile kurulan bağlantılarda kişiler yaşam tecrübelerini dinleyicilerle paylaşmakta olduğu dikkat çekmektedir. Paylaşılan bu tecrübeler dinleyen kişiler tarafından yüklenilerek travmaya neden olabilmektedir.

2.2.3. Sinema

Sinema 19. yüzyılın sonlarında sinema hareketli bir tür görüntü olarak modern kamusal alana Amerika ‘ da bulvar keşiflerinde gösterilerek girmiş oldu. 1920 ‘lere gelindiğinde Hollywood Amerikan Sinema Endüstrisinin başkenti oldu. (Türkoğlu,2004:70)

2. Dünya Savaşıyla beraber Almanya ve İngiltere ordu içinde belgesel film daireleri kurdular ve propaganda amaçlı filmler çekilmeye başlandı. Sinema salonlarında sinema filmlerinden önce gösterilen bu haber filmleri gerçeklik savaşlarına hizmet ediyordu. Bu haber filmlerinde günümüzdeki televizyon haberciliği mantığı olduğunu söylenebilir. Bu haber anlayışı içinde hükümet görüşmeleri, cephelerden görüntüler, sosyal haberler gibi günümüzün televizyon haberciliği sistemi içinde bulunmaktaydı. (Türkoğlu,2004:71)

Türk sineması, ilk adımlarını tiyatrocuların önderliğinde atmış ve bu ilk dönem Tiyatrocular dönemi olarak tanımlanan 1923-1938 yıllarında Türk sinemasında , Muhsin Ertuğrul’un etkisi yoğundu.. Ertuğrul’un Kemal Film adına çektiği ilk film, İstanbul’da Bir Facia-i Aşk (1922) ya da öteki ismiyle Şişli Güzeli Mediha Hanım’ın Facia-i Katili filmidir. Film, ağır bir melodram havası içindedir. Filmde görülen femme fatale kadınlar, tutku yüzünden mahvolan küçük kentsoyluları, cinayet, haksız yere suçlananlar ve her şeye rağmen ulaşılan mutlu son, ilerleyen yıllarda Türk sinemasında bir gelenek haline gelecek olan anlatının başlangıcı niteliğindedir. (Özön,2010:334)

1950’lerle birlikte, Türk sinemasında Yeşilçam Dönemi başlar. Bu dönem ile Türk Sinemasında yeni bir sinema akımı başlar. Yeşilçam’ın gelişimini 1950’lerde ülkedeki iki gelişme var etmiştir. Bunlardan ilki, kente göçün artması ve kentlerin kırsallaşması; ikincisi de kentlerle sınırlı sinema salonlarının kırsal alanlara yayılmasıdır

Yeşilçam tarzı 1980'lere kadar varlığını sürdürür. Bugün bile hala tam olarak bu tarzın bittiğini söylemek mümkün değildir. (Ayça,1996:330)

Sinema solanlarında pek çok türde filme rastlamak mümkündür. İçeriği travmatik olabilecek filmler, korku ve aksiyon sinemasıdır. Korku unsurlarını yoğun kullanıldığı ve izleyiciye gerilim yaşatmayı amaçlayan korku sineması ve içeriğinde çoğunlukla şiddet sahneleri, kaza sahneleri ve cinayet sahnelerinin oluşturduğu bir kompozisyonudur. Bu yapımların travmatik etkiler bırakabileceği yadsınmaz bir gerçektir. Ancak romantik ve komedi filmlerinde yer alan şiddet içerikleri kişiyi fark etmeden etkileyebilir. Şiddetin ve ölümün komedi unsuru olarak kullanılması sosyal öğrenme teorisi açısından sorgulanabilir. Çünkü bu tür filmleri izleyen kişi şiddetin ve ölümün komik ve normal olduğunu düşünmeye başladığında şiddetin uygulanabilir, iyi ve normal bir olgu olduğu düşüncesine kapılabilir. Romantik filmlerde ise rastladığı şiddeti ile sevgi arasında bir bağ kurarak şiddetin sevgi gösterme biçimi olduğu düşüncesine bile kapılabilir.

Bu açılarından bakıldığında şiddet unsurunun normal bir olgu gibi sunulduğunu söyleyebiliriz. Ve normalleşen şiddet uygulanabilir olduğunda maruz kalan kişide ciddi travmatik etkiler bırakacağı açıktır. Kişi şiddete uğramasa bile izlediği filmde empati kurduğu karakterin maruz kaldığı şiddeti kişileştirerek travmatik olarak etkilenebilir.

2.2.4. Gazete

Akademik tanımı ile gazete ; “ *Taze haberleri, an geniş alanda , en kısa zamanda basılı olarak naklederken, olaylar önünde genel kamuoyuna yol gösteren ve yine olaylar önünde genel kamuoyunun etkisi altında kalan bir kamu kuruluşudur* ” (Bülbül,2001:10)

Gazeteler kamuoyuna haber vermek, öğretmek, vakit geçirmek ve öğrenmek, ilan ve reklamlarla ticari ve sanayi alanda gelişirci işlevleri üslenir. Hammaddesi bilgi olan gazeteler aynı zamanda bilgi- hizmet üreten bir işletme görevini üstlenir.

Gazeteler yayın politikalarına göre haberleri gazeteye yerleştirerek basıma hazırlarlar. Haberin sayfalarla yerleştirilmesi ve haber sırası incelendiğinde , ilk sayfada günün en önemli haberi olarak görülen olaylar manşetten verilir. İkinci sayfada ilk sayfada yer alan haberlerin detaylarını görmek mümkündür. Üçüncü sayfaya gelindiğinde cinayet , taciz , tecavüz , gasp gibi adi suçların haber olarak verildiğini

görmek mümkündür. Ve araştırmanın konusu olan travmatik içerikler gazetelerde de mevcuttur.

Televizyon haberlerini veriliş sırası incelendiğinde , gazete ile hemen hemen aynı bir sıra izlediğini söylemek yanlış olmaz. Gazetelerin üçüncü sayfasında yer alan haberler televizyonun görsel ve işitsel bir araç olması sebebiyle haber videoları şeklinde gerek muhabir haberi olarak gerekse de DSF haber formatında hazırlanarak ve olay dramatize edilerek izleyiciye tekrar tekrar sunulmaktadır.

Gazete haberleri arşivlenebilir yazılı materyaldir. Okuyucu istediği anda gazeteyi yeni baştan okuyabilir. Oysa televizyon haberleri kişi haberin kaydını almıyorsa sadece kişinin hafızasında arşivlenebilir. Görüntülerin ve olayların tekrarlanarak izleyiciye verilmesi haber arşivinin izleyicinin zihninde oluşmasını sağlamayı amaçladığını düşündürebilir. Bu açıdan bakıldığında izleyicinin zihninde arşivlenen travmatik içerikler olabilir. Travmatik etkiler kişide zamanla psikolojik sorunları ortaya çıkarabilir. Bu durumun bireyi ve toplumu etkilemesi kaçınılmazdır.

2.2.5. Televizyon

Kitle iletişim araçları içinde günümüzde en popüler olanlarından biri televizyondur. Ülkemizde medya (televizyon) yayıncılığı iki ana ekseninde incelemek gerekirse kamu (TRT) yayıncılığı ve özel yayıncılık olarak kategorize edebiliriz . kamu yayıncılığının amacı izleyiciye ülkenin milli değer ve kimliğini aşılmasıdır. Özel yayıncılık ta ise ticari faaliyet ön plandadır. Bu faaliyetlerde amaçlanan ise seyirci sayısını arttırarak reklam veren sayısını da arttırmak nihai hedeftir. Bu iki eksene yayın kalitesi açısından bakarsak kamu yayıncılığında kalite ilk sıradayken , özel yayıncılıkta ise izlenme oranlarında ilk sırayı almaktır. (Yıldırım ve Karahisar,2013:170)

Televizyonun teknolojik dönüm noktası olan 1950’le geldiği zaman bu konu ile ilgili araştırmaların belirgin olarak arttığı gözlenebilir. Araştırmacıların televizyon ile ilgili sorduğu sorular ; Televizyon insanın değer sistemini kontrol altına alan yeni bir faktör mudur? sorusu ile televizyonda aile, arkadaşlar, din ve eğitim gibi değerler sisteminde , öncelikli ve bağımsız toplumlaşma sürecinde aynı öneme sahip olup olmadığına yönelik sorular sordular. Buldukları yanıt “evet”di. (Oğuz,2000:43)

Sosyologlar, televizyonun işlevlerini haber verme, eğitime, eğlendirme ürün ve hizmetlerin tanıtımı ve ikana etme olarak sıralamaktadırlar. Bütün bu işlevlerin ana hedefi kitle üzerinde davranış değişikliği yaratmaktır. (Yıldırım ve Karahisar,2013:170)

Televizyon modern Türk toplumunun gündelik yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelmiş durumdadır. Türk ailesinin ortalama 5-7 saatini televizyon önünde beraberce geçirmektedir. Hatta gündelik yaşam içinde televizyonda izlenen diziler veya reklamlar günlük konuşma konuları arasındadır. (Cüceloğlu,1990:549)

1970'lerden günümüze kadar sürdürülen Kültürel Göstergeler Projesi'ne göre televizyonu çok seyredenler, az seyredenlere kıyasla televizyonun oluşturduğu, yaygın ve tekrarlanan mesaj ve derslerini yansıtan bir dünya algısına daha fazla sahiptir. Bu çerçevede yürütülen çalışmalarda, televizyonu çok seyredenlerde yüksek oranda mağdur edilme korkusu (victimization); diğerlerine karşı güvensizlik (mistrust); dünyanın tehlikeli bir yer olduğu algısı artmaktadır. Televizyon şiddetine çokça maruz kalma, davranış bakımından değil; sosyal gerçeklik algısı, sosyal çevre hakkındaki tutumlar ve algılar üzerindeki etkisi bakımından değerlendirir. Ayrıca bu etkinin de davranışçı psikologların aksine dolaysız ve kısa dönemli değil; dolaylı, birikerek ve uzun dönemli bir etki olduğu değerlendirilmektedir.(Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu,2011:12)

Kitlesel olan bu ürünün evlerde tüketilmesi aileyi aynı fiziksel ortamda tutmuş olmasına rağmen ailenin çözülmesine neden olmaktadır. Evde odak noktasını oluşturan televizyon gerçek yada kurgusal olarak hep dış dünyadan bahseder. Bireyin ilgi alanı dış dünyada olan olgu ve olaylar olduğu için insanlar bireyden uzaklaşmaktadırlar. Çünkü aile bireylerinin birbirleri ile ilgilenmeleri için televizyondan gözlerini ayılmaları gerekmektedir. Ancak televizyon izlerken aile fertlerinin oturma düzenleri yüz yüze gelemeyecekleri biçimdedir. Artık televizyon ortak bir merkez değil , ortak bir kaçış alanıdır. Aile bireylerinin yapabileceği tek şey ise artık gerçek dışı bu alanda gezintiye çıkmaktır(Türkoğlu,2004:154) Televizyon sesli iletişim kurmayı gerektirmediğinden bireyler konuşma istek ve yeteneklerini gün geçtikçe kayıp ederler. Böylece konuşmadığı için söyleyecek sözü olmayan insan tipide ortaya çıkmış olur. (Türkoğlu,2004:155)

N. Türkoğlu , insanların istenilen biçimde koşullandırması için en uygun ortam olarak kendi evlerin kullanıldığını ve Televizyon ile insanın eğlence görünümü ile oyalanıp insana özgü güçlerinden yoksun bırakıldığını ve kişiliksizleştirilmekte olduğunu savunmaktadır. (Türkoğlu,2004:154)

Moscovici ; Freud'un kitle psikolojisi kuramını küçük gruplar halinde yaşayan ve gazete okuyan, televizyon seyreden kişilere uygulanabileceğini savunmuştur. Bunun sebebi ise bireyin kendi gördükleri ve duyduklarının kalabalıklar tarafından görünüp ,duyulabilen olaylar olması o kişinin de kendini ilgili gruba ait hissetmesini sağlamaktadır. Yani kitlesel medya bireylerin kendilerini doğrudan bir guruba ait hissetmesini sağlamaktadır.(Kernberg,2011:220)

Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması'nda da (RTÜK, 2009), televizyonun toplumda şiddeti artırdığı düşüncesi bir hayli yüksek destek görmüştür (% 79.6). Aynı araştırmada televizyonun kültür, örf ve adetlerin gelişmesine yardımcı ve çocukların sosyal gelişimine olumlu etkisi olduğu düşüncesi % 45.1 oranında destek görmektedir. Kadın kitleye yönelik yapılan ve bu alanda çok istisnai olan "Televizyon ve Kadın" isimli çalışmaya göre de kadınların yarıdan fazlası az yada çok televizyondan etkilendiğini belirtmektedir. Araştırmaya katılanların %31'i televizyonun yalnızlık duygularını giderdiğini belirtmiştir (Karahana veUslu ,2000:161-162)

Bireyler yalnızlık hissini gidermek için , insan iletişimin yerini dolduran televizyon kişilerde pek çok psikolojik soruna neden olabilir. Çünkü psikolojik açıdan birey kaybettiği olgunun yerine bir yenisini koymalıdır. Bu aşamada yeniden kişilik oluşturması gereken birey kendine en yakın ve en kolay ulaşabileceği nesneyi yani televizyonu seçer. Buda toplumda tek tipleşmeyi sağlayabilecek bir unsurdur. Çünkü kişinin rol modeli artık televizyonda gördüğü kişiler ve onların hayatlarıdır ve rol modeli gibi olması gerektiği düşüncesi kişide yerleşebilir. Dolayısıyla rol modelinin fiziksel özelliklerine , hayat standartlarına ulaşamayan bireyin psikolojik sorunlar yaşaması kaçınılmazdır.

Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması'nda da , televizyonun toplumda şiddeti artırdığı düşüncesi % 79.6 gibi bir oranla oldukça yüksek bir oranda destek görmüştür. Toplumda şiddetin artması , travmalarında artış gösterdiğinin de bir işareti olarak kabul edilebilir. Çünkü şiddetin hangi bir çeşidine maruz kalmak yada uygulanan şiddete şahit olmak hatta duymak kişinin travma yaşaması için yeterli bir sebeptir.

Sonuçta ; tüm kitle iletişim araçları , kişilerde travma yaratma etkisine sahiptir. Bu sebeple , kitle iletişim araçları ile yapılan yayınlarda şiddet unsuruna yer verirken şiddetin normalleşmesi konusu da dikkatli olunması , olayların gereğinden fazla dramatize edilmeden izleyiciye sunulması travmatik etkilerin önlenmesi açısından önem

taşımaktadır. Sorumlu yayıncılık anlayışının , toplumun ruh sağlığını gözetmesi gerektiği unutulmamalıdır.

2.2.5.1. Haber Kavramı Ve Televizyon Haberleri

İçeriğini sosyal olaylardan alan, kişilerin çevresinde ve dünyada neler olduğunu bilme ve öğrenme arzusu ile karşımıza çıkan haber kavramı , bilim adamları , akademisyenler ve gazetecilik alanında çalışan meslek uzmanlarınca halen tartışma konusu olmakta ve kesin bir tanımı olmayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Haber akademik tanımı ile açıklayacak olursak : “ Haber vaktinde verilen, yolumda çok sayıda kişiyi ilgilendiren ve etkileyen, bu kişilerin anlayabileceği herhangi bir olay yada kanattır.”(Bülbül,2001:23)

Haber, bu alanda çalışan profesyoneller tarafından, haber ajanslarınca, kitle iletişim araçları vasıtasıyla, iç ve dış olaylara ilgili verilen haber metinlerini içermektedir. Ancak şu yadsınmaz bir geçektir ki ; dünya üzerine bir çok olay yaşanmaktadır ve insan var olduğu sürece de yaşanacaktır. Peki yaşanan bu olayların hangileri haberdir

Şüphesiz ki doğal afetler, savaş haberleri , toplum olayları, kazalar, çalışma ve sosyal olaylar, ekonomik olaylar, spor etkinlikleri ve siyasal olaylar gibi evrensel değeri olan olaylar haber olup olmadığı tartışılmadan haber yapılabilecek olaydır. (Bülbül,2001:112)

Hangi olayın haber olduğunu sorusuna ABC Televizyon Kanalında çalışan David Brinkley’ ın haberi tanımlamasından yola çıkarabiliriz. Brinkley haberi; “Rastlanmayan, beklenmeyen her olay haberdur. Sükunet haber olmaz. Örneğin bir uçak havalandığında bu bir haber değildir. Eğer uçak yere çarpar düşerse bu bir haberdur. ” olarak tanımlar. (Bülbül,2001:77)

Brinkley’ ın haberi tanımlamasından da anlaşılacağı üzere haberin konusu ilginç ve az rastlanılan bir olaydan öykülenmeli fakat önemli ve toplum üzerinde etkisi olacak bir olay olmalıdır.Güncel olaylardan belirlenen bu ilginç olayların hepsi haber bültenlerinde yer alamaz . Bu olayların haber değeri taşıması da gerekmektedir.Bir olayın haber değeri taşıması için ; zamanlılık, yakınlık,sonuç,önemlilik ve insan ilgisini çekme olarak beş temel özelliğe sahip olansı gerekmektedir. Bir haber bu değerler

içinde yazılmamışsa “ haber değer olmadığı” gerekçesiyle yayınlanmaz. Gazetecilik dili ile “çöp” olur.(T.C Milli Eğitim Bakanlığı,2007:19)

Haberin , zamanlılık, yakınlık,sonuç,önemlilik ve insan ilgisini çekme olarak sahip olması gereken beş temel özelliğini kısaca açıklayacak olursak ; zamanlılık, haberin öğrenildiği anda izleyiciye aktarılması koşulunu içeren haber ögesidir. Yakınlık , haberin nerede olduğunu izleyiciye aktarmaktadır. Önemlilik , olayın toplum açısından taşıdığı önemi gösteren bir haber ölçüdür. İnsan ilgisini çekme ise , insanların merak edecekleri konularda haber yapma ilkesini içermektedir. (Tokgöz,2015:258)

Haber değeri açısından incelendiğinde 13 Mayıs 20014 tarihinde Manisa’nın Soma ilçesinde yaşanan ve 301 madencinin ölümüyle sonuçlanan kamuoyuna “Soma Faciası” olarak sunulan maden kazası haberi, yaşanan olayın büyüklüğü sebebiyle önemlilik ve insan ilgisini çekme, olayın meydana gelişinin hemen ardından izleyiciye sunulması sebebiyle haberin zamanlılık, nerde olduğu hakkında kesin bilgi vermesi sebebiylede yakınlık, ve sonuçlarını ise çok sayıda can kaybı olması sebebiyle haber değeri taşıyan bir olaydır.

Hall ve arkadaşları tarafından 1978 yılında yazılan “ Krizlerin Politikalandırılması ” kitabında haberi; “ medya sadece haber değeri olan olayları yayınlamaz. Haber , toplumsal olarak oluşturmuş kategorilere göre başlıkların, olayların seçimi ve sistematik olarak sıralanması ile başlayan karmaşık bir sürecin sonucudur.” savıyla tanımlar. Böylece haber üretiminde, medyanın örgütlenme tipi, olayların sıralanması ve haber değeri ile haberin çıkış anının medya tarafından habere dönüşmesindeki rolüne vurgu yapar.(Özer,1991:71-72)

Haberler, çeşitli sunum biçimleri resmi söylemin karşıtlarına en az yer veren ve resmin söylem terimleri arasında en fazla iş görenlerdir.(Özer,1991:93) Bu bağlamda Hall , haberin belirli uyuşumsal ideolojik ve profesyonel kodlar içerisinden oluşturmuş kültürel bir ürün oğluna dikkat çekmiştir.(Özer,1991:93)

Hall’ e göre izleyici medya metinlerini baskın, tartışmalı ve karşıt çeşitlendirmelere bağlı okumaktadır. İzleyici haber iki yolla okur. Bunlarda ilki basın okumadır. Bu okuma türünde izleyici basın olan metni anlam boyunca okur. Böylece bakın terimler anlam kazanacak, tek yönlü olan süreçten çıkacaktır. Diğer okuma türü olan tartışmalı okumada ise kişiler baskın konumları tümüyle kabul eder. Kişi baskın olan bilginin yani neyin kodlandığının farkındadır ve bunların kimini olduğu gibi kabul eder kimini ise kendi gereksinin ve algılarına uyumayarak alır. (Özer,1991:93)

Haber üretim süreci içerisinde pek çok kişinin katkısıyla sunuma hazırlanmaktadır. Bu hazır etme sürecinde birçok kişinin haberin oluşumuna katkısı vardır ve kişilerin dünya görüşleri arasında farklar olması doğaldır. Ancak hangi haberin nasıl sunulacağı konusunda gazetecilik mesleğinin bir ortak değeri yani etik kavramı olmalıdır. Medya derneği ve ICFJ işbirliği ile 25-17 Ocak 2011 tarihinde yapılan ‘‘uluslar arası Medya Etiği’’ çalışmasında gazetecilik ile ilgili etik çalışmaları yapılmış bu çalışmalar sonrası haber etiği tekrar düzenlenmiştir. Haber standartlarına göre haber dürüst , adil olmalı ve gerçeği içermelidir. Özel hayat ihlal edilmemeli , haberin içeriğini oluşturan fotoğraf, görüntü ve içerik doğru sunulmalıdır. (15.05.2016,www.medyadernegi.org.tr)

Basın gün içinde yaşanan olayları izleyiciye doğru olarak aktarmalıdır. Haber ve yorum birbirinden ayrılmalı ve nesnel olmalıdır. Bununla birlikte basın toplumu oluşturan kesimler temsil etmeli, toplumun amaç ve değerlerini sunarak açıklık kazandırmalıdır. (15.05.2016, etik;ilefarsiv.com/etik/medyaetiği)

Kitle iletişim araçlarını vazgeçilmez yapan unsurlardan biri de haber verme işlevidir. .(Tokgöz,2003:106 ‘dan aktaran Özer) Ve medyanın etik kullarına uygun haber yapması toplumu travmalardan koruyucu öneme sahiptir. Unutulmamalıdır ki televizyon toplumun tüm kesimlerine hitap eden bir yayın organıdır. Ve olayların verilışı veya olayın bizzat kendisi bireylerde şok edici etki yaratabileceğinden travmatik etkilere sebep olabilmektedir.

Haber Türk gazetesinin 7 Ekim 2011 tarihinde yaptığı cinayet haberi etik kurallarının ihlalinde büyük tepki toplayan ve etik tartışmasını canlandıran bir haber olarak karşımıza çıkmaktadır. Sür manşette yarı çıplak ve sırtından bıçaklanmış haldeki ölü bedeninin buzlama, karartma olmamasızın yayınlanması adeta hafızalara kazınmıştır. Olayın verilış biçimi gazeteciliğin etiği meselesinden çıkmış, bireysel hakların ihlali,kadına karşı şiddeti meşrulaştıran ve bir ceset fotoğrafının bu kadar açık bir şekilde topluma sunulması başta maktulün ailesi ve tüm toplumda ağır psikolojik ve ruhsal travmalar sebep verebilecek niteliktedir.(Tokgöz,2003:106 ‘dan aktaran Özer)

Toplumun ruh sağlığını koruma görevinin medya etiği sayesinde sağlanabileceği unutulmamalıdır. Yayınları takip eden kitlenin kim olduğu tam olarak belirlenemeyecek bir unsurdur. Bu nedenle yayınlanan haberin içeriğinden bireylerin psikolojik boyutta nasıl etkileneceği ve izlenen olayların ciddi travmatik sonuçları olabileceğini göz ardı etmemelidir.

Günümüzde halen tartışmalı olan haber kavramı üzerine teorisyenler bir çok yaklaşım geliştirmişlerdir. Bu yaklaşımlar sıra ile aşağıda incelenecektir. Kuramsal çerçeve içinde bakıldığında habere yönelik yaklaşımlar iki ana başlık altında incelenebilmektedir.bu iki başlık Ana akım etkisi altındaki birinci dönem ve neo Marksist yaklaşımları içeren 2. dönem olarak incelenebilir.

Erken dönem izleyici araştırmaları olarak adlandırılan dönemde,uzun dönemde orta sınıf yaşam tarzı ve değerlerini toplumda yaygınlaşması için kullanılabilecek bir araç olduğu fikri yaygındır. Etki tepki modeli çerçevesinde izleyici üzerine odaklanılmakta ancak toplum göz ardı edilmekteydi. Eleştirel yaklaşım ise medyayı bütünleşmiş iktidar ilişkileri içerisinde inceleyen bir yapı kurmuştur. (Gökdağ,2000:62)

Liberal – Çoğulcu yaklaşım ; Bu yaklaşıma göre haber, haber değerlerinden en az birine sahip olmalıdır. Liberal – Çoğulcu yaklaşıma göre haber, olayla özdeş olmamasına karşın, olayın esas çerçevesi içinde yeniden kurulabileceği savına dayanır.(Özer,25.05.2016 Josc. Selçuk.edu.tr>article>downlad :12)

medyayı dördüncü güç olarak kabul etme eğiliminde olan Liberal – çoğulcu yaklaşım ,bu gücün ifade ve basın özgürlüğü gibi kavramlarla olabileceğini savunmaktadır. Yani gazetecide toplumsal olaylarda nesnel olmalıdır. (Gökdağ,2000:62)

Eleştirel yaklaşım ise haber ile ilgili pek çok sav ortaya atmıştır ancak genel kabul olarak sunulabilecek olan sav ise haberin yapılandırılmış bir sürecin ürünü olmasının haberin nesnelliğine ve tarafsızlığına gölge düşürmekte olduğudur.(Özer,1991:12)

Ekonomik Politik Yaklaşıma göre; medya ürettiği içeriklerinin taşıdığı anlamlar , üretildikleri kurumun ekonomik yapısıyla anlam kazanırlar. Bu açıdan bakıldığında kurumun ekonomik kaygıları ve çıkarları haberin üretim sürecinde önemli bir belirleyicidir. Ekonomik ve siyasi çıkarların gözetildiği göz önünde bulundurursa kurumsal yayın ilkelerinin oluşumu kaçınılmazdır. 1980’lerden sonra neo-liberal ekonomi politikalarının egemen olmasıyla birlikte tüm dünyada değişen mülkiyet yapısı , sermaye sahiplerinin medya patronluğu dışında bulundukları işlerin reklamını yapmak gibi çeşitli amaçlarla karşılıklı çıkar ilişkisi içine girmelerini sağlamıştır. Bu sahiplik yapısı içinde en etkili medya içeriği haberlerdir.(Öztekin,25.05.2016,<http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuifd/article/viewFile/1019012851/1019012079>:132)

Medya, hangi olayın haberi olduğu, haber değeri taşıması, haberin sunuma nasıl hazırlanacağı gibi haber verme işlevinin yanı sıra beklide hayati önem taşıyan toplumun ruh sağlığını koruma görevini gözden kaçılmamalıdır. Zira kitlesel boyutta yayınlar yapması sebebiyle yayınlanan haberin içeriğinden bireylerin psikolojik boyutta nasıl etkileneceğı ve her bireyin farklı olduğu ve izlediğı olaydan ne şekilde etkileneceğı , yapılan haberlerin içerisindeki şok edici, korku, panik ve acı verici olayların ciddi travmatik sonuçları olabileceğini göz ardı etmemelidir.

ÜÇÜNCÜ BOLUM

3. MEDYA ŞİDDET VE TRAVMA

Kişiler , duygu ve davranışlarını sosyal ortamlarından öğrenirler ve kişi içinde yaşadığı aile ve toplum kadar televizyondan da içinde yaşadığı toplum ve dünya ile ilgili bilgileri öğrenir. Bu durumda televizyonun öğretici işlevi yadsınmaz bir gerçektir. Peki televizyon izleyen kişilerle hep iyi bilgiler mi ulaştırmaktadır. Bu sorunun cevabı çoğunlukla ‘’ hayır’’ dır. Çünkü televizyonda bulunan gerek realtiy programları, diziler, filmler ve haber kuşakları gibi program türleri içinde bir çok şiddet unsurunu içerebilmektedir. Dolayısıyla televizyon izleyen kişilerin maruz kaldıkları şiddet sahnelerinin hayatın normal bir parçası olarak görmesi beklenilebilen bir sonuçtur. Normalleşen şiddetin uygulanabilir bir davranış olarak görülmesi toplumda travmatik deneyimleri artıracak için psikolojik sorunlara neden olabileceği unutulmamalıdır. Kişilerin şiddete olan eğiliminde , sosyal ortamlarından öğrendikleri dünya görüşleri ,hayat algıları ve benlik algıları kadar kişilerin ; kişilik yapıları , psikolojik problemlerinin var olup olmamamsı, ve insanın biyolojik yapısında var olan hormonların da etkili olabileceği de göz ardı edilmemesi gereken unsurlardandır.

Yukarıda bahsedilen bakış açısından düşünüldüğünde , şiddet ve travma iç içe olabilen kavramlardır. Daha önce de bahsedildiği ve bahsedileceği gibi travmaya maruz kalmak sadece olayı yaşamak değil , olayı görmek ve duymanın da travmatik etkileri olabilir.

3.1. Görsel Medya Aracılıyla Sunulan Şiddet Ve Travmatik Etkileri

Her gün gündelik faaliyetlerimizle uğraşırken, örneğin televizyon izlerken, gazete okurken veya günlük yaşantımızdaki her hangi bir olayda yada aile içi ilişkilerde karşımıza şiddet kavramı çıkmaktır. Bu durum aklımıza Şiddet nedir , şiddet sayılan eylemler nelerdir ve insanlar neden şiddet uygularlar sorularını getirmektedir. Çalışmanın bu bölümünde bu sorulara yanıt arayacak ve medya ile şiddetin ilişkisi incelenecektir.

3.1.1. Şiddet Ve Türleri

İnsanlar, gündelik hayatlarında aslında bir çok şiddet olayına şahit olabilmekte veya maruz kalabilmektedirler. Şiddet kavramı bir çok şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bazı şiddet içerikli olaylar insanların etkilemese de bazı şiddet türleri ciddi travmalar neden olabilmektedir. Tabi ki bu durumda kişini kişilik özellikleri ve kişinin olayı ne derecede ciddiye aldığı da önem kazanmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü şiddeti, kişinin bedensel, ruhsal, cinsel zarar veren her tür davranış olarak tanımlamaktadır.(Yüksel,2009:96) Şiddet, kişiyi rahatsız veya tehdit eden bir duruma karşı verdiği denetimi denge ve kontrol içermeyen ilkel bir tepkidir. Saldırganlık ve şiddet biyolojik psikolojik ve sosyal boyutları birlikte barındıran ‘‘Bioyopskikososyal’’ bir süreçtir. Biyolojik anlamda bir dürtüdür , arzuların tatmini, sahip olma yönelmesinde etkilidir. Psikolojik anlamda istekleri elde etme yönünde bir yönelim ile rekabet ortamında üstünlük sağlama fonksiyonu içerir. Sosyal anlamda ise şiddet davranıştan ziyade içinde bulunulan gurubun değerleri hakkında bilgi veren ve toplumdan öğrenilmiş kendinin ifade etme biçimidir.(Gümüsel,2015:215)

Şiddet dinamiği, aktör , kurban ve tanık üçgeninden oluşur. Bu üçgeni oluşturan dinamikler , iki temel öge barındırır. Birincisi rekabet ögesidir. Şiddetin rekabet ögesinin özelliği , aktörün, tanığın hatta kurbanın bile uygulanan şiddet hakkındaki fikirlerinin meşrulaşmasını istemesidir. Bu durum şiddet ögesinin doğasına ilişkin bir uzlaşma isteğidir. (Richers,1989:19) Çünkü şiddet uygulayan insanların hep bir bahanesi vardır ve bu bahanelerin amacı şiddete meşruluk kazandırmaktadır. Medyada haberler takip edildiğinde uygulanan şiddet bir çok isimle adlandırır ve isimle şiddete meşruluk kazanır. Kıskançlık cinayeti, namus cinayeti hatta borçları yüzünde sıkıntıya düşmüş kişilerin aile fertlerine uyguladığı şiddeti medya aracılığı ile görmek mümkündür. ‘‘ Namusumu temizledim hakim bey’’ sözü haberlerde en sık duyulan cümlelerden değil midir ?

Şiddetin, aktörü, kurbanı ve tanığı arasındaki gerilimin diğer bir ögesi de ilgili tarafların hangi olayın ve tavrın şiddet olduğudur. Bu taraflar arasındaki bir tür uzlaşmadır. Şiddet toplumdan topluma değişen bir kavramdır ve şiddet toplumlarda çeşitli amaçlara hizmet eder. Örneğin; İspanya’da yapılan boğa güreşleri , boğa güreşçisine şeref ve itibar kazandıran bir eğlence türüdür. Boğa güreşleri içinde üretilen duygusal tepkiler, İspanyol toplum kültürü ve insan olmanın anlamı üzerine düşündür

bir olaydır. Çünkü güreş sırasında ya boğa yada boğa güreşçisi ölecektir. Ancak bu durum boğa güreşçisine şeref ve haysiyet kazandıran özel bir durumdur. (Richers,1989:21-148)

Şiddet , ister toplumda statü , ün kazanmak için uygulansın ister şiddet uygulayan kişi tarafından meşru ve haklı gösterilmeye çalışırsa bile şiddet travmalara yol açabilen sorunlu bir davranış biçimidir.Günümüz dünyasında yaşamın hemen hemen her alanında karşımıza çıkan şiddet; fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, cinsel şiddet ve ekonomik şiddet olarak dört ana başlıkta incelenebilir. (T.C Başbakanlık kadın Statüsü Genel Müdürlüğü :6)

Fiziksel Şiddet; Tokat, yumruk atmak, saç çekmek, kesici veya vurucu cisimle yaralamak, sağlıksız koşullarda yaşamaya mecbur bırakmak,sağlık hizmetinden yararlanmayı engelleyerek bedensel zarar görmesine neden olmak gibi kişinin fiziksel bütünlüğüne zarar verecek her eylemlerdir.

Psikolojik Şiddet; Kişiye bağırarak, korkutmak, küfür etmek, küçük düşürmek, baskı altına alarak sosyal ilişki kurmasını engellemek gibi eylemlerdir.

Cinsel Şiddet; Kişiler evli olsalar bile kişinin istemediği yerde, zamanda ve şekillerde yapılan veya kişinin istemi dışında kişinin maruz bırakıldığı cinsel içerikli her tür eylemdir.

Ekonomik şiddet; Kişiyi maddi imkanlardan yoksun bırakma veya sahip olduğu maddi imkanları rızası dışında elinden alma ile gerçekleşen her tür eylemlerdir.

Dünya Sağlık Örgütü 2002’ de yayınladığı şiddet raporunda , risk faktörlerinin artması durumunda şiddetin ortaya çıkma olasılığı artma gösterebileceğini savunmuştur. Bazı risk faktörleri; egemen kültürel normlar, yoksulluk, sosyal izolasyon, alkol ve madde kullanımları, silahlara kolay ulaşım, vb olarak kabul edilebilir.(WHO,2002’dan aktaran Baykal:20)

Öte yandan E. Fromm şiddeti kendi içinde dört şekilde incelemektedir: Bu şiddet türlerinden ilki ,‘Oyunda ortaya çıkan şiddet ‘tir. Bu şiddet biçimi Fromm ‘a göre ; nefret veya yıkım acı gütmeyen sadece kişilerin becerilerini göstermek için yaptıkları davranışlarla ortaya çıkar. Burada asıl amaç beceri göstermektir ancak şiddet oyunlarında yok etme isteğinin olmadığını söylemek ancak oyunun asıl amacına yani beceri göstermeye uygun kaldığı müddetçe doğrudur. Fromm oyunlu şiddete örnek olarak ; Zen Budistlerinin kılıç oyunlarını vermektedir. Oyunda ortaya çıkan şiddette

açıkça şiddet olması yada şiddet amacı gütmemesine karşın bu oyunların ardında bilinçsiz saldırganlığın izlerini bulmak mümkündür. (Fromm,2014:18)

Fromm 'a göre diğer bir şiddet türü de : ‘ ‘ Tepkisel Şiddet’’tir. Bu şiddet türünde saldırganlık, yıkım amacı değil sadece savunma amacı gütmektedir. Bu şiddet türünde temel motivasyon korkudur. Kişinin yaşamını , malını ve kişisel değerlerini (onuru gibi) koruma amacıyla uyguladığı şiddetin yıkım amaçlı şiddetten ayrılması gerekmektedir. Çünkü kişilerde tehdit duygusu ile ortaya çıkan şiddetin sebebi zihnin bulanmasıdır. Bu bağlamda Fromm bir çok savaşın tehdit duygusu yaratılarak tepkisel bir düşmanlıktan ortaya çıktığını savunur. (Fromm,2014:19)

Tepkisel şiddetin bir diğer sebebi ise engellemelerden doğan şiddet gerginlikle ortaya çıkan şiddettir. Bu şiddet türü hayvanlarda, çocuklarda veya ergenlerde gözlenebilir. (Fromm,2014:20) Örneğin markette istediği çikolata alınmayan bir çocuğun şiddetli bir biçimde ağlaması, dövünmesi hatta ebeveynine vurmak gibi eylemlerle şiddet uyguladığına birçok kişi tanık olmuştur.

Tepkisel şiddet , engelleme dışında kıskançlıkla da ortaya çıkabilen bir durumdur. Fromm , Habil'in Kabil'i öldürmesini bu şiddet türüne örnek olarak göstermektedir. (Fromm,2014:20)

Kıskançlıktan kaynaklanan tepkisel şiddet , ana haber bültenlerinde sıkça karşımıza çıkan bir şiddet türüdür ve genellikle aile içi şiddet vakalarında karşımıza çıkar. Örneğin ; Ntv 'in 4 mart 2015 tarihli haberine göre 41 yaşındaki lokman Ç. İsimli kişinin kıskançlık nedeniyle tartıştığı kız arkadaşını silahla öldürmesi olayıdır.(16.06.2016,www.ntv.com.tr)

Fromm'un tepkisel şiddete yakın olarak tanımladığı bir diğer şiddet türü ise ‘ ‘ öç alıcı şiddet’’tir. Bu şiddet türü ortaya çıkmış olan zararının öç alarak tatmini amaçlamaktadır. Tam anlamıyla ‘ ‘ göze göz , dişe diş’’ urumudur. Fromm öç alma duygusunun kişinin ve yaşadığı toplumun yaratıcılığı ile ters orantılı olduğunu savunur. Ona göre yaratma arzusu öç alma isteğinin bastıracağı için kişi en ağır zararı almış olsa bile üretici yaşama süreci kişiye gördüğü zararı unutturur. Çünkü olgun , bağımsız ve hayatı dolu yaşıyan insanların nevrozlu kişilere göre öç alma isteğinin daha az odlunu savunur. Nevrozda öç alma duygusu hayatın temel amacı olmuştur. Bu amaç olmayınca kişi, kendine olan saygısı ve benlik duygularının da yıkımı söz konusudur. (Fromm,2014:20)

Öç alıcı şiddet; kişinin yaşadığı hayal kırıklıklarında da doğabilir. hayal kırıklığı, kişinin güven duyduğu kişi veya inancının yıkılmasıdır. Hayal kırıklığı ile yıkılan güven duyulan kişilerin kendileri değil, yıkılan yaşama ve yaşamın güvenilirliğine olan inançtır. Bu durum küçük küçük bir çok deneyimin sonucunda ortaya çıkar. Böylece yaşama inanan ama düş kırıklığına uğrayan kişi yıkıcı biri olur ve yıkıcılığı hayal kırıklığından doğan nefretin sonucudur.

Fromm' un son şiddet türü :'' Ödünleyici Şiddet''tir. Bu şiddet türü ; Formm'a göre hastalıklı bir şiddet türüdür. Çünkü ; insandaki yaratma gücünün yerini yok etme gücü almıştır. İnsanda yok etme gücü, amaca ulaşma çabasındaki güçsüzlük , yetersizlik ve zayıflıkla ortaya çıkar. Dolayısıyla ödünleyici şiddet, insanın bütünüyle güçsüzlüğünü kabul edememesinden ortaya çıkar. Güçsüz insanda bir tek nitelik olması yeterlidir. Bu nitelikse şiddete başvurabilmedir. Kişi şiddete başvurdukça kendisini yaşamdan soyutlayan ve amaçlarına engel olan yaşamından öç almış olur. Yani ödünleyici şiddet , sadizimin temelini oluşturur. Sadizimin özü , başkalarını tam bir egemenlik altına alma isteği ve onları çaresiz bırakma isteğidir. Asıl amaçsa; egemenlik altına alınmak istenen kişiye acı çektirmektir çünkü acı çektirmek egemenlik altına almanın yoludur. (Fromm,2014:25)

Ödünleyici şiddetti bastırmanın yolu , cezalandırma korkusu sağlamak veya kişiyi eğlence gibi farklı aktivitelerle oyalanmasını sağlamaktır. Ancak şiddet, bir yeti olarak insan benliğinde saklanır ve bastırıcı etkenler zayıfladığı anda yeniden ortaya çıkabilir. (Fromm,2014:26)

Sonuç olarak; ister oyun amaçlı ister savunma amaçlı veya kendi güçsüzlüğünü bastırmak amaçlı olsun Fromm'un şiddeti sınıflandırmasından yola çıkarsak ; şiddet insan benliğinin ve bilinçaltının derinliklerinde var olan bir duygudur ve ortaya çıkmasını engellemek için kişinin psikolojik bütünlüğünü sağlaması ve değerlilik duygusunu kazanması gerekmektedir.

3.1.2. Görsel Medya Ve Şiddetin Travmatik Etkileri

Medya üzerine yapılan çalışmaların çoğunlukla şiddet üzerine olduğu görülmektedir. Televizyon ve şiddet konulu araştırmalar 1946 yılında yapılmaya başlanmış ve 1972 yılında televizyon ve şiddet ilişkisi bilim insanları tarafından kabul edilmiştir. (Halim,2012:112) Gündelik yaşantının ayrılmaz bir parçası haline gelen

medya özellikle televizyondaki haber, dizi, yarışma programları, filmler gibi bir çok şiddet unsurunu barındıran programlarıyla dikkat çekmektedir.

Jaen Baudrillard'ın belirttiği gibi günlük yaşama küçük dozlarda verilen şiddet ;kitle iletişiminin özünü oluşturan gündelik haberler ile cinayetler, tecavüz cinsel taciz, intihar, soygun ,terör haberleri ile beslenmektedir. Fiziksel ve cinsel şiddet açısından en fazla istismar edilen kesim kadınlardır. Bu tür şiddete maruz kalanların, her önüne gelenle beraber olan dolayısıyla suçun şiddete maruz kalan kişiye ait olduğu gibi bir algı yaratılarak tecavüzcünün psikolojik ve biyolojik olarak dürtülerine karşı koyamadığı yönünde yanlış görüşler ortaya çıkarabilmektedir. (Halim,2012:112)

Medyada bu görüşü destekleyen bir çok habere ulaşmak mümkündür. Örneğin ; 27 Ocak 2016 tarihinde Show Ana Haber Bültenlerinde yayınlanan İstanbul Bağdat Caddesinde yaşanan tecavüz olayı gibi . Haber ‘‘Bağdat Caddesinde Tecavüz Dehşeti!’’ başlığı ile verildi. Mağdurun saldırıya uğradığı an defalarca yayınlandı ve olayın nasıl gerçekleştiğini de tekrar haber bülteninde izleyiciye aktarıldı.

Medyanın olumsuz etkilerine maruz kalan diğer bir kesim ise çocuklardır. Yapılan araştırmalarda , ‘‘ haber deyince akla ne gelir ? ‘‘ sorusuna 5 yaşındaki kız çocuklarının % 50 ‘sinin ‘‘ insanların öldürülmesi’’ % 50’ sinin ‘‘ spikerin okuduğudur’’ , erkek çocuklardan ise % 25’lik dağılım içinde ‘‘ insanların öldürülmesi , kazaların aktarılması , spikerin okuduğudur , tv’de seyredilir’’ cevabını almışlardır. (Rigel,1995:188) Bu durumda çocukların haber ile ilgili algısı ölüm gibi soyut bir kavram üzerine oturmaktadır. Beş yaş çocukları somut düşünceye sahiptir ve soyut kavramları tam anlamlandıramazlar.

Bu bağlamda , Piaget’in gelişim kuramından yararlanacak olursak ; Piaget , erken çocukluk dönemini somut işlem dönemi olarak tanımlanmaktadır. Çocuk somut olanı bilmekte ,soyut olanı anlamlandıramamaktadır. Örneğin ‘‘ Etekleri zil çalmak ‘‘ değini soyut anlamı olan bir olaya çok sevinmek olarak değil de zil çalan etek olarak algılamaktadır. (Rigel,1995:188) dolayısıyla gerçek ile fanteziyi birbirinden ayılamayan çocuk şiddet görüntülerine maruz kalınca televizyondaki olayı gerçeğin bir parçası olarak algılayabilmektedir. Bu durum ise ciddi psikolojik bozukluklara sebep olabilmektedir.(Halim,2012:113)

Çocuklarda şiddet görüntülerine veya şiddete maruz kalma sonucu en sık ‘‘Kötü Dünya Sendromu’’ isimi verilen psikolojik rahatsızlık görülmektedir. Çocukların izledikleri şiddet görüntüleri sebebiyle gelecekte kendilerin de şiddet mağduru

olacakları yönünde bir takım korkular geliştirdikleri ve bu korkunun artarak huzursuzluğa dönüştüğü bir psikolojik rahatsızlıktır. Bu korkuların temelinde dünyanın kötü bir yer olduğu düşüncesi vardır. Bu motivasyonla hareket eden çocuk kendini koruması gerektiği düşüncesine kapılır. .(Halim,2012:113) Bu durum zamanla çocukta travmatik etkiler bırakabilmektedir.

Terör ve şiddet eylemleri bağlamında televizyon bunları yansıtan bir araç olmaktan çıkıp propaganda aracı görevi görerek eylemleri özendirebilmektedir.(Zorlu,2016:20) Terör olaylarının medyadaki sunumu var olan hassas değenlerin korunması açısından oldukça önemlidir. Çünkü bilerek veya bilmeyerek olayın verilmiş biçimi terör örgütünün propagandasının yapılması veya kamuoyunun eksik yada yanlış bilgilendirilmesine, hatta güvenlik zafiyeti olduğu duygusuna sebep olabilir. .(Beren, 29.05.2016,www.academia.edu.tr :9) Medyanın yapılan terör eylemlerini izleyiciye direk vermesi, insanlarda korku, panik, güvensizlik gibi duyguların pekişmesine yol açabilir.(Beren, 29.05.2016,www.academia.edu.tr :9)

Bu sebeple medya haberi rakiplerine göre ilk verme kaygısı ile yaşanan travmatik olayın tüm boyutları ile eksiksiz verme kaygısıyla istemeden bile olsa örgütlerin propagandasını yapabileceklerini unutmamalı, kamuoyunu bilgilendirme görevini yaparken özendirici olmaktan kaçınmalı ve toplumun ruh sağlığını gözetmelidir.

Şiddet haberleri , Türk medyasında ‘‘ Kan varsa manşete oturur’’ zihniyetiyle özel bir yere sahip olmuştur. Bu durum iki problemi de doğurmaktadır. İlk problem, haber değeri verilen haberin yayınlanmasının kurumsal hayata olumlu veya olumsuz bir değer katıp katmamasıdır. İkinci problem ise şiddet haberinin söylemsel içeriğidir. (Aslan, 29.05.2016,www.academia.edu.tr :4) yani sadece ilgi çekmesi ve tiraj atırmak amacıyla yapılan bu haberlerin insanların hayatlarında ne kadar öneme sahip olduğu, hatta söylemsel içeriklerde şiddet haberinin dramatize edilmesi sonucu kişilerin ruhsal sağlıklarının tehlikeye atılması da söz konusu olabilmektedir.(Aslan, 29.05.2016,www.academia.edu.tr :9)

Şiddet ; aile içinde, trafikte, futbol maçlarında, siyasette güç ve hegomanya üzerinden günümüz toplumunun bir gerçeği olarak karşınıza çıkmaktadır. Şiddeti toplumsal yaşantısı içinden çıkaramayan toplumların medyadan şiddeti çıkarmaları da çok zor bir durumdur. .(Aslan, 29.05.2016,www.academia.edu.tr :9) Çünkü bireylerin gündelik hayatları içinde var olan şiddet unsuru gerek reality show programlarında

gerekse de hayattan kesit sunduğunu idda eden haber programlarında var olması kaçınılmazdır. Bu durumun ise toplumun ruh sağlığında tahribat yaratması da beklenen bir durumdur.

Şiddetin travmatik etkileri kadar önemli diğer bir sorun ise şiddetin normalleşmesidir. Televizyonda sürekli şiddet görüntülerinin verilmesi izleyicilerin şiddete karşı duyarsızlaşmasına da yol açmaktadır.(Kara,2011:46'den aktaran Zorlu:20) televizyonun görsel bir aygıt olması izleyiciyi gerçeklikten uzaklaştırmakta, tepki vermeyi güçleştirmekte ancak izlenilen olayın kanıksanmasını kolaylaştırmaktadır.(Çakır,2008:23'den aktaran Zorlu:20) Yapılan araştırmalar; şiddet içerikli yayınları izleyen çocuk ve yetişkinlerin bunları izlemeyenlere göre şiddete duyarsızlaştıklarını göstermektedir.(Çamlıbel,2012:70-71-71'den aktaran Zorlu:20) Şiddet , hem şiddete maruz kalanı hem de televizyon ekranlarından şiddet görüntülerine maruz kalan kişiler açısından travmatik etkiler bulundurmaktadır.

3.1.3. Kitle İletişiminde Şiddet Teorileri

Dünyada yaşanan olayları izleyiciye gösteren haberler, şiddetin her türünü tüm açıklığı ile içeren yayınlardır. Haber yayınlarında şiddet, cephelerde silahlarla yapılan şiddet yüklü eylemlerden, mecliste olan kavgalardan aile içi şiddet olaylarına kadar geniş bir yelpazede yer almaktadır. (Rigel,1995:214) Televizyonun hayatın değişmez bir parçası olmasıyla; şiddet ve televizyon arasında bir çok ilişki kurulmaya çalışmıştır. Kitle iletişimi ile ilgili kuramlar, insanların izledikleri görüntülerden neden ve nasıl etkilenererek şiddete yöneldiği sorusunun cevabını arar.(Gökdağ ve Dağlı,2012:20)

Catharsis arınma teorisine göre ; saldırganlık dürtüleri, saldırganlığın açığa vurulması veya boşaltılması yoluyla azaltılabileceği görüşündedir. Catharsis'le benzer görüşü televizyon izleyicisi üzerine uyarlayan Sosyolog Leonard Berkowitz; televizyondaki şiddetin seyredilerek saldırgan duygulardan arınma süreci olarak vurgulamıştır. (Rigel,1995:215)

Benzer bir bakış açısıyla ortaya çıkan **Boşalım Savı** ; izleyencinin , izlediği programlarda çözücü ve rahatlatıcı bir etki oluşturduğu savına dayanır. İzlenilen program ile izleyicinin kurduğu iletişim, izlenen ses ve görüntünün kişinin iç dünyasında anlam kazanması ile sonuçlanır. Bu durum kişinin bastırıldığı duyguları ve

tamamlanmamış yaşantıların ve isteklerin dışavurumu olarak kendi dünyasında gerçekleşmiş olur.(Güler,1992:96)

Uyarı Savı; görüntü ve seslerin insanlar üzerinde güdülerini canlandırıcı etkileri olduğu savına dayanmaktadır. Çünkü güdüler ses veya görüntü uyarıcıları ile ortaya çıkabilir. Uyarıcının en temel özelliği ansızın ortaya çıkmasıdır. (Güler,1992:97) Örneğin; şiddet içeriklerinin yoğun olduğu yapımlarda irkilme veya korkma gibi tepkilerinin ortaya çıkması rastlanılan bir durumdur. Buradaki amaç , izleyicinin dikkatinin yapımdan ayrılmamasını sağlayarak , yapımdan uzaklaşan dikkatin tekrar izlenen film, dizi, habere dönmesini sağlamaktır.

Kolaylaştırma Savı ; kişilerin kendilerine, televizyonda izledikleri kahramanları model olarak seçtikleri ve seçtikleri kişileri kendilerine örnek aldıkları savına dayanmaktadır. Örnek aldıkları kişileri kendileri ile özdeşleştirerek onun gibi görünme ve davranma eğilimine girerler.(Güler,1992:94)

Bu televizyon izleyicisi için, tanıdık bir durumdur. Kişiler izledikleri yapımlardaki karakterin giyimleri, tavırları ile bir benzerlik kurarak “o” gibi olduklarını düşünürler. Meşhur olan kahramanın aksesuarları ekonomik bir kaynak olarak bile görülmeye başlanır. Geçmiş dönemde ekranlarda meşhur olan dizilerin baş kahramanlarının dizide kullandığı aksesuarlar “ Hürrem Yüzüğü” yada “ Sıla Tokası ” olarak insanların “o” karakter gibi olmak istemeleri sebebiyle satılmıştır.

Takviye Saldırganlık Teorisi; saldırganlık eğilimi fazla olan kişi, televizyonda izlediği şiddeti gerçek hayatta kullanılabilecek bir deneyim olarak görür. (Rigel,1995:217) modelin temeli saldırgan güdülere sahip olan kişinin televizyondaki şiddeti gerçek hayatta kullanabileceği bir deneyim olarak görmesine dayanır. (Aydemir,2014:168)

Deneyisel öğrenme modeli ; saldırgan davranışların seyrederek öğrenildiğini savunur. (Rigel,1995:217) Kişi saldırgan davranışların ne olduğunu ve nasıl uygulandığını sosyal çevresinde görmüyorsa bile televizyonda izlediği saldırgan davranışları öğrenebilir.

Bu konuda çocukları örnek alabiliriz. Çocuklar için hazırlanan programlar çoğunlukla eğitici içerikli programlardır. Bu yapımlarda karakterler , seyircinin kendi hayallerini gerçekleştirecek, kendine olan tüm güçsüzlükleri, korkuları ve yanlışları da onda da bularak onla özdeşleşmelidir.(Güler,1992:104) Ancak çocuk programlarında var olan şiddet öğeleri , çocuğa şiddeti ve nasıl uygulanacağını öğretir. Üstelik kendiyile

özdeşleştirdiği kahraman şiddete başvuruyorsa çocuğun şiddeti öğrenmemesi kaçınılmazdır. Örneğin her ne kadar sevimli bir fare ve kediyi konu aslında Tom ve Jerry isimli çizgi film farenin, kedinin oyunlarından kaçmak amacıyla gösterdiği şiddet sahneleri ile doludur.

Saldırgan Öğrenme Teorisi; televizyonda izlenen şiddetin kişilerde heyecanı arttırdığına ve önceden öğrenirmiş saldırganlık davranışına bir katalizör olduğu savına dayanır. (Rigel,1995:217)

3.1.4. Şiddetin Psikolojik Ve Sosyolojik Kuramları

Şiddet üzerine yapılan bir çok alanda çalışmalar ile şiddetin biyolojik, psikolojik ve toplumsal alanlarda varlığı kuramlarla açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kuramlarda üstünde durulan temel konu insanları hangi olay veya olayların saldırganlaştırdığını açıklamaktır.(Gökdağ ve Dağlı,2012:76-77)

Biyolojik yaklaşımlar , şiddetin şiddetin nedeni olarak insanın kimyasal ve genetik yapısıyla hormon düzeyleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. **Psikolojik yaklaşımlar** ise tutarsız, hırçın ve ihmalkar aile, önemli sayılan yakınların kaybı veya çocukluk döneminde yaşanan psikolojik ve cinsel travmalar sebebiyle yaşanan anksiyetenin saldırganlık üzerindeki etkilerine yoğunlaşmaktadır. **Toplumsal kuramlar** ise şiddetin yaygınlık ve sıklığını öngörmeye çalışmakta, şiddeti uygulayan veya şiddete maruz kalan kişilerin ait olduğu toplumsal guruplara bağını sorgulamaktadır.(Gökdağ ve Dağlı,2012:77) Şiddet kuramları bu çalışmada ; sosyolojik, psikolojik ve biyolojik yaklaşımlar açısından çok boyutlu kuramlar çerçevesinde inceleyecektir.

3.1.4.1. İçgüdü Kuramları

İçgüdü kuramları psikoanalitik kuram ve etolojik kuram olarak iki bölümle incelenecektir.

Psikoanalitik Kuram; insan davranışlarını anlamada yeni tekniklerin öncüsü olan , kişilik yapısı ve psikoterapide en kapsamlı kuram olarak karşımıza çıkan psikoanalitik kuramın temeli iç güdülerdir. Freud' a göre iç güdüler kişinin yaşamını ve türünü sürdürme isteğine hizmet etmektedir. İçgüdülerin amacı ise en hayati hedefin yani acıların engelleyerek yaşamdan zevk almaktır.(Corey,2008:67-68-69)

Freud insanların iki temel motivasyonları olduğu görüşündedir. Bunlar cinsellik ve saldırganlıktır. Bu iki güdü insanların toplum içinde uyumlun yaşamasını zorlaştırdığını savunmaktadır. Freud insanların içgüdüsel saldırgan enerjiye sahip olduğunu ve bu enerjiyi atma gereksinimi duyduklarını savunmaktadır.(Cüceloğlu,1991:31)

Freud saldırganlıkla ilgili çalışmalarında insanda içgüdüsel olarak saldırganlık olduğundan bahseder. Ona göre yaşam ve ölüm içicedir. (Kaygusuz ve Kalkan,2012:88-89) kişiler davranışlarıyla bilinçaltına bastırdıkları ölüm isteklerini kendilerini veya başkalarına zarar vererek gösterebilmektedir. Ve bu dürtüler insanoğlunun başlıca uğraşıdır. Gerek cinsel gerekse saldırgan dürtüler insan davranışının temel belirleyicisidir. .(Corey,2008:69)Kişinin özellikle çocuklukta deneyimleri ve saldırganlık dürtülerinin birleşmesi şiddetin yönünü ve oranının belirlemektedir. (Kaygusuz ve Kalkan,2012:89)

Freud'un kuramından yola çıkan Klein; çocuğun gelişiminin başladığı andan itibaren ölümün varlığını bilinçaltında bildiğini ve bu korkuyu belli oranda çevreye yönelmekte böylece çocuk kendini kendi sadiziminden korumaya çalışmaktadır. (Kaygusuz ve Kalkan,2012:89)Kuram bazı psikolojik özelliklerin örneğin nevrotik, psikotik, ve psikopatik kişilerin şiddet duygusuna yakın olduklarını savunur. (Kaygusuz ve Kalkan,2012:88-89)

Etolojik Kuram; iç içe geçmiş dört halka olarak kavramsallaştırılmaktadır ve 'içice geçmiş ekolojik model' olarak da isimlendirilmektedir . En içteki halka bireylerin biyolojik ve kişisel özelliklerini; ikinci halka şiddetin ortaya çıktığı zamanda varolan bağlamı; üçüncü halka ilişkinin içinde yer aldığı sosyal yapıları; dördüncü ve en dış halka ise kültürel normları içeren sosyal ve ekonomik çevreyi temsil etmektedir. (Baykal,2008:121)

Ekolojik sistemler kuramında kişilik gelişimi ; mikro sistemde yakın çevre (aile, arkadaşlar,meslektaşlar) ile ilişkiler , mezo sistemde kişiyi etkileyen yakın çevredeki diğer kişiler(ev, okul, iş gibi) ile ilişkiler, exo sistemde politika belirleyiciler, işverenler, okul yönetim kurullarının bireyin hareketleri üzerindeki etkisi, Makro sistemde kişilerin davranışlarını belirlemede geniş yer tutan kültürel davranışlar ve inançların etkisi ile ilgilidir.(Gök,2016:466)

Ekolojik modele göre, şiddetin ortaya çıkma olasılığını, sosyal ve kültürel normlar bireysel düzeydeki faktörlerle birlikte belirlemektedir. (Baykal,2008:19)

Şiddete maruz kalan kişinin sosyal statü olarak yetersiz olması (Annenin çocuğuna uyguladığı şiddet gibi) yada bireysel düzeyde geçmiş yaşantısında şiddete maruz kalması durumunda (çocukluk yaşantısında şiddete maruz kalma gibi) şiddet davranışının ortaya çıkacağını savunur.). (Baykal,2008:18-21)

3.1.4.2. Dürtü Kuramı (Engelleme -Saldırganlık)

Dürtü kuramı oluşumunda psikoanalitik kuramdan oldukça etkilenmesine karşın saldırganlığı içgüdüsel bir tepkiden ziyade tepkisel bir davranış olarak kabul etmiştir.(Ulusoy,2008:13)

Engellenme-saldırganlık kuramında, kişinin amacına yönelik bir davranışının engellenmesinin saldırganlık dürtüsüne yol açacağı, bunun da yöneldiği kişiye zarar verici bir davranışı başlatacağı varsayılmıştır. Bu tanımdaki saldırı kavramı, saldırıya maruz kalan kişiyi incitmeyi amaçlayan bir davranış olarak tanımlanmaktadır. Kısaca açıklayacak olursak, kişinin istediği her hangi bir şeyi yapmasının engellenmesi, saldırganlığa yol açmaktadır. Bu engellenme, kişinin çevresinden gelebileceği gibi, kendi içindeki çelişik istek ve eğilimler sonucu da oluşabilir.(Ulusoy,2008:13)

Engellenme kuramına göre, devam etmekte olan bir devinin engellenmesi tahriki oluşturur; bunun tepki amacı bir kişiye ya da nesneye zarar verme olabilir. Saldırganlığa yönelme gücü, engelleyici deneyimlerin sıklığı ve yoğunluğuna bağlı orantıdadır. .(Ulusoy,2008:14)

3.1.4.3. Sosyal Öğrenme Kuramı

Bandura'nın geliştirdiği “Sosyal Öğrenme Kuramı”, iki temel ilkeye dayanır: ‘Edimsel Koşullama’ ve ‘Model Alma Ve Taklit’. Sosyal öğrenme kuramına göre; şiddet çocuklukta gözleyerek ve model alarak öğrenilir, eğer pekiştirenler varsa davranış benimsenir ve yetişkinlikte de stresle baş etme aracı veya bir çatışma çözümleme yöntemi olarak sürdürülür. (Baykal,2008:18-21)

Sosyal öğrenme kuramında doğru olduğu peşinen kabul edilen bazı önermeler vardır. (Dökmen,2015:59)

1. Kişilerin belli olay veya durumlar için daha önceden öğrendiği tepkiler vardır.
2. Her durum kendi içinde hem özel hem de genel bir anlama sahiptir. Bu durum olayın genel ve ayırıcı uyaranlara sahip olmasından kaynaklanır.
3. GÜdüsel faktörler yaşanan durumdan ya etkilenir yada durumu etkiler.
4. Yeni tepkilerin kazanılması için uygulama fırsatının olması gerekmektedir.
5. Olumlu sonuçlarla ulaşılan davranış sürdürür ve kalıcı olur.

Sosyal öğrenme sürecinde önemli faktörlerden birde sık ve uzun süre gözlem yapmaktır. Model alınan kişinin yaptığı davranışların sonucunda ödül veya ceza alması onu taklit eden kişi açısından o davranışı yapıp yapmama konusunda yol göstericidir. Sosyal öğrenme modeli bu durumu ‘‘ Gözlemsel Öğrenme’’ olarak tanımlar. Örneğin çocuklar çevrelerinde olan kişilerin davranışlarını ve olaylara verdikleri tepkileri gözlemleyerek olumlu sonuç alınan davranışı taklit etme , olumsuz sonuç alınan davranıştan kaçınma eğilimindedirler.(İmançer,2006:23)

Ancak aile içi şiddet sosyal öğrenme teorisi açısından incelendiğinde; ebeveynlerin model oluşturmak yoluyla çocuğa şiddeti öğrettiği ve bu ortamda yetişen çocukların şiddete başvurmadan karşılaştıkları çatışmaları çözme becerilerinin yetersiz olduğunu vurgulamaktadır. Şiddet içeren bir ortamda yetişmenin ciddi ruhsal zararları olduğu bilinmektedir. Ebeveynleri tarafından çocukların şiddet hakkında bilgileri olmadığı düşünülse de çocuklar şiddetin farkındadır ve ebeveynlerden birinin şiddete uğradığına tanık olan çocuk kendini çaresiz, korkmuş ve üzgün hissederler ayrıca şiddetin onların suçu olduğunu da düşünebilirler. Bunun yanı sıra şiddetin uygulandığı evlerde büyüyen çocukların %74’ünün eşlerine şiddet uyguladığı saptanmıştır. (İbiloğlu,2012:209)

3.1.4.4. Kişiler Arası Davranış Kuramı

Kişiler arası davranış kuramı, ağırlıklı olarak bir davranış nelerin belirlediği ve genel olarak hangi etkenlerin davranışa sebep olduğunu sorgulamaktadır. .(Gökdağ ve Dağlı,2012:80) Kişiler arası davranış kuramı, üç aşamalı bir modele dayanmaktadır. Birinci aşama, kişisel özellikler ve geçmiş yaşamın insan tutumlarını belirlemesi üzerindeki rolü ile ilgilidir. İkinci aşama, biliş, duyuş , toplumsal belirleyiciler ile kişisel inançların kişinin davranış niyetini nasıl biçimlendirdiğine odaklanır. Üçüncü aşama ise

davranış ile ilgili niyetin geçmiş deneyim ve tecrübelerden kişinin ne şekilde etkilendiği üzerinde durarak bu yaşantıların kişinin davranışı geliştirmesindeki etkileri ile ilgilenir.(Gökdağ ve Dağlı,2012:80)

Modeli oluşturan temel kavram davranıştır. Davranışı saldırganlık olarak kabul edersek, saldırganlık gerçekleştiği bağlam içerisinde anlam kazanır. .(Gökdağ ve Dağlı,2012:80) Örneğin kişi geçmiş yaşamında herhangi bir şiddetin mağduru olmuş yada şiddet olayına şahit olmuşsa, kişinin kişisel özellikleri nevrotik, psikotik veya psikopatik kişilik özellikleri gösteriyorsa, toplumsal belirleyiciler yani örf yada adet kişiyi şiddete yönlendiriyorsa şiddet davranışı beklenilebilir bir durumdur.

3.1.4.5. Biopsikopatolojik Modeller;

Biopsikopatolojik Modeller çoğunlukla , şiddet uygulayanın veya şiddete maruz kalanların kişisel bio-psikopatolojilerine ve kişilerin kişilik özelliklerine odaklanmaktadır. Çeşitli çalışmalarda; şiddet davranışlarının genetik yatkınlık, hormon düzeyleri, nörotransmitterler gibi biyolojik unsurların ve bunların ilişkisi gibi biyolojik özellikler üzerinde durulmuştur (Baykal,2009:11) Şiddet uygulayanların yapılan çalışmalarda özellikle; hostilete, immaturite, dürtü kontrolü eksiklikleri, saldırgan mizaç, patolojik kıskançlık, aşırı terk edilme korkusu yaşama, düşük benlik değeri gibi özellikleri üzerinde durulmuştur. (Baykal,2009:11)

3.2. Travma

İnsanların yaşadıkları ani ve şok edici olaylar ruh sağlıkları üzerinde bir takım izler bırakabilir. Hatta kişiler bu olayları bizzat kendilerinin yaşaması gerekmeden travmatik etkilere maruz kalabilirler. Kişiler çevrelerinde yaşanan şok edici olaya karşı şefkat ve empati duyguları geliştirerek bu olayın yaşattığı şok ve üzücü duygulara ortak olabilir. Bu travmatik duygulara yol açan çevrelerindeki İnsanların yaşamları olabileceği gibi sürekli maruz kaldığı en yaygın iletişim aracı olan televizyon ve televizyonda yayınlanan ana haber bültenlerinin aktardığı olaylar olabilir.

Travma, kişinin gerçek bir ölüm yada ölüm tehlikesi, ağır bir yaralanma, kendisinin veya başkasının fizik bütünlüğüne karşı bir tehdit olayı yaşaması, tanık

olması yada öğrenmesiyle bu olaya karşı korku, dehşet, çaresizlik gibi tepkiler göstermesi olarak tanımlanabilir. (02.06.2016,www.dusunenadam.org.tr)

Ruhsal travmalara neden olan çeşitli olaylar bulunmaktadır. Bu olaylar; savaşlar, patlamalar, deprem, sel, yangın gibi doğal afetler, yas, kazalar, aile içi şiddet, cinsel taciz, tecavüz, işkence, göç gibi bir takım olaylar sırlanabilir.(DİE,02.06.2016,www.turkpsikiyatridernegi.org)

Mamory Center Nöropsikiyatri merkezinden psikiyatri uzmanı Dr, Barış Önen Ünsalver ; “ *Travmaya verilen tepkiler her zaman aynı değildir. Mağdurun yaşı, cinsiyeti, eğitim seviyesi, kişilik yapısı travmanın niteliğini, şiddetini ve kişinin travmayı nasıl anlamlandığı verilen tepkilerde belirleyicidir. Bu sebeple travma sonrası stres her bireyde gelişmez, bu belirtilerin gelişmesi için bireyin risk faktörlerini taşıması gerekmektedir. Risk faktörleri ise; çocukluk çağı travması, ebeveyn yokluğu, korkulu-endişeli kişilik yapısı gibi olgular olarak sayılabilir. Travmaya maruz kalma dışında, travmatik olaya şahit olmada kişiyi örseleyebilir. Örneğin depremde yakınlarını kaybeden kişiler, kayıplar için yas sürecinden etkilenmenin yanı sıra hayatta kalmanın suçluluğunu da yaşar. Yada savaşta arkadaşını şehit olmuş veya yaralanmasına şahit olan kişilerde eve sağlıklı bir şekilde dönmesi sebebiyle suçluluk duyabilir.* “ (DİE,02.06.2016, www.aktuelpsikoloji.com)

Travma ,dört tür olarak çeşitlendirilebilir. Travma çeşitleri; gelişimsel travma, üstlenilmiş travma, ikincil travma ve toplumsal travmalardır. Bu travma çeşitlerini açıklayacak olursak :

Gelişimsel Travma, travma belirtilerine ek olarak travmanın gelişim döneminin kritik zamanı kabul edilen çocukluk yada ergenlik döneminde yaşanması, çocuğun yada ergenin tekrarlayıcı ve uzayıcı bir şekilde özellikle bakım veren kişi tarafından ruhsal ve fiziksel ihmal, istismar yoluyla olması travmayı gelişimsel yapan ana unsur olarak karşımıza çıkarmaktadır. (Fırat ve Başkak, 1995:26)

Üstlenilmiş Travma; travma mağduru kişilerle birebir ilişki kuran çalışanlarda çoğunlukla görülen travma çeşididir. Travma terapisi yapan terapistlerin klinik çalışma algıları , psikolojik gereksinimleri, inancı ve düşünce sistemlerinde değişiklik yarattığı düşüncesinden yola çıkılrsa da mağdurla birebir ilişki kuran avukat, polis, sosyal hizmet uzmanı, itfaiyeci, sağlık görevlileri tarafında da yaşanabileceği öne sürülmüştür. Üstlenilmiş travmada odak nokta bilişsel şema ve inançlarda gözlenen kalıcı değişimdir. (Gürdil,2014:13-14)

İkincil Travma ; acı çeken insana yardım etme isteği ve bu kişiye karşı derin bir sempati, şefkat ve hüznün duygularının ortaya çıkışı ile kendini gösterir. İkincil travmaya maruz kalan kişilerin yaşadığı deneyimler, doğrudan maruz kalanlarla neredeyse aynı olabilir. Travmatik olayları istemeden hatırlama, rüyada görme veya yeniden yaşama belirtileri gösterebilir. (Gürdil,2014:13-14)

Toplumsal Travmalarda ise toplumsal yaşantıda insanları birbirine bağlayan dokuları, toplumun sahip olduğu biz duygusunu yok eden bir çeşit darbedir. Toplumsal travmalar insan bilincine sinsice yerleşir. Psikolojik travmalar gibi aniden olma özelliği yoktur ancak tıpkı psikolojik travmalardaki gibi sarsılma ve şoke olma durumudur.(Kasapoğlu,2007:4)

Haberin yarattığı travma , ikincil travma olarak incelenebilir. İkincil travma , daha önceden de belirtildiği gibi travmatik olaya bizzat maruz kalmadan travmatik olaya kişinin tanık olması yada öğrenmesiyle bu olaya karşı korku, dehşet, çaresizlik gibi tepkiler göstermesi olarak tanımlanabilir Bu çalışmanın konusu , ana haber bültenlerinin travmatik etkileridir. Dolayısıyla kişilerin medya aracılığı ile şahit olduğu travmatik olaylara karşı hissedebileceği şefkat yada empati hisleri bize ikincil travmanın varlığını düşündürülebilir.

Travmatik olayı yaşayan kişiyle kurulan bu empatik bağ zamanla toplumun sahip olduğu birlik duygusunu zedeleyerek toplumsal travmalara neden olabilir. Bu travmatik izlenimlerin toplumsal travmalara neden olmasını suç korkusuna bağlayabiliriz. Kişiler , medyada izledikleri travmatik olayın kendi başlarına da gelebileceği korkusuyla toplumdaki diğer kişiler kuşku hissedebilir. İşte bu durum toplumsal bağların kopmakta olduğuna işaret edebilir.

Travmatik olayları ve bu olayların medyada verilmesine bakmadan tanımlanması gereken bir diğer kavram, suç korkusu kavramıdır. Suç korkusu : *“bir suça yada kişinin suç ile ilişkilendirdiği sembolere karşı geliştirdiği bir duygusal korku veya endişe reaksiyonu”* şeklinde tarif edilebilir .(Osman vd.,2010:61)

Suç korkusuna verilen psikolojik tepkiler ; şok ve inanılmazlık; korku veya kaygı; kederlenme ve inanmama; fazlaca hassasiyet; huzursuzluk, nefret/ kızgınlık haykırışları; endişelenme; kabuslar; travmayı yeniden yaşama; travma ile olanları yadsıma; keşkeli söylemler; insanın kendini çevreden soyutlaması; sorunları ile başkalarına yük olma düşüncesi; başkalarına güvenme güçlüğü veya ihanete uğrayacağı korkusu ; odaklanma veya hatırlama zorluğu; kendini suçlama veya hala yaşıyor

olmanın verdiği suçluluk duygusu; utanma; günlük faaliyetlere karşı ilginin azalması veya depresyon; hoş olmayan anıların su yüzüne çıkmasıdır. Tepki ne türden olursa olsun, hatırlanması gereken en önemli husus, bu tepkilerin olağanüstü bir duruma gösterilen davranışlar olduklarıdır.(Yücel,2009:281)

Çeşitli nedenler travmaya neden olabilir. Bu nedenler medyada , haber olarak sürekli ve farklı aktörlerle karşımıza çıkmaktadır. Travmaya sebep gösterilen nedenler ve olayları şu şekilde sıralanabilir :

Savaş veya patlama; sonucunda ölüm, yaralanma gibi ağır sonuçlar doğran olaylardır. Bu tür olaylar hem olayı yaşayan kişiler hem de toplumda şok yaratan olaylardır. Ve bireyin bu olaydan fiziksel bir zarar görmese bile maruz kaldığı ölüm korkusu ve ani uyarıcı olan patlama sesi sebebiylede travmatik olarak etkilenebildiği olaylardır. Bu olaylar toplumda şok, korku, panik yaratan olaylardır.

Diyarbakır'ın Sur ilçesinde 100 günden uzun bir süre yaşanılan çatışma ve silah seslerine maruz kalan çocuklarla ilgili konuşan Dicle Üniversitesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı üyesi Doç. Dr. Tuba Yüksel başvuran çocukların , daha çok korkular ve davranış değişikliği şikayeti ile geldiklerini belirtirken bu çocukların uyum bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu ve depresyon yaşabileceğini dile getirmektedir.(DİE,22.05.2016,www.bbc.com.tr)

11 Mayıs 2013 günü Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde art arda gerçekleşen iki patlama neticesinde elli iki kişi hayatını kaybetmiş, iki yüz elli kişide yaralanmıştır. Uzmanların yaptığı görüşmelerde olaya şahit olan kişiler ,patlamanın geniş bir alanda hissedildiğini yani kişilerin ani bir uyarıcıya maruz kaldıkları, görüşülen kişilerin bir kısmı yakınlarını aramak için olayın olduğu anda olay yerine koştuklarını beden bütünlüğu bozulan cesetleri ve yaralılarla karşılaştıklarını ve onları hastaneye taşımak için yardım ettiklerini beyan etmişlerdir. Yapılan görüşmeler sonunda halkın çocuklarını okula göndermedikleri, kentte pazarın dahi kurulmadığı gibi yüksek kaygı ve kaçınma davranışlarına rastlandığı belirtilmiştir. Yaşanılan olay sonrası konulan yayın yasakları bilgi kirliliğine yol aarak olay ile aktarılan bilgiye güvensizlik yaratmış ve halkı yeni bombaların varlığı, ölü ve yaralı sayısının aktarılandan fazla olduğu gibi söylentilere yol açmıştır.(Boztaş ve Yüksel,2013:32-33) bu olayda görgü tanıklarının konuşmaları, halkta artan endişe ve kaçınma duygularının görölmesi halkın yaşadığı travmayı göz önüne sermektedir.

Araştırmanın yapıldığı tarihler içerisinde, sıklıkla rastlanılan haberler patlama haberleri olmuştur. Bu haberler kurgulanırken patlama anı görüntüleri, ve olayın nasıl gerçekleştiği sıklıkla izleyiciye aktarıldığı dikkat çekmiştir. Daha öncede bahsedildiği gibi televizyon haberciliği, arşivi insan zihninde kurmaktadır. Dolayısıyla, ana haber bültenlerinin ilk haberleri olan patlama haberleri, kişilerin en temel ihtiyacı olan güven duygusunu sorgulamakta, patlamanın nasıl olacağını , sonuçlarının ne olacağını zihinlere adete kazımaktadır.

Doğal afetler ; toplumsal yapının işleyişini bozan, ani gelişen ve çoğu zaman insanların kontrolü dışında gerçekleşen şok etkisi yaratan olaylardır.

Ursano ve arkadaşlarının çalışmaları afet sonrası travmaların dört dönemde gerçekleştiğini işaret etmektedir. Birinci dönem; felaketten sonrası dönemi içerir. Bu dönemde kişiler yaşadıklarına inanmamayı seçerler. Kişilerde korku ve konfüzyonu içeren yoğun duygular hakimdir ve insanlar birbirine yardım etmeye çalışır. İkinci dönem; olaydan sonraki ikinci haftada başlar ve birkaç ay sürebilir. Felakete uğrayan topluluğa dışardan yardım gelmesi ve yeniden inşa çalışmaları başlar. Bir uyum dönemi başlar ancak inkar ve rahatsızlık belirtileri birbirini izler. Uyum döneminin başında rahatsızlık belirtileri uykusuzluk, kızgınlık, ilgisizlik gibi sıralanabilirken, uyum döneminin sonunda ise inkar rastlanılan durumlardandır. Üçüncü dönem; bir yıla kadar devam eden bir süreçtir. İnsanlar kendilerine verilen sözlerin tutulmasını bekler. Sözler tutamadığında ise hayal kırıklığını yoğun yaşarlar. Felakete uğrayan toplulukta üçüncü dönemle birlikte birlik duygusu yerini bireysel sorunlara bırakır. Dördüncü dönemde ise yeniden yapılanma süreci başlar ve bu dönem yıllarca sürebilir. Bireyler yaşamlarını yeniden yoluna sokmaya çalışır.(DİE,22.05.2015,www.rehberlikci.8m.com,türk psikoloji bülteni)

Afetler için verilebilecek yakın zamanlı en iyi örnek 23 Ekim 2011 tarihinde Van'ın Erciş ilçesinde meydana gelen depremdi. Depremde iki yüz yetmiş dokuz kişi hayatını kaybetmiş, bin üç yüze yakın kişi ise yaralanmıştır. Olay medyada ‘‘Erciş Yerle Bir’’ başlığı ile verildi. Televizyon haberlerinde yerle bir olan binalar, yardım isteyen insanlar televizyon yayınlarında tüm ülkeye gösterilmiştir. İlgilerin verdiği demeçte ‘‘ insanlar molozlar içinde can çekiyor. Bir an önce buraya yardım gerekiyor. İnsanlar kendi imkanları kurtulmaya çalışıyor’’ sözleriyle insanların yardıma olan ihtiyacı vurgulanmıştır. (DİE,22.05.2016,www.ntv.com.tr) Bu olayda kullanılan ‘‘Erciş Yere Bir ‘‘ başlığı ciddi travmatik etkileri içermektedir. Akıllara bir yerleşim birimini

yamaman yok olduğu fikrini getirmektedir. Afet haberleri verilirken kullanılan yıkık binalarda insanlarda korku yaratan unsurlardır.

Deprem ve afet haberleri verilirken enkaz altında kalan insanları kurtarma görüntüleri en sık rastlanan haber türüdür. 1999 gölcük depreminden sonra akıllara yer eden “ Sesimi duyan var mı ? ” sözüdür.

Yas; kişilerin sevdikleri yakınlarının kaybı sonrası yaşadıkları doğal bir süreçtir. Ancak travmatik yas, daha çok ani ölüm, intihar, öldürölme yada vahşice gerçekleşmiş bir ölüm sonrası gelişen kaybın beklenmedik ve dehşet verici şekilde olması sebebiyle gelişen bir durumdur. (Yüksel,2009:96)

9 Haziran 2016 tarihinde , Show Tv Ana Haber Bülten’inde “Bir Tabutta İki Can !” başlığı ile verilen haber , üç dakika yirmi dokuz saniye sürmüştür. Bu süre içinde, sıkça cenaze töreni ve yakınlarının ağıt görüntülerine yer verilmiştir. Olayda şehit memurun hamileliği ve daha önceki bebeğini kaybettiğı vurgulanmış olay dramatize edilerek anlatılmıştır.

Kazalar ; kazalar ana haber bültenlerinde çoğunlukla trafik kazası olarak yer almaktadır. Haber bültenlerine kaza haberlerine bakıldığı zaman ölenler, yarananlar ve bu ölü veya yaralıların yakınlarının acı ve şok içindeki görüntüleri yansıtılmaktadır.

6 Haziran 2016 tarihinde Fox Tv Ana Haber Bülteninde “Okul Gezisinde Facia : 14 Ölü” başlığı ile yayınlanan kaza haberinde, eğlenceli bir gezinin üzücü bir olayla bitiğı ve hayatın kaybedenlerin anne ve çocukları olduğı vurgulanmış, haber içinde 6 defa kazanın nasıl meydana geldiğı izleyiciye gösterilerek izleyicinin adeta hafızasına yaşanan kaza olayını kazımıştır. Haberde kaza görüntüleri ile birlikte kazada hayatını kaybedenlerin akraba veya sınıf arkadaşlarını kaybetmiş öğrencilerin üzüntüleri de sıklıkla haberde görüntölennmiş ve anlatılmıştır .(DİE,06.06.2016,www.foxtv.com) Dramatize edilerek verilen bu haberde özellikle kaza mağdurlarının ailesi ve toplum açısında travmatik etkile barındırması söz konusu olabilir.

Trafik kazaları ülkemizde ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkan sorunlardan birdir. Maddi ve manevi kayıpları içermesi açısından yıkıcı travmatik etkileri içinde barındırmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü Trafik Hizmetleri Başkanlığının ülke geneli istatistik verilerine göre 2016 Ocak ayında toplam 30.795 kaza olmuş, bu kazalarda toplam 10.554 kişi yaralanmış , 230 kişi de hayatını kaybetmiştir. (DİE,13.06.2016,www.trafik.gov.tr) Emniyet Genel müdürlüğünün sadece Ocak 2016

tarihi için oluşturduğu istatistiklerin incelenmesi bile kazaların da afet ve travma boyutunda incelenmesi gerektiği fikrini doğrulayabilmektedir.

Cüceloğlu , trafik kazalarında fiziksel bir yara almış veya bir yakının kaybetmiş kişilerin genel olarak kaza esnasında yaşanan şok sebebiyle durum ve duygularının farkında olmadıklarını ancak kazadan sonra kendilerine geldiklerini ve rahatlayabilmek amacıyla kaçınma ve bastırma gibi çeşitli savunma mekanizmaları geliştirerek duygularını bilinçaltına iterek rahatlayabildiklerini anlatmaktadır.(Ayalp,2007:106)

Aile İçi Şiddet; kültür,eğitim, gelir düzeyi, etnik köken ve yaş gibi unsurların ötesinde ve ülke çapında karşılaşılan bir sorundur.

Şiddet başlığı altında da belirtildiği gibi Dünya Sağlık Örgütü şiddetti, kişinin bedensel, ruhsal, cinsel zarar veren her tür davranış olarak tanımlamaktadır.(Yüksel,2009:98)

Kişiyi toplumsal yaşama hazırlayan ve kişilerin psikolojik olarak kendilerini güvede hissetmesi beklenen yer ailedir. Aile içi şiddetin genelde uygulayanı erkek , maruz kalanı ise kadın ve çocuklardır. Kadınlara karşı aile içi şiddette karşımıza en çok en namus cinayetlerinin çıktığını söyleyebiliriz.namus cinayetlerinde kadınlar öldürülme veya intihara zorlanma gibi yöntemlerle yaşam hakları sardırılmaktadır. (Yüksel,2009:97) haberlerde karşımıza sıklıkla çıkan “ Namus Cinayeti” başlıklı haberlerde mağdurların maruz kaldıkları şiddet adeta meşrulaştırılmakta ve failin savunmasından alınan ifadelerle haberde yer verilmesi sorunlu bir temsil örneğini işaret etmektedir.

Cinsel taciz; taraflardan birinin rızası dışında uygulanan her çeşit cinsel içerikli davranıştır. Çocuklar için ise rıza söz konusu değildir. On sekiz yaşından küçük her birey çocuk kabul edilir ve bu kişilere karşı yapılan her çeşit davranış cinsel taciz olarak değerlendirir.(Yüksel,2009:99)

Tecavüz ; kişiyi fiziksel zorlama, yaralama,öldürme tehdidi, yada ilaç kullanımı akıl hastalığı gibi yargılama yetisinin olmadığı durumlarda kişiye yönelik her türlü cinsel girişim olarak tanımlanabilir.(Yüksel,2009:100)

Tecavüz mağduru kadınlar , olayın olduğu tarihteki yaşları açısından incelendiğinde , otuzlu veya kırklı yaşlardaki kadınların daha çok olayı gerçekleştiren kişiye karşı mantıklı açıklamalar ile saldırganı, cinsel şiddet eylemini işlememesi gerektiği konusunda ikna etmeye çalıştıkları saplanmıştır. Yirmili yaşlardaki kadınların, olayı geçiştirme veya katlanma stratejisi yerine , saldırıdan olabildiğince risk almadan

kaçmaya çalışma nadiren görülmektedir. Bu durumda mağdurun yaşı küçüldükçe , tecavüz olayının yıkıcı etkilerinin arttığı gözlemlenmiştir. Görüşme yapılan kadınlarda, söz konusu olayın çocukluk döneminde olmasının çocuksu güvenlerini yıkılması sebebiyle daha yıkıcı olduğu gözlenmiştir. Bu olayın ruhsal etkileri ağır ve kabullenilmeyen ve bastırılabilen duruma geldiğinde yaşanan travma , depresyon formuna girmekte ve suçluluk duyguları giderek artmaktadır.(Gondezi,1992:80)

20 Nisan 2016 tarihinde CNN Türk Ana haber bülteninde Karaman’da yaşanan çocuk istismarı olayında “ *On mağdur hayatı çalınan çocuk ve ailesinin felaketle baş başa kaldıkları* ” anlatılmakta ve konu ile ilgili görüşü alınan , Psikiyatrist Prof. Dr. Bengi Sermeci “ *Olayın olduğu anda çocuğun ve ailenin sosyal ve psikolojik destek alması gerektiği, çocukların yasal süreçte de yani olayın anlaşılması için araştırma sürecinin de istismar kadar ciddi travmalar sebep olduğuna vurgu yaparak, çocuk ve ailesinin çevreden çocuğun damgalanması , suçlanması korkusu yaşadıklarını, Karaman’daki tartışmalarda öznenin istismara uğrayan çocuk olgunun unutulup tartışmaların herkesin kendi görüşüne göre yoğunlaşması sebebiyle olayın yaşandığı ilçenin damgalandığını ve buna yönelik çalışma yapılması olayda adı geçen öğretmenin diğer öğrenci ve ailelerinin nasıl etkilendiği de araştırılması gerektiğinden* ” (DİE,20.04.2016,www.cnnturk.com.tr) bahsetmiştir.

Psikiyatrik hastalıkların oluşumu ve gidişatı üzerine Windom ve arkadaşları tarafından yapılan araştırmalar sonucu ihmal ve istismara uğrayan çocukların, yetişkin hayatlarında depresyon sıklığının arttığına ve depresyona girme yaşının ortalama yirmi dokuz yaşa düştüğü bulgularına ulaşmıştır. Benzer bir araştırmaya imza atan Cogle ve arkadaşları fiziksel ve cinsel istismara maruz kalan kişilerde anksiyete bozukluğu riskinin arttığı sonucuna ulaşmıştır. (Fırat ve Başkak, 1995:28)

On çocuğun bakım verdiği kabul edilen ve kendinse güven beslenen öğretmenleri tarafından uğradıkları Karaman’da yaşanan taciz olayı taciz veya tecavüz girişimine maruz kalan çocuklar açısından bakıldığında gelişimsel travmanın tipik bir örneğidir . bu olayı medyada izleyen kişiler için ise ikincil travmadır.

Erikson bireysel ve toplumsal travmalar arasında yaptığı ayırmada, bireysel travmanın insanın savunma sistemine vurulan ani bir darbe vurarak kişinin tam anlamıyla etkili bir tepki gösteremediğinden, toplumsal travmalarda ise afetzedelerin ölüm ve mahvolma duygusu ile şoke oldukları, felaket sonrası içe kapanma, sessileşme, korku, kırılganlık, ve yalnızlıktan yakındıklarından bahseder.(Kasapoğlu,2007:4)

Ülkemizde , bireysel ve toplumsal travma konusunda akla ilk gelen terör olaylarıdır diyebiliriz. Terör; ekonomik, siyasal ve sosyolojik açıdan incelenmesi gerektiği kadar sosyo-psikolojik açıdan incelenmesi gereken bir konudur. Ezildiğini ve mağdur edildiğini iddia eden kitlelerin yaşadığı ortak sıkıntılar “biz” olama duygusuyla bu kitleleri birleştirir. “ biz”iz olduğu yerde doğal bir süreç olarak “onlar” da vardır. Kişinin varlığını ait odlunu düşündüğü gruba ve grubun liderine göre şekillendirmesi de beklenen bir durumdur. Kişi bireysel olarak yapamadığı eylemleri grup içinde kendini adadığı “biz” içinde yapması da doğal bir süreçtir. (Kökdemir,2003:17)

Biz ve onların savaşının sonucunda acı , gözyaşı, ölüm, yaralanmalar sebebiyle terörün var olduğu bölgelerden göç kaçınılmaz olmakta bu travmatik olaylar toplumun hafızasına kazınmaktadır.

Wood göç sebeplerinin , etnik topluluklar arasında ortaya çıkan çatışmalar, can güvenliğini tehdit eden doğal veya ekonomik koşullar nüfus hareketlerinde önemli rol oynadığa deyinmiştir. (Odabaş,2007:156) Bu sebeplerin haberlerdeki sunumunu incelersek zorunlu göç mağrurlarının göç ettikleri bölgelerde elverişsiz koşullarda ve yoksulluk içinde yaşamak zorunda kaldıklarını söyleyebiliriz. (Odabaş,2007:159)

Diyarbakır’ın Sur ilçesinde yaşanan çatışmalar sırasında can güvenliklerinin olmamamsı, sebebiyle sokağa çıkma yasaklarının bitmesiyle göç eden Sur halkının görüntüleri ana haber bültenlerinde sıkça verilmiştir.

Burhan Ekinci’ nin 10 Mart 2016 tarihli haberinde, 15 yaşında Berver isimli bir çocuk ailesiyle çatışmalar ve sokağa çıkma yasağı başlayınca Ocak ayında ailesiyle Diyarbakır merkezde yaşayan akrabalarının yanına taşındıkları ve iki odalı evin bir odasında on üç çocuğun birlikte kalmak zorunda kaldığını, patlamalardan çok korktuğunu anlatmaktadır. .(DİE,05.06.2016 www.bbc.com.tr) Dicle Üniversitesi psikiyatri Ana Bilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Tuba Yüksel evleri okulları ve çevreleri tamamen değişen bu çocukların yaşanan göç sebebiyle başka bir travmaya maruz kaldığı bu yeni ortamın uyum bozukluğuna sebep olduğunu anlatmaktadır.

Diğer bir örnek ise Türkiye ve dünya gündeminde uzunca bir süre yer alan Suriye’de yaşanan iç savaş ve mültecilerin yaşadığı elverişsiz koşullar ve Yunan adalarına geçmeye çalışırken batan botlar neticesinde Ege Denizinde hayatını kaybeden sürüyle mültecilerin yaşantıları olarak verilebilir.Suriyeli mültecilerin yaşadıklarını dünya kamuoyuna duyulan olay 2 Eylül 2015 günü “ İnsanlık Kıyıya Vurdu” başlığı

ile verilen Aylan Kurdi olayıdır. Cansız halde kıyıda yatan Aylan bebeğin görüntüleri tüm kamuoyunda iz bırakan görüntüler arasına girecek travmatik nitelikte bir görüntüdür. Bununla birlikte fotoğrafı çeken DHA Muhabiri Nilüfer Demir'e Sedat Simavi Gazetecilik Ödülü'nü kazandırdığını düşünecek olursak medyanın acı ve gözyaşını haberleştirirken toplum hafızasında bıraktığı travmatik izleri sorgulayıp sorgulamadığı konunun uzmanları tarafından düşünülmesi gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. (DİE,06.06.2016, <http://www.internethaber.com>)

Travma olayı yaşayan kişinin duygu durumu ile ilgili verileri içerir. İkincil travmalar, bu olaylara şahit olan veya haberlerde izleyen kişilerin olayı yaşayan insanlar karşı duyduğu empatik bağ ve ona karşı duyduğu şefkat bağıdır. Toplum yaşadığı bu şokların etkisiyle zamanla toplumsal travmalar biriktirmekte ve bu durum biz olma olgusuna zarar vermektedir. Biz olma olgusunun zarar görmesi toplumsal travmalara zemin hazırlamaktadır.

İnsan çevresindeki her şeyle iletişim halinde olan bir varlıktır. İçinde yaşadığı toplum hakkında bilgi sahibi olmayı isteyebilir ve kişinin çevresindeki ve tüm dünyadaki olaylardan haberdar olmasını sağlayan günümüz teknolojileri kitle iletişim araçları olarak adlandırılır. Kitle iletişim araçları içinde en popüler olanı ise televizyondur. Günümüz toplumunda bireylerin günde üç – dört saat televizyon izlediği tahmin edilmektedir. Televizyon programları arasında en çok izlenen program türü ana haber programlarıdır. Ana haber bültenleri yurt ve dünya çapında olan olayları izleyiciye aktaran programlardır.

Ana haber bültenleri bizzat kendisi travmaya uğramış kimseler hakkında haber yapar. Bu haberler,toplumdaki fertleri gerek ikincil travma düzeyinde gerekse olayın oluşturduğu şokun zaman içinde birikimi toplumsal düzeyde travmalara maruz bırakmaktadır. Bu sebeple haber bültenleri oluşturulurken olaydan etkilenme riski olan kişilerin varlığı unutulmamalı ve haberin etik kullarına uyum sağlarken toplumun ruh sağlığında gözetilmelidir. Ana haber bültenlerinin travmatik etkileri bulgular kısmında incelenecektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmada kullanılacak yöntem, araştırmanın evren ve örnekleme , verilerin toplanması, çözümlenmesi ve kategorileşmesi hakkında bilgi verilmektedir. Bu bölümde araştırmanın modeli , çalışma kümesi , verilerin toplanması , çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

4.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, ana haber bültenlerinin travmatik etkileri üzerinde durulmaktadır. Yaşanılan gerçek olayların profesyoneller tarafından haberleştirilmesi ve kitle iletişim araçlarıyla izleyiciye aktarılması sürecinde haberin, haber değeri kadar önemli olan unsur haberin algılanış biçimidir. Haberi izleyen birey haberin içeriğindeki travmatik olaydan etkilenerek, kendi yaşantısında gerçekleşen travmatik olayı hatırlayabilir yada travmatik olayı yaşayan kişi ile empatik bir bağ kurabilir. Kurulan bu empatik bağ haberi izleyen kişi açısından ikincil travmalara sebep olabilir. İkincil travmalar izlenen travmatik olayın kişinin kendi başına da gelebileceği düşüncesiyle suç korkusuna sebep olabilir.

Bütün bunların toplum hafızasında birikimi ise yavaş yavaş toplumu birlik duygusundan uzaklaştırıp “ biz ” olgusunu yok edecek niteliğe dönüşerek toplumsal travmalara neden olabilir.

Yukarıda bahsedilen hususların incelenmesi amacıyla 6 – 10 Haziran ve 13 – 17 Haziran 2016 tarihinde yayınlanan hafta içi ana haber bültenleri arasından ve 19:00-20:00 saatleri arasında ulusal kanallarda yayınlanan ana haber bültenleri içinden 21.06.2016 tarihinde www.medyatava.com web adresinden alınan reyting sonuçlarına göre reytingi en yüksek olan iki kanalın ana haber bülteni olan Show Tv ve Fox Tv Ana haber bültenleri seçilmiştir. Show Tv ve Fox Tv Ana Haber bültenleri kayıt altına alınmış ve haber bülteni içindeki her haber başlıklarına göre ayrılmış ve haberin kaç dakika sürdüğü, metin içinde vurgulanılan kelimeler belirlenmiş ve haberde kullanılan görsellere incelenmiştir.

Uygulama sürecinde Türkiye’de Ana haber bültenlerinin travmatik etkilerini niceliksel boyut ile araştırabilmek için içerik çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. İçerik çözümlemesi ile araştırmanın örneklemini oluşturan televizyon kanallarının(Fox Tv ile Show Tv) 6 Haziran 2016 ve 20 Haziran 2016 tarihleri arası yayınladıkları haberler konusu, niteliği, şekli, aktörü, yayın sırası, yayın süresi, haberin içinde travmatik olayın ne şekilde ,kaç kez, ne sıklıkla verildiği gibi noktalar incelenmiştir. Elde edilen niceliksel ve niteliksel veriler doğrultusunda ana haber bültenlerinin travmatik etkileri ortaya koyularak , medyanın bu tür haberleri verirken medyanın taşıması gereken toplumsal sorumluluklar vurgulanmıştır.

4.2. Evren Ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni Türkiye ‘de yayın yapan tüm ulusal yayın kanallarıdır. Çalışmanın örneklemini ise 6 – 10 Haziran ve 13 – 17 Haziran 2016 tarihinde yayınlanan hafta içi ana haber bültenlerinden reytingi en yüksek ve farklı mülkiyet yapıları ile farklı yayın politikalarına sahip olan Show Tv ve Fox Tv Ana Haber bültenleridir. www.medyatava.com web adresinden alınan bilgiye göre bu iki kanal örneklem olarak kabul edilmiştir.

4.3. Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlemesinde kısaca tanıtılan içerik çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada belirlenen tarih içindeki ana haber bültenlerinin içerik çözümlemeleri yapılmıştır.

4.3.1. İçerik Çözümlemesi

İçerik çözümlemesi; kitle iletişim araçlarının yayınları veya kişilerin davranışlarını çözümlemeye yönelik elde edilen verileri özetleyip standardize etmeye yönelik bir araştırma modelidir.

İçerik çözümlemesi üç temel özelliğe sahip olmalıdır. Bunlar nesnellik, sistemlilik ve genelliktir. Nesnellik; farklı çözümleyicilerin aynı doküman üzerinde aynı sonuca ulaşmasıdır. Sistemlilik ; belli kategoriye girecek veya giremeyecek

verilerin seçiminde sabit bir ölçütün kullanılmasıdır. Genellik ; bulguların bilimsel değere sahip olması için kuramsal temele dayanmasıdır.(DİE,25.06.2016,dergiler.ankara.edu.tr)

İçerik çözümlemesinde kullanılan modellerde, iletişim içeriğindeki eğilimleri belirlemek, iletişimin nedenlerini belirlemek ve kurulan iletişimin etkilerini belirlemek amaçlanır. .(DİE,25.06.2016,dergiler.ankara.edu.tr)

İçerik çözümlemesi yapılırken araştırmanın amacı ve problemi saptanır ve ilk olarak örneklem belirlenir. Örneklem ile araştırmanın problemini oluşturan konu ile ilgili çalışma yapılacak çalışma materyaller belirlenir. Bu materyaller; film, kitap gibi kitle iletişim ürünleri olabileceği gibi bir grup kişide olabilir. Daha sonra çalışmanın yapılacağı alan ile ilgili kategoriler oluşturur. Bilgiler kayıt altına alınır ve bir sayım sistemi oluşturur. (DİE,25.06.2016,dergiler.ankara.edu.tr)

Bu çalışmada örneklem 6 – 10 Haziran ve 13 – 17 Haziran 2016 tarihinde yayınlanan hafta içi ana haber bültenlerinden oluşturulmuştur. Bunun sebebi ise hafta içi ve hafta sonu haber bültenlerinin ayrı iki program olarak adlandırtmasıdır. medyatava.com Internet adresinden alınan verilere göre en çok reyting alan iki haber bülteni olan Fox Tv ve Show Tv Ana Haber Bültenleridir. Çözümleme için kullanılan materyal ana haber bültenleridir ve bu bültenler kayıt altına alınmıştır. Kategorizasyon için bir kodlama formu oluşturulmuştur. Kodlama formunda ulaşılmak istenen bilgiler aşağıda açıklanmıştır.

- 1. Ana Haber Bültenin Yayınlandığı Televizyon Kanalı :** Formda yer alan bilgilerin ait olduğu kanalın adı.
- 2. Ana Haber Bültenin Süresi:** Formda yer alan bilgilerin ait olduğu ana haber bültenin yayın akışı içinde ne kadar sürdüğü.
- 3. Ana Haber Bültenin Tarihi:** Formda yer alan bilgilerin ait olduğu ana haber bülteninin yayınlandığı tarih.
- 4. Ana Haber Bülteninde Yayınlanan Haber Sayısı:** Formda yer alan bilgilerin ait olduğu ana haber bülteninin yayınlandığı tarihte toplam kaç tane haber yayınlandığı.
- 5. Travmatik haber , Haber Bülteninin İçinde Kaç Tane Travmatik Haber Yayınlanmaktadır:** Formda yer alan bilgilerin ait olduğu ana haber bülteninin yayınlandığı tarihte toplam haber içinden tanesinin travmatik içerikten oluştuğu.

6. Travmatik haber , Haber Bülteninin İçinde Kaçınıcı Sırada Yayınlanmaktadır: Formda yer alan bilgilerin ait olduğu ana haber bülteninin yayınlandığı tarihte toplam haber içinden kaçınıcı sırada olduğu.

7. Haberi Destekleyen Görsel Materyaller nedir?

- a). Sesli ve hareketli Görüntüler:
- b). Sesiz ve hareketli görüntüler:
- c). Sabit Görüntüler:
- d). Stüdyo görüntüleri:
- e). Canlı yayın Görüntüleri:
- f). Canlandırma Görüntüleri:
- g). Amatör Kamera Görüntüleri:
- h). Arşiv Görüntüleri:
- ı). Güvenlik Kamerası Görüntüleri

8. Üretim Bakımından Haber Kaynakları Neler?

- a). Birinci El Kaynaklar (Muhabirler ve Kameramanlar)
- b). İkinci El Haber Kaynakları (İç – Dış Haber Ajansları)

9. Haberin Çeşidi Nedir?

- a) **DSF Haber** : Kameraman veya ajansların çektikleri görüntüler üzerine olayın akışına uygun olarak hazırlanan metnin montaj sırasında muhabir veya seslendirme elemanı tarafından okunmasıyla elde edilen haber çeşididir.
- b) **Anonslu Haber:** muhabirin olay yerinden gelişmeleri aktardığı haber türüdür.
- c) **Anonslu Röportaj Haber:** Anons bölümünün ardından röportajla izleyiciye konuyu uzmanları yada yetkililer tarafından bilgi veriliren haber türüdür.
- d) **Röportajlı Haber:** muhabirin tanıtıcı hiçbir anons yapmadan sadece olay hakkında röportaj yaptığı haber türüdür.

10. Haberin Aktörleri Kimler? Habere konu olan kişiler.

11. Haberin Teması Nedir?

- a) Travmatik
- b) Politik
- c) Ekonomi
- d) Spor

e)Kültür - Sanat

12. Haberin İçeriği

a) Savaşlar

b) Patlamalar

c)Afetler (Yangın, Deprem, Sel gibi)

d)Yas

e) Kaza

f) Aile İçi Şiddet

g) Şiddet (Fiziksel Şiddet)

h) Cinsel Taciz

ı)Cinsel Tecavüz

i) Cinayet Ve Yaralama

j) İşkence

13. kaygıya sürüklemesi beklenen ifadeler kaç kaz kullanılmış?

a) Dehşet

b) Vahşet

c) Tehlike

d)Yangın

e)Panik

f)Kavga

g)Dayak

h) Cenaze

ı)Cinayet

i)Patlama

j)Terör

k) Çatışma

14. Travmatik Haber , Haber Bülteni İçindeki Süre Dağılımı kaç dakikadır ?

a)1'in Altında

b)1-2 Arası

c) 3-5 Arası

15. 15.Travmatik Haber Ana Haber Bülteninde Kaçınıcı Sırada Yayınlanmaktadır?

a)1-3 Arası

- b)4-6 Arası
- c) 7-9 Arası
- d)10 ve Üzeri

16. Travmatik Haber İçinde EnÇok Kullanılan Görüntüler nelerdir?

- a) Cenaze Görüntüleri
- b)Arbede ve Kavga Görüntüleri
- c)Patlama Görüntüleri
- d)Ağıt Görüntüleri
- e)Çatışma Görüntüleri
- f) Kaza Görüntüleri

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, incelenen televizyon kanallarının ana haber bültenleri için amaç bölümünde yer verilen sorulara yanıt aranacak ve yöntem bölümünde uygulanan çözümleme yöntemlerinden elde edilen bulguların yorumları sunulacaktır.

5.1. İçerik Çözümlemesi Bulguları

Bu başlık altında sunulan bulgularda “ Ana Haber Bültenlerinin Travmatik Etkileri” ile ilgili bulgular yöntem bölümünde detaylı olarak açıklanan içerik çözümlemesi yöntemi ile elde edilmiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan ana haber bültenlerine ilişkin bulgular daha kolay anlaşılabilir olması açısından tablolar halinde aktarılacaktır.

5.1.1. Travmatik Haberin Genel Özellikleri

Bu başlık altında ana haber bültenlerinde incelenen süre içinde yayınlanan haberlerin kaç tanesinin travmatik içerikli olduğun üzerinde durulmaktadır.

İncelenen haber bültenlerinde travmatik haberin kanallara ve günlere göre dağılımı Tablo 1 ve Tablo 2’ de verilmiştir. İncelenen on gün içinde, ana haber bültenlerinde yayınlanan toplam haberin toplam kaç tanesinin travmatik içerikli olduğunu göstermektedir. Tablo 3 ‘te ise ana haber bültenlerinde yayınlanan travmatik haberlerin çeşitleri incelenmiştir.

Tablo 5.1. Travmatik Haberin Kanallara Göre Günlük Payı (Fox Tv)

Fox Tv	Yayın Tarihi										Toplam
	6.6.2016	7.6.2016	8.6.2016	9.6.2016	10.6.2016	13.6.2016	14.6.2016	15.6.2016	16.6.2016	17.6.2016	
Toplam Haber	15	16	16	16	16	20	21	19	18	16	173
Travmatik Haber Toplamı	8	10	8	6	7	7	7	9	8	5	75
Travmatik Haberin Günlük yüzdesi	%53.33	%62.5	%50	%37.5	%43.75	%35	%33.34	%47.36	%44.45	%31.25	%43.35

Tablo 5.2. Travmatik Haberin Kanallara Göre Günlük Payı (Show Tv)

Show Tv	Yayın Tarihi										Toplam
	6.6.2016	7.6.2016	8.6.2016	9.6.2016	10.6.2016	13.6.2016	14.6.2016	15.6.2016	16.6.2016	17.6.2016	
Toplam Haber	27	21	28	29	26	29	31	27	31	29	278
Travmatik Haber Toplamı	10	16	16	15	6	11	10	16	14	10	124
Travmatik Haberin Günlük yüzdesi	%37.03	%76.19	%57.14	%51.72	%23.07	%37.93	%32.25	%59.25	%45.16	%34.48	%44.60

Tablo 1 ve 2 incelendiğinde Her iki ana haber bülteninin de yayınladıkları toplam haberin neredeyse yarısının travmatik içerikli olduğu göze çarpmaktadır.

Travmatik içerikli haberin her iki kanalda da 07.06.2016 tarihinde en fazla olduğu görülmektedir. Bunun sebebi , 7 haziran 2016 Tarihin de yapılan İstanbul Vezneciler 'deki terör saldırısı haberinin , haber bültenlerinde en çok yeri kaplayan haber olmasıdır.

Travmatik içerikli haberlerin oranlarının, Fox Tv ' de Haziran ayın 6, 7 ve 8 'inde daha fazla , diğer günlerde aşağıya doğru düştüğü görülmektedir. Buna sebep olarak o tarihler içinde yaşanan terör olaylarının fazlalığını ve bu olayların sıklıkla ekrana verilmesini gösterebiliriz.

Show Tv 'de ise terör saldırısının gerçekleştiği 7 ve 8 Haziran tarihlerinde travmatik haberin fazlaştığı dikkat çekmektedir. Ancak Show Tv ana haber bülteni incelendiğinde genellikle bu araştırmanın konusu olan taciz, tecavüz , cinayet ve kaza olaylarına verdiği haberlerde daha sık rastlanmaktadır. Dolayısıyla 15 haziran tarihinde bu olayları sıkça verdiğini söyleye biliriz.

Her iki kanalda da rastlanan travmatik içerikler ; kaza , terör saldırıları , yas, cinayet haberleridir. incelenen süre içinde taciz ve tecavüz haberlerine daha çok Show Tv ana haber bülteninde rastlanmıştır. Ayrıca gasp , hırsızlık , gibi olayların da Show Tv anan haber programında sıklıkla yayınlandığı dikkat çekmiştir.

Sonuçta; her iki kanalda ana haber bültenlerinin yayın akışı incelendiğinde , yayınlanan haberlerin yarısına yakının travmatik içerikli haberler olduğunu söyleyebiliriz. Yani her iki ana haber bültenini izleyen kişiler, ana haber bültenlerinde travmatik içeriklere maruz kalmaktadırlar. Bunun sonucunda izledikleri olaylardan etkilenebilirler. Bu etkilenme ile travmaya maruz kalmaktadırlar.

Tablo 5.3. Travmatik Haberin Çeşitleri

HaberinKonusu Kanallar	Terör	Yas ve intihar	Deprem yangın	Kaza	Cinayet ve Yaralama olayı	Fiziksel şiddet	Taciz tecavüz	Aile içi şiddet
Show Tv	29	15	8	24	33	8	6	12
Fox Tv	29	17	1	9	14	8	0	0
Toplam	58	32	9	33	47	16	6	12
Genel Toplam	213							
Genel Toplam Yüzdesi (%100)	%27.23	%15.02	%4	%15.49	%20.34	%7	%3	%6

Tablo 3’de yer alan veriler İncelenen toplam 201 travmatik haberden daha fazladır. Bunun sebebi ise bir haberde haberin içeriğinin birden fazla konu ile ilgili olmasıdır.

Özellikle aile içi şiddet haberlerinde, şiddet mağduru aynı zamanda cinayet kurbanı, şiddeti uygulayan ise aynı zamanda cinayet zanlısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yada şiddeti uygulayan aynı zamanda intihar eden kişidir.

Taciz veya tecavüz olaylarında da aynı durum ile karşılaşabilmekteyiz tecavüz olayı aynı zamanda cinayet olayı ile birlikte işlenmektedir.

İncelenen toplam 201 haberin toplam elli sekiz(%27.23) tanesi terör, otuz iki (%15.02) tanesi yas, dokuz tanesi afet(deprem ve yangın)(%4.), kazazede otuz üç (%15.49), on altı tanesi fiziksel şiddet (kavga ve arbede) (%7), altı tanesi (%3) taciz ve tecavüz mağduru ve zanlısı, on iki tanesi aile içi şiddet kırk yedi tane (%20.34) olay ise cinayet kurbanı , cinayet zanlısı ve yaralama olaylarıdır.

Elde edilen verilerde her iki ana haber bülteninde de terör haberlerinin büyük yer kapladığı göze çarpmaktadır. Her iki haber bülteninde terör olayları ilk sıralarda yayın içinde yer aldığı da dikkat çekmektedir. Terör haberlerinin içeriklerinin çoğunluğunu patlama ve bombalı saldırı içerikli haberler oluşturmaktadır.

Yas haberlerinin içeriklerini çoğunlukla şehit cenazelerini haberleri tutmaktadır. Her iki kanalda bu haberleri vermekte ve yayın sırasında ilk sıralarda yer bulmaktadır.

Kaza haberlerine de büyük çoğunlukla Show Tv ana haber bülteninde yer verilmektedir. Kaza ile ilgili toplam otuz üç haberin yirmi dördü Show Tv ana haber bülteninde yayınlanmıştır.

Aynı şekilde taciz, tecavüz ve aile içi şiddet haberlerine Fox Tv’de yer verilmezken Show Tv ana haber bülteninde aile içi şiddet haberi on iki defa, taciz ve tecavüz olayları altı defa haber bülteninde yer almıştır.

5.1.2. Haberin Süresi

Araştırma için kaydı yapılan haber bültenlerinin toplam süresi ve bu haber bültenleri içindeki travmatik haberin toplam süreleri hesaplanmış ve tablo 4’te verilmiştir.

6-10 Haziran ve 13-17 Haziran 2016 arasındaki tarihlerinde , on gün boyunca izlenen bütün haberler içinde travmatik haberlerin dağılımı incelendikten sonra kanalların travmatik içerikli haberlere ne kadar süre ayıldığı tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 5.4. Kanallara göre Haber Bültenlerinin Toplam Süresi ve Travmatik Habere ayrılan Süre

Kanallar Süre	Bütün Haber Süresi	Yüzde	Travmatik Haber Süresi	Yüzde
Show Tv	13 saat 97 dakika 53 saniye	%51.07	2saat 62 dakika 95 saniye	%18.75
Fox Tv	13 saat 37 dakika 86 saniye	%48.88	1 saat 63 dakika 59 saniye	%1.21
Genel Toplam	27 saat 35 dakika 39 saniye	%100 (- 0.05)	4 saat 26 dakika 54 saniye	%100

Tablo 4’ye göre toplam haber süresi 27 saat 35 dakika 39 saniyedir, travmatik içerik bulunduğu düşünülen haber süresi ise toplam 4 saat 53 dakika 54 saniyedir. Çalışma için izlenen ana haber bültenlerinin süresi toplam haber süresinin yaklaşık altıda biri kadardır. Bu süre toplam haber süresinin %14’ünü oluşturmaktadır.

İki kanalında bir günlük ana haber bülteni yayın sürelerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Show Tv kanalının bir günlük ana haber yayın süresi genelde 1 saat 48 dakika , Fox Tv ana haber bülteninin süresinin ise 1 saat 41 dakika olduğu göze çarpmaktadır.

Travmatik içerikli haberler % 51 ile en uzun zamanın Show Tv tarafından ayrıldığı görülmektedir. Buna göre Fox Tv’de yayınlanan haber bültenlerinin süre açısından Show Tv’den daha az olması , Show Tv ana haber bültenlerinin içeriklerinin daha çok yurt içi ve yurtdışı haber içermesi, Fox tv ana haber bültenlerinin ise daha çok siyasi içerikli haber içermesi , sunucu yorumu ile izleyicinin interaktif yorumların paylaşılması olarak açıklanabilir. Tablo 5 ve 6 ‘da kanalların travmatik habere ayıldıkları sürelerin günlük payları incelenmiştir.

Tablo 5.5. Travmatik Haberin Süresine Göre Günlük Payı (Dakika)

Fox Tv	Yayın Tarihi										Toplam
	6.6.2016	7.6.2016	8.6.2016	9.6.2016	10.6.2016	13.6.2016	14.6.2016	15.6.2016	16.6.2016	17.6.2016	
Toplam Haber Süresi	101.14	66.43	101.30	101.39	101.39	101.50	108.12	101.42	60.5	101.46	883 Dakika 5 Saniye
Travmatik Haber Süresi	34 .1	18.15	19.24	13.55	18.97	15.04	10.18	15.71	18.75	12.38	254 Dakika 28 Saniye
Travmatik Haberin Günlük yüzdesi	%33.71	%27.32	%19	%13.36	%18.70	%14.81	%9.41	%15.49	%31	%12.20	%28.78

Tablo 5.6. Travmatik Haberin Süresine Göre Günlük Payı (Dakika)

Show Tv	Yayın Tarihi										Toplam
	6.6.2016	7.6.2016	8.6.2016	9.6.2016	10.6.2016	13.6.2016	14.6.2016	15.6.2016	16.6.2016	17.6.2016	
Toplam Haber Süresi	108 .03	62.23	108.38	108.07	108.07	108.06	108.12	108	68.14	109.48	997 Dakika 58 saniye
Travmatik Haber Süresi	20.65	40.12	40.32	34.89	18.19	27.87	20.03	28.30	24.79	19.4	274 Dakika 56 Saniye
Travmatik Haberin Günlük yüzdesi	%19.06	%64.47	%37.20	%32.28	% 16.83	%25.66	%18.52	%26.20	%36.38	%17.72	%27.58

Tablo 5 ‘te Fox Tv Ana Haber Bülteni’nin travmatik içerikli olduğu düşünülen , terör , yas, şiddet gibi olayları toplam 254 Dakika 28 Saniye süre ile yayınladığı ve travmatik içeriklerin toplam süre içindeki oranının %28.78 olduğu görülmektedir.

Fox Tv Ana Haber Bülten’inde travmatik olayların en çok 6 haziran 2016 , en az 14 Haziran 2016 tarihinde yayınlandığı görülmektedir.

Tablo 6 ‘te Show Tv Ana Haber Bülteni’nin travmatik içerikli olduğu düşünülen , terör , yas, şiddet gibi olayları toplam 274 Dakika 56Saniye süre ile yayınladığı ve travmatik içeriklerin toplam süre içindeki oranının %27.58 olduğu görülmektedir.

Show Tv Ana Haber Bülten’inde travmatik olayların en çok 7 haziran 2016 , en az 17 Haziran 2016 tarihinde yayınlandığı görülmektedir.

Show Tv 7 Haziran 2016 tarihinde travmatik olayların yayın süresi %64.47 ‘ye çıktığı gözlenmiştir. Bunun sebebi ise o tarihte yaşanan terör saldırısı olayının her yönüyle ana haber bültenine taşınmasıdır. Dakikalarca ve sıklıkla yapılan terör saldırısından bahsedilmiş , olayın sonrasında insanların , olayın şokunu yaşadıkları anlar, olayın olduğu andaki güvenlik kameraları görüntüleri, olayın nasıl gerçekleştiği , olay sonrası yaşanan saldırının çevrede bıraktığı hasarlar izleyiciye aktarılmıştır. Her iki kanalın ana haber bültenlerinde de travmatik anların görüntüleri sık sık yayınlanmış , izleyiciye olayların nasıl gerçekleştiği anlatılmıştır.

Tablo 5.7. Travmatik Haberin Haber Bülteni İçinde Dakika Olarak Süre Dağılımı

Kanallar Süre	1’in Altında	1-2’arası	3-5 arası	Toplam
Show Tv	44	60	20	124
Fox Tv	18	52	5	77
Toplam	63	112	25	201
Yüzdesi	% 31.34	%55.72	%12.43	%100(-0.51)

Tablo 7 incelendiğinde travmatik içerikli olduğu düşünülen 201 haberin yarısından fazlasının bir ile iki dakika arasında verildiği görülmektedir. Yüzde 31’i ise bir dakikanın altında verilirken, 25 tane haberinde yüzde 12 oranla üç ila beş dakika arasında zaman ayıldığı görülmektedir.

En uzun süreli haberin Show Tv’de yayınlanan ve 9 dakika 27 saniye olan uyuşturucu bağımlısı gencin kendi evini ateşe vermesi olayıdır. Haberde genç ile röportaj yapılmış olay en ince detayına kadar izleyiciye aktarılmıştır.

Sonuç olarak haber sürelerinin uzunluğu; haberin sık sık tekrar edilmesi, kullanılan sözcüklerin tekrarlanması ve görüntülerinde tekrar tekrar gösterilmesi ile açıklanabilir. Bu sayede ise haber sürelerinin uzatıldığı dikkat çekmektedir.

5.1.3. Haberin Yayın Sırası

Yayınlanan haberlerin yayın sırası, o habere atfedilen önemle doğru orantılıdır. Bu sebeple yayınlanan ilk haber gündemin en önemli haberi olma özelliğini taşımaktadır. Bunun yanı sıra yayın sırası, yayın kuruluşunun yayın politikaları, haber ile ilgilenen kitlenin büyüklüğüne, izleyenlerin habere ne şekilde etkileneceğine ve izleyiciyi kanalı izlemeye devam etmesini sağlayacak bir araç olarak kullanımı haberin yayın sırasının oluşumunda etkili unsurlardır.

Haberlerin içerik çözümlemesinde, kanalların ana haber bültenlerinde 16 ile 31 arasında habere yer verdiği görülmektedir. Travmatik olarak değerlendirebilecek haberlerin haber bültenlerinde veriliş sırası tablo 8’te sunulmuştur.

Tablo 5.8. Kanallara göre Travmatik Haberin Yayın Sırası

Kanallar Yayın Sırası	1-3 arası Haber	4-6 arası Haber	7-9 arası Haber	10 ve üzeri Haber	Toplam
Show Tv	18	21	16	64	119
Fox Tv	22	14	8	34	78
Toplam	40	35	24	98	197
Genel Toplam Yüzdesi	%20	%18	%12	%50	%100

Tablo 8’ de de görüldüğü üzere travmatik haberin yüzde 50’sine onuncu yada daha sonraki bir sırada yer verilmiştir. İncelenen 197 haberin yüzde yirmisi (40 haber) ilk üç sırada yayına verilen haberler olabilmektedir. Yayın sırasında bu travmatik içerikli haberlerin her iki kanalda da 40 tanesinin ilk haber olarak verildiği görülmüştür. İlk

olarak verilen haber incelendiğinde bu haberlerin terör saldırısı ve saldırıda hayatını kaybeden kişilerin cenaze törenleri ile ilgili haberler olduğu göze çarpmaktadır.

5.1.4. Travmatik Haberin Aktörü

Travmatik içerikli haberlerde haberin “ aktörü” mağdur, zanlı, kazazede, gibi ifadeler kastedilmektedir. On beş gün boyunca incelenen iki kanalda sunulan ana haber bültenlerinde travmatik haberin aktörleri tespit edilmiştir. Elde edilen veriler tablo 9’ da sunulmuştur.

Tablo 5.9. Travmatik Haberin Aktörü

HaberinAktörü Kanallar	Terör	Yas ve intihar	Deprem yangın	Kazazede	Cinayet kurbanı Katil zanlısı Yaralama olayı	Fiziksel şiddet	Taciz tecavüz mağduru zanlısı	Aile içi şiddet
Show Tv	29	15	8	24	33	8	6	12
Fox Tv	29	17	1	9	14	8	0	0
Toplam	58	32	9	33	47	16	6	12
Genel Toplam	213							
Genel Toplam Yüzdesi (%100)	%27.23	%15.02	%4	%15.49	%20.34	%7	%3	%6

Elde edilen verilere göre haberin aktörleri, toplam elli sekiz(%27.23) tanesi terör, otuz iki (%15.02) tanesi yas(cenaze ve ölüm), dokuz tanesi afet(deprem ve yangın)(%4.), otuz üç (%15.49) tanesi kazazede, on altı tanesi fiziksel şiddet uygulayan ve uygulanan kişi (kavga ve arbede mağduru faili) (%7), altı tanesi (%3) taciz ve tecavüz mağduru ve zanlısı, on iki tanesi aile içi şiddet mağduru ve faili, kırk yedi tane (%20.34) olay ise cinayet kurbanı , cinayet zanlısı ye yaralama mağdurudur.

Elde edilen verilerde her iki ana haber bülteninde de terör haberlerinin büyük yer kapladığı göze çarpmaktadır. Her iki haber bülteninde terör olayları ilk sıralarda yayın içinde yer aldığı da dikkat çekmektedir. Terör haberlerinin içeriklerinin çoğunluğunu patlama içerikli haberler oluşturmaktadır.

Tablo 9’da yer alan veriler İncelenen toplam 201 haberden daha fazladır. Bunun sebebi ise bir haberde haberin aktörüne birden fazla atıfta bulunulmasıdır. Özellikle aile içi şiddet haberlerinde, şiddet mağduru aynı zamanda cinayet kurbanı, şiddeti uygulayan ise aynı zamanda cinayet zanlısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yada şiddeti uygulayan aynı zamanda intihar eden kişidir.Taciz veya tecavüz ve aile içi şiddet olay içeriklerinin çoğunun Show Tv ana haber bülteninde yoğunlukta olduğu göze çarpmaktadır.Yas haberlerinin içeriklerini çoğunlukla şahit cenazelerini haberleri tutmaktadır.

5.1.5. Travmatik haberin Kaynakları ve Teknoloji Kullanımı

Travmatik olduğu düşünülen 201 Haberin izleyiciye ne şekilde ve hangi metaryallar kullanılarak hazırlanarak sunulduğu bu bölümde ele alınmıştır. Burada teknolojiden kastedilen haberin görsel kısmının hangi metaryeller kullanılarak oluşturulduğudur. Bu teknolojiler tablo 11’ de sunulmuştur. Ayrıca haberin elde edildiği kaynakta tablo 10 ‘ da sunulmuştur.

Tablo 5.10. Travmatik Haberin Kaynaklarının Kanallara Göre Dağılımı

HaberKaynağı Kanallar	Birinci El Haber Kaynağı	İkinci El Haber Kaynağı	Diğer	Toplam
Show Tv	36	69	19	124
Fox Tv	34	43	0	77
Toplam	70	112	19	201
Genel Toplam Yüzdesi	%34.82	%55.72	%9.45	%100 (-0.01)

Araştırma kapsamında izlenen haberlerin yüzde 55.72 ‘ sinin yurtiçi veya yurtdışı haber ajansları yani ikinci el kaynak olduğu saplanmıştır Yalnızca yüzde 34’ünün kanala bağlı çalışan muhabirlerce yapıldığı yani birinci el kaynak olduğu görülmektedir.

Araştırmada haber kaynağının belirleme işlemi haberin muhabir tarafından anons edilmesi veya kanalın imkanları ile yapılan röportajlar olup olmadığına bakılarak karar verilmiştir. Özellikle Show Tv ‘de yayınlanan haberlerin montajında hem dış

sesin(seslendirme elemanı) hem de muhabirin anons yaptığı göze çarpmıştır. Ayrıca bu kanalda ham ajans hem de kameramanların elde ettiği görüntülerde yer verilmesi dikkat çekmiştir.

Tablo 5.11. Haberi Destekleyen Görsel Materyaller

Görsel Materyaller Kanallar	Sesli hareketli	Sesiz hareketli	Sabit görüntü	Sesli ve görüntü	Canlı Yayın	Canlı Canlandırma	Amatör kameraya	Güvenlik kameraya	Argü Görüntüler	Toplam
Show Tv	103	0	58	3	1	14	6	21	3	209
Fox Tv	86	0	19	1	0	3	3	15	6	113
Toplam	169	0	77	4	1	17	9	36	9	322
Genel Toplam Yüzdesi	%52.48	0	%23.91	%1.24	%0.31	%5.27	%2.79	%11.18	%2.79	%100 (2.3)

Tablo 11’de haberi destekleyen görsel materyaller incelenmiş ve yüzde 52.48 oranıyla en çok sesli ve hareketli görüntülerin var olduğu göze çarpmaktadır. İncelenen haberler içinde sabit görüntülerin oranı yüzde 23.91 olarak tespit edilmiştir. Sesli ve hareketli görüntülerin sabit görüntülerle desteklendiği sonucuna ulaşılabilmektedir.

Haber görüntüsünün oluşturulmasında toplam otuz altı (%11.18) kez kullanımla önemli bir yer tutan diğer bir materyal ise güvenlik kamerası görüntüleridir. Güvenlik kamerası görüntülerinin genellikle DSF haberlerde karşımıza çıktığını söyleyebiliriz. Seslendirme elemanı haber ile bilgiyi varilken olayın oluş anı ve nasıl olduğu bu görüntüler aracılığı ile tekrar tekrar izleyiciye gösterilmektedir. Sesiz ve hareketli görüntüler hiç kullanılmamıştır. Canlı yayımlar ise toplam on yedi haberde kullanılmış ve çoğunlukla terör haberleri sonrası patlama olan yeri göstermek ve olayın nasıl olduğunu anlatma amacıyla kullanılmıştır.

Değinilmesi gereken bir diğer hususta haberin içinde görsel materyallerin birden fazla kullanımıdır. İster DSF haber formatında ister de röportaj haber olarak hazırlanmış bir haber olsun , içinde sabit görüntüler, sesli ve hareketli görüntüler yada güvenlik kamerası görüntüleri hatta bunlarla birlikte canlı yayımların birlikte kullanımını da görmek mümkün olmaktadır. Yani bir haberin içinde birden çok görsel materyal bulmak mümkündür.

5.1.6. Travmatik Haberin Çeşidi

Haber yayına hazırlanırken elde olan görüntüler ve bilgiler göz önüne alınarak hangi haber çeşidinin kullanılacağına karar veren profesyoneller kaynaklarına göre bir yada birden fazla haber çeşidini bir arada kullanabilirler. İncelenen ana haber bültenlerinde kullanılan haber çeşitleri tablo 12’ de sunulmuştur.

Tablo 5.12. Kanalların Travmatik Haber Sunumunda Kullandığı Haber Çeşitleri:

HaberinÇeşidi Kanallar	DSF Haber	Anonslu Haber	Anonslu Röportaj Haber	Röportajlı Haber	Toplam
Show Tv	63	19	16	25	123
Fox Tv	60	16	2	7	85
Toplam	123	35	18	32	208
Genel Toplam Yüzdesi	%59.13	%17	%8.65	%15.38	%100

Tablo 12 incelendiğinde toplam haber sayısının fazlalığını birçok haber çeşidinin bir arada kullanılmasına bağlamak mümkündür. Bir haber DSF formatında seslendirme elemanı tarafından anlatıldıktan sonra muhabir tarafından yeniden anlatılmakta ve haber ile ilgili röportaja geçirdiği dikkat çekmektedir. Veya yine seslendirme elemanı tarafından anlatılan haber muhabir tarafından yeniden anons edilerek anonslu haber formatına dönüştüğü gözlemlenmiştir. Haberin çeşitlendirilmesi yönteminin daha çok Show Tv ana haber bülteninde bulunduğu söylenebilir.

Bu sebeple 123 haberin (%59.13) DSF haber formatında seslendirme elemanı tarafından anlatılmış ve haber çeşidi yoğunluğu da DSF haber çeşidinde toplanmıştır. Ana haber bültenlerinin yarısından fazlasının DSF Haber yöntemi ile oluşturulduğunu söylemek yanlış olmaz. Röportajlı haber ve anonslu röportajlı haberlerin Show Tv ana haber bültenlerinde Fox Tv ana haber bültenine kıyasla sıkça kullanılan bir haber çeşidi olduğu da dikkat çekmektedir.

5.1.7. Travmatik Haberin Teması

Haberin temasından kasıt haberin içeriğinin ekonomik, siyasi ,kültürel yada tamamen travmatik bir içerikten oluşmasıdır.Haber siyasilerin içinde var olduğu fiziksel şiddet haberinden, şehit eşinin bağlanmayan maaşı gibi ekonomik konuları da barındırmaktadır. İncelenen ana haber bültenlerinde kullanılan haber temaları tablo 13’ de sunulmuştur.

Tablo 5.13. Travmatik Haberin Teması

Haberin Teması Kanallar	Politika	Ekonomi	Travmatik	Spor	Kültür- Sanat	Toplam
Show Tv	5	7	112	0	0	124
Fox Tv	7	3	67	0	0	77
Toplam	12	9	179	0	0	201
Genel Toplam Yüzdesi	%5.9	%4.47	%89.05	0	0	%100 (-0.58)

İncelenen haberleri içinden travmatik bulunanlar, yeni bir kategoride kendi içinde incelenmiştir. Bu olayların travmatik boyutları ekonomik veya siyasi sebeple ortaya çıkarmasıdır. Siyasi sebepleri oluşturan etmenlerde siyasi aktörlerin varlığı dikkate alınmıştır. Siyasi aktörlerin adını geçtiği ve arbede , yas veya cinayet olaylarının oranı %5.9 ‘ dur. Ekonomik boyuttaki travmatik olaylarda en çok yas başlığı dikkat çekmektedir. Çünkü şehit olan eşlerinden elde ettikleri hakların verilmemesi travmatik boyutta haber olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu olayların haber bültenlerindeki oranı %4.47 ‘ dur. Geri kalan travmatik haberlerin %89.05’ i travmatik olay olarak adlandırdığımız, cinayet, taciz,tecavüz, terör gibi olaylardan oluşmaktadır. Bu olayların direkt travmatik olaylardır ve maruz kalan veya şahit olan kişilerde suç korkusu ve çevresine karşı güven kaybı sonucu toplumsal travmalara dönüştüğünü düşündüğümüz olaylardır.

5.1.8. Travmatik Haberin İçeriliğinde Kullanılan Kelimeler Ve Görüntüler

Çalışmanın birinci bölümünde de bahsedildiği üzere insanlar çevrelerindeki her şeyle iletişim halindedirler. Bu iletişim sözlü ve görüntülü iletişim boyutundaysa kelimeler ve görüntüler önem taşımaktadır. Kelimeler , insan beyninin duygu ve düşüncelerini karşı tarafa aktarmak için kullandığı bir yöntemdir. İnsanlar kelimelerle düşürler ve düşündüklerini kelimeler aracılığı ile karşı tarafa aktarırlar. Bu durum gerek kişinin kendisinin gerekse karşıdaki kişinin duygu, düşünce ve davranışlarının oluşumunda rol oynar.

Görsel ve işitsel iletişimin en yaygın kullanıldığı yer olan kitle iletişim araçları, özellikle televizyondur. Ulusal televizyon kanallarının yayın akışında genellikle ana haber bültenleri bulunur. Ve bu haber bültenleri içinde seçilen kelimeler ve görseller kişiyi travmatik etkiler altına alabilir. Çünkü kullanılan bu kelimeler ve görsellerin bilinç kadar bilinç altında etkisi vardır. Bilinç iletişimi kelimeler aracılığı ile kurar. Bilinçaltı ise kelimeler yerine imgeler kullanır. Bilinç kelimeyi algılar, bilinçaltı ise duyduğu kelimeyi bir imge ile çağrıştırır (Küçükbezirci,2013:1884) . Örneğin kelime olarak söylenen “kalem “ kelimesi kişinin bilinç altında kendi anılarına göre oluşturduğu bir kalem imgesi olarak oluşur.

Bu sebeple ana haber bültenlerinde kullanılan kelimeler ve görüntüler kişiyi etkileyebilir. Üstelik olumsuz içerikli kelime ve görüntülerin kişilerin duygulanımına olumsuz etkileri olabilir. Kişinin travma yaşaması için olaya bizzat maruz kalması gerekmez kişinin travmatik olayı görmesi veya duyması bile travma yaşamasına sebep olabilir.

Bu sebeplerle yapılan bu çalışmada ana haber bültenleri içinde kullanılan kelimeler ve görüntülerde incelenmiştir. Travmatik etkiler sahip olduğu düşünülen kelimeler tablo 14 ve 15 ' de verilmiştir. Görseller ise resimler ve tablo 16 kullanılarak incelenecektir.

Tablo 5.14. Travmatik Haberin içinde en çok geçen kelimeler

Kelimeler Kanallar	Terör	Patlama	Bomba	Canlı Bomba	Şehit	Terörist	Saldırı	Kavga Tartışma Arbede	Öldürmek	Yangın	Kaza	Cinayet	Toplam
Show Tv	11	55	42	11	65	43	43	30	34	34	25	30	423
FoxTv	31	20	39	6	59	42	32	20	22	3	18	19	312
Toplam	42	75	81	17	124	85	75	60	56	37	43	49	735
Toplam Yüzdesi	%5.71	%10.20	%11.02	%2.31	%16.87	%11.56	%10.20	%8.16	%7.61	%5.03	%5.85	%6.66	%100

Tablo 14 incelendiğinde en çok kullanılan kelime, toplam yüz yirmi dört (%16.87) defa kullanılan “şehit” kelimesi olmuştur. En çok kullanılan diğer bir kelime ise seksen beş defa (%11.56) kullanılan Terörist kelimesidir. Bu kelimeleri %10.20 ile “ patlama” ve “saldırı” kelimeleri izlemiştir. Bunun sebebi ise incelenen süre içerisinde terör olaylarının sıklıkla yaşanıyor olmasıdır. Bu haberler, haber bültenlerinin açılışında yada sıcak gelişme başlığı ile son dakika haberi olarak verilmektedir. Bunun yanı sıra, “şehit” kelimesinin en sık kullanılan kelime olmasının sebebi bu kelimenin sadece terör olayın içinde değil ayrıca meydana gelen bu olaylar neticesinde hayatını kaybeden kişilerin cenaze törenlerinde de sıkça kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Bu haberlerin temel kaynağı olan “ Terör” kelimesi ise toplam kırk iki (%5.71) kez kullanılmıştır. Bu olaylarda kullanılan madde olan “bomba” kelimesi seksen bir (%11.02) defa ve “ canlı bomba” kelimeleri on yedi (%2.31) defa kullanılmıştır.

Freud’un insanın şiddet göstermesinin temel sebebi olduğunu ileri sürdüğü bilinçaltındaki ölüm korkusudur. Bilinç altındaki bu durumu tetikleyebilecek bir diğer kelime haber bültenlerinde sıkça geçen diğer bir kelime ölmek ve öldürmektir. “Öldürmek” kelimesi incelenen süre içinde elli altı (%7.61) defa kullanılmaktadır. “ölmek” kelimesi ise Fox Tv haber bültenlerinde toplam on üç kez , Show Tv haber bültenlerinde ise üç kez kullanılmıştır.

Travma yaratması beklenen diğer bir kelime “ Kaza ” kelimesidir. İncelenen haber bültenlerinde bu kelime incelenen haber bültenlerinde toplam otuz yedi kez (%5.38) kullanılmıştır.

Kavga ,tartışma ve arbede kelimeleri incelenen süre içerisinde toplam atmış (8.16) kez kullanılmıştır. Şiddet içerikli bu haberlerde uygulanan şiddeti çağrıştıran “tekme” “tokat” ve “yumruk” kelimeleri de haber bültenlerinde kullanılan kelimeler arasındadır. ”Tekme” kelimesi incelenen süre içinde Show Tv ana haber bülteninde toplam beş defa, Fox Tv ana haber bülteninde toplam yedi defa sayılmıştır. “tokat” kelimesi Show Tv ana haber bülteninde toplam iki defa, Show Tv ana haber bülteninde toplam iki defa sayılmıştır. “yumruk” kelimesi ise Show Tv ana haber bülteninde toplam altı defa, Fox Tv ana haber bülteninde toplam yedi defa sayılmıştır.

Cinayet kelimesi incelenen süre içerisinde toplam kırk dokuz (%6.56) kez sayılmıştır. Yangın kelimesi incelenen süre içerisinde toplam otuz yedi (%5.03) kez kullanılmıştır. Diğer bir doğal afet olan “Deprem” kelimesi Show Tv ana haber

bülteninde toplam yedi defa, Fox Tv ana haber bülteninde toplam altı defa olama üzere toplam on üç kez kullanıldığı saplanmıştır.

İzleyicinin dikkatini çekmek veya olayın büyüklüğünü anlatmak için kullanılan ancak travmatik etkilerinin olduğu düşünülen diğer kelimeler tablo 15’de sunulmuştur.

Tablo 5.15. Travmatik Haberin içinde en çok geçen diğer kelimeler

Kelimeler Kanallar	Facia	Panik	Korku	Katletmek	Katlîam	Gözyaşı	Dehşet	Sinir krizi	Toplam
Show Tv	9	9	3	10	7	16	3	5	62
Fox Tv	3	2	2	1	4	20	2	1	35
Toplam	12	11	5	11	11	36	5	6	97
Toplam Yüzdesi	%12.37	%11.34	%5.15	%11.34	%11.34	%37.11	%5.15	%6.18	%100 (-0.02)

İncelenen ana haber bültenlerinde olaya dikkat çekmek veya olayın büyüklüğünü veya vahimliğini anlatmak için tercih edilen kelimelerden en sık kullanılan kelimenin “göz yaşı” olduğu görülmektedir. İki ana haber bülteninde de toplam otuz altı (%30.11) kez kullanıldığı görülmektedir.

“Facia” kelimesinin İki ana haber bülteninde de toplam on iki (%12.37) kez kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra “panik” , “katletmek” , “ katlîam” kelimelerinin İki ana haber bülteninde de toplam on bir (%11.34) kez kullanıldığı görülmektedir.

Bunlarla beraber çalışma sırasında, sadece Show ana haber bültenlerinde rastlanılan taciz, tecavüz haberleri içinde “ Taciz” kelimesi yirmi bir kez, “Tecavüz” kelimesi üç kez ve “İstismar” kelimesi ise on kez kullanıldığı sayılabilmektedir.

Bilinçaltının kelimelerden çok imgeler oluşturduğundan daha önce bahsetmiştik. Bu açıdan haber bültenlerinde kullanılan görüntüler olay ile ilgili imgeler oluşmasına neden olabilir. Bu olayların olduğundan daha dramatik ve travmatik algılanmasına neden olabilir.

Tablo 5.16. Travmatik Haberin içinde en çok kullanılan görüntüler

Görüntüler	Cenaze Görüntüleri	Arbede kavga Görüntüleri	Patlama Görüntüleri	Ağıt (ağlama) Görüntüleri	Çatışma Görüntüleri	Kaza Görüntüleri	Toplam
Kanalları							
Show Tv	74	96	74	67	40	44	395
FoxTv	79	43	48	54	54	47	325
Toplam	153	99	72	121	94	91	630
Toplam Yüzden	%24.28	%15.71	%11.42	%19.20	%14.92	%14.44	%100 (0.03)

Toplam görüntü sayısının incelenen haber sayısından fazla olmasının sebebi haber içinde görüntülerin birden fazla kez kullanılmış olmasıdır.

İçeriği travmatik olarak düşünülen cenaze ve cenaze töreni görüntülerinin, incelenen süre içerisinde toplam yüzeli üç kez(%24.28) ekrana geldiği görülmektedir. Bu görüntüler incelenen haberler içinde en çok yayına verilen görüntü olduğu görülmüştür. Bununla birlikte çoğunluğu cenaze törenlerinde çekilen görüntülerden elde edilen ve tekrar tekrar ekrana getirilen ağlama (ağıt) görüntüleri de azımsanmayacak ölçüdedir. incelenen süre içerisinde ağıt görüntüleri toplam yüz yirmi bir kez (%19.21) sayılabilmektedir.

İncelenen süre içerisinde çatışma ve patlama görüntülerinin de sıkça kullanıldığı dikkat çekmektedir. Ekranlarda çatışma görüntüleri toplam doksan dört kez (%11.92) , patlama görüntüleri ise yetmiş iki (%11.42) kez sayılabilmektedir. Şiddet içeriği yüksek bu görüntülerin ekranlarda bu kadar izlenmesi kişiye dünyanın güvenli bir yer olup olmadığını sorgulatabilir. Bu açıdan bu görüntülerin kullanımına oldukça dikkat edilmesi gerekmektedir.

İncelenen süre içerisinde arbede ve kavga görüntülerinin de sıkça kullanıldığı dikkat çekmektedir. Ekranlarda kullanılan kavga ve arbede görüntüleri toplam doksan dokuz kez (%15.42) sayılabilmektedir. Şiddet içeriği yüksek bu görüntülerin ekranlarda bu kadar izlenmesi kişide bu saldırgan davranışların gerçek hayatta da kullanılabilecek bir deneyim olarak görmesine neden olabilir. (Takviye saldırganlık teoremine göre)

İzlenen arbede ve kavga görüntüleri , şüphesiz ki yoğun fiziksel şiddet içeren görüntüleridir. Sosyal öğrenme teorisinde yola çıkacak olursak, şiddeti sürekli gören bir kişinin şiddeti kanıksaması ve normal görmesi beklenebilir. Üstelik kişi tarafından

normalleşen şiddet kavramı kişinin şiddeti uygulanabilir bir eylem olarak görmesini sağlayabilir.

İncelenen süre içerisinde sayılabilen kaza görüntüleri toplam doksan bir (% 14.92) tanedir. Ve bu görüntülerinin de sıkça kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Birkaç resim ile ekranlara yansıyan travmatik görüntüleri gösterecek olursak;

Resim 5.1. Girdiği çatışma sonucu şehit olan askerin cenaze haberinin görüntüsü

Resim 5.2. Şehit askerin babasının şehidin arkasından ağıt yakması görüntüsü

İncelenen on gün içerisinde , en sık rastlanan görüntülerden olan şehit cenazeleri görüntüleri olmuştur. Bu görüntüler yas başlığı altında incelenmiştir. Yapılan incelemede terör olaylarını artması sonucu resmi ve sivil bir çok insanın hayatını kaybettiğine dair yapılan haberler , insanlarda ölüm dürtüsünü tetikleyecek

tipten travmatik olaylardandır. Literatür bölümünde de bahsedildiği gibi Freud'un teorisine göre , insan doğduğu anda itibaren öleceğinin farkındadır. Ancak bu dürtüyü , yaşam içindeki nesneler ve hazlara bastırmıştır. Bu durumda bu tip görüntülerin bireyin bilinç altındaki ölüm korkusunu ortaya çıkarabileceği ve travmatik etkiler yaratabileceğini söylemek yanlış olmaz.

Resim 5.3. Terör saldırısı sonrası binaların hasarlı görüntüleri

Resim 5.4. Terör mağduru vatandaş

Ülkemizdeki terör gündeminde, incelenmesi gereken bir diğer başlık terör olayları ve bu olayların insanların yaşadığı çevreye verdiği zararlardır. Göç travmatik bir durumdur. Ülkemizde son yıllarda terör sebebiyle göç eden insanların haberleri haberlerde sıklıkla yer almaya başlamıştır. İnsanın alıştığı çevreden kopmasının yarattığı travmayı izleyen seyircinin , göç mağduru kişilerle empatik bir bağ kurması

doğal bir durumdur diyebiliriz. Çünkü insanlar alıştıkları ve güvende oldukları çevreden ayrılmakta zorlanırlar.

Resim 5.5. Bombaların Patlama anı görüntüleri

Ana haber bültenlerinde izleyicinin sıkıla izlediği görüntülerden bir de patlama görüntüleridir. Öyle ki incelenen tarihler içindeki ‘‘tüp satışının kayıt altına alınması ‘’ ile ilgili haberde bile tüplerin nasıl bombaya dönüştüğünden ve nasıl patladığından bahsedilmiştir. Ve patlama görüntüleri sıklıkla tekrarlanarak izleyiciye sunulmuştur. Böylelikle ; bir bombanın nasıl olduğu ve nasıl patlayacağını kişilerin bilinçaltına ana haber bültenleri vasıtasıyla kazımaktadır.

Terör ve patlama haberlerinin sıklığı , görüntüleri ve haberin detaylarıyla verilmesi, izleyicide güvenliğini sorgulamasına , yarınında emin olamamasına dair travmatik etkiler bırakmaktadır. Ayrıca , kanallar olayı hızlı ve ilk verme kaygısı ile istemeden bile olsa terör örgütlerinin propagandasını yapmak ve toplumda tavmatik izler bırakmasına sebep olabilmektedir.

Resim 5.6. Ağıt Görüntüleri

Resim 5.7. Ağıt Görüntüleri

Yas içerikli haberler incelenirken en sık karşılaşılan görüntü , insanların yakınları için üzüldükleri anların görüntüleridir. İnsanların acılarının kişiselliğini yok sayan bu görüntüler, ana haber bültenlerinde sıklıkla izleyiciye aktarılan görüntüler olmuştur.

Resim 5.8. Kaza anı Görüntüleri

Ana haber bültenlerinde sıklıkla izleyiciye izlettirdiği dikkat çeken görüntülerden biri de kaza anı görüntüleridir. Bu bir yandan görüntüler tekrarlanırken diğer yanda kazanın oluş anı izleyiciye saniye saniye anlatılmaktadır. Dolayısıyla bilinçaltına yerleşen bu tip görüntüler izleyiciyi travmatik olarak etkilenmektedir.

Sonuç olarak ; yaşanan olaylar haber bültenini izleyen kişi tarafından empati kurarak kişileştirebilir ve benzer travmatik etkileri yaşayabilir. Kullanılan bu kelimeler ve görüntüler kişilerde “ güvende miyim?” sorusunu tetikleyebilir. Güvende olmadıklarını düşünen kişilerde suç korkusu tetiklenebilir ve toplumda kendisiyle yaşayan diğer insanlar karşı duyulan güvenin azalması biz olgusunu zedeleyeceğinden toplumsal travmalara neden olabilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu başlık altında , bulgular bölümünde ayrıntıları verilen verilerin araştırma sonuçları özetlenmiş ve ilgili literatürle ilişkilendirilerek irdelenmiştir. Daha sonra ise ilgililere önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

Beş bölümden oluşan bu tez çalışmasının birinci bölümünde araştırmanı problem, amaç, önem , sayılı (hipotez), sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir. İkinci ve üçüncü bölümlerde iletişim, kitle iletişimi , şiddet ve travma ile ilgili literatür bulgularına yer verilmiştir. Kitle iletişim araçlarından televizyon ve televizyon haberlerinin Travmatik etkileri , haberin içeriği ve iletişim boyutunda irdelenmiştir. Buna ek olarak haber , televizyon haberi konuları da incelenmiştir.

Bu tez çalışmasının temel sorunsalı , ana haber bültenlerinin televizyon aracılığıyla travmatik etkileri nasıl yarattığıdır. İletişim çağı olarak adlandıran günümüz dünyasında , gün geçtikçe gelişen teknoloji sayesinde televizyonun doğasında olan izleyicinin, olayın olduğu yerde olduğunu hissedebilme duygusu ve anında olaydan haber olma dolayısıyla oluşuna ve gelişimine tanık olması travmatik etkilere maruz kalmayı kişiler açısından kolaylaştırmaktadır.

Tez çalışmasının dördüncü bölümünde araştırmanın yöntemine yer verilmiştir. Bu çalışmada nicel ve nitel yöntemler birlikte kullanılmıştır. Bu çalışmada , çalışma kümesi olarak ; 6 – 10 Haziran ve 13 – 17 Haziran 2016 tarihinde yayınlanan hafta içi ana haber bültenlerinden oluşturulmuştur. Toplam on ana haber bülteninden yararlanılmıştır. Çalışma kümesinde toplam dört yüz on yedi haber incelenmiş ve bu haberin iki yüz bir tanesi travmatik bulunmuştur.

İçeriği travmatik bulunan iki yüz bir haberin içerik çözümlemesi , eleştirel söylem çözümleme yönteminden (özellikle kelime seçimleri ve görüntüler açısından) de faydalanarak yapılmış ve araştırmanın ‘ Bulgular Ve Yorumlar’ bölümünde ayrıntılı olarak verilmiştir. Bulunun sonuçlar aşağıda özetlenmiştir.

İçerik çözümleme sonuçlarına göre, ana haber bültenlerinde sıkça verilen haber, patlama ve terör olaylarını haberleridir. Bu tür olaylar ana haber bültenlerinin çoğunlukla ilk sıralarında yer alan haberler olduğu görülmüştür. İncelenen süre boyunca

toplam elli sekiz haberin terör içerikli haberler olduğu görürmüş, incelenen süre içinde haberlerin toplam % 27.23'ü oluşturmaktadır. Yoğun terör gündemine maruz kalan izleyicinin en insancıl ve temel ihtiyacını güvende olma duygusunu sorgulamasına neden olabileceği söylenebilir.

Bununla birlikte ana haber bültenlerinde en sık kullanılan kelime “ şehit” kelimesi olmuştur. Kelimenin , incelenen on günlük süre içerisinde toplam 124 kez kullanıldığı sayılabilmektedir. Dolayısıyla terör olaylarında hayatını kaybeden insanların cenaze görüntüleri de en çok gösterilen görüntü olmuştur. Bu görüntüler ana haber bültenlerinde toplam 153 kez gösterildiği sayılabilmektedir. Bu tür haberlerde kullanılan kelimeler ve görüntülerde dikkat çeken husus cenaze törenlerinde bayraklara sarılmış tabutların görüntülerinin ve cenaze törenine gelen kişilerin , tabutları başında ağladıkları görüntülerin tekrarlanarak izleyiciye sunulmasıdır.

Ana haber bültenleri , süre açısından incelendiğinde toplam sürenin %19.96 ‘sının ana haber bülteni içinde travmatik içerikli haberlerle ayrıldığı görülmektedir.

Travmatik içerikli haberlerin on ve daha sonraki sıralarda haber bültenlerinde yer aldığı da görülmektedir. Ancak daha öncede bahsedildiği gibi terör olayları ana haber bültenlerinin ilk sırasından izleyiciye sunulmaktadır.

Yukarıda bilgilerden yola çıkarak her iki ana haber bültenine genel olarak bakacak olursak, her iki ana haber bülteni de terör içerikli olayları bültenin ilk sırasından yayınlamaktadır. Süre olarak her iki ana haber bülteni de yaklaşık bir saat yayın yapmaktadır.

İlk olarak Show Tv Ana Haber Bültenini inceleyecek olursak; ana haber bülteni de incelenen on gün boyunca en az yirmi bir ile en fazla otuz bir haberi yayınladığı görülmektedir. Yayınlanan bu haberler içinden en altı en çok on tane haberin travmatik içerikli haberler olduğu görülmektedir.

Show Tv Ana Haber Bülteni, incelenen on gün içerisinde yayınlarına terör içerikli haberler başlamış, siyasi içerikli haberler ile yayına devam etmiş, diğer travmatik içerikli haberlerle yayına devam ettiği izlenmiştir. Haber bültenini içeriğinin daha öncede bahsedilen travmatik içerikler barındırdığı bunun yanı sıra gasp, dolandırıcılık, soygun gibi adi suç içeriklerinin de yoğun bir biçimde haberleştirildiği dikkat çekmektedir. Haber yoğunlunun travmatik içerikli haberlerden oluştuğu da dikkat çekmektedir.

Bir diğerk dikkat çeken unsur ise haber bantlarında verilen, haber başlıklarında genellikle ünlem işaretinin kullanılmasıdır. Bilindiğı üzere ünlem işareti ,şaşkınlık, korku, kızgınlık gibi duyguların yazınsal anlatımında kullanılır. Bu durumda bu işaretin kullanımı da düşündürücüdür. Çünkü izlenen haberin çok ciddi korku, üzüntü, hatta kızgınlık yaratan bir olay olarak algılanmasına neden olabilir. Habere olan ilgiyi arttırmak amacı ile kullanıldığı düşünölen bu yazı biçimi izleyiciye, izlediğı olayın çok ciddi ve ürkütücü olduğı dolayısıyla izlenilen olaydan korkması gerektiğı mesajını verebilir.

Travmatik içerikli bulunan haberlerin sıklıkla muhabirler tarafından haberleştirerek izleyiciye sunulduğı görölmektedir. Bu haberler genellikle önce seslendirme elemanı tarafından anlatılmakta daha sonra muhabir de olayı anlatarak olay mağruru olan kişı yada kişilerle röportaj yapılarak haber kurgulanmaktadır. Yani travmatik içerik haberler de sıklıkla tekrarlanmaktadır. Aynı şekilde travmatik olayların görüntöleri de tekrar tekrar izleyiciye gösterilmektedir.

Show Tv Ana Haber Bülteninin içeriğı incelendiğinde izleyicinin ilgisini çekmek amacıyla travmatik haberlere sıkça yer verdiğı görölmektedir.

Fox Tv Ana Haber Bültenini inceleyecek olursak; ana haber bülteni de incelenen on gün boyunca en az on beş ile en fazla yirmibir haberi yayınladığı görölmektedir. Yayınlanan bu haberler içinden en altı en çok on tane haberin travmatik içerikli haberler olduğı görölmektedir.

Fox Tv Ana Haber Bülteni, incelenen on gün içerisinde yayınlarına terör içerikli haberler başlamış, siyasi içerikli haberler ile yayına devam etmiş, diğerk travmatik içerikli haberlerle yayına devam ettiğı izlenmiştir. Haber bülteninin içeriğinin daha öncede bahsedilen travmatik içerikler barındırdığı haber yoğunlunun siyasi içerikli haberlerden oluştuğı da dikkat çekmektedir.

Fox Tv Ana Haber Bülteninin de dikkat çeken unsur sunucunun haber hakkında yorum yapması ve izleyicinin sosyal medya hesapları aracılığı ile yayına dahil edilmeye çalışmasıdır.

Travmatik içerikli haberlerin çoğunlukla ajans kaynaklı olduğı görölmektedir. Bu ana haber bülteninde de travmatik içerikli kelimler ve görüntölerin tekrarlanarak izleyiciye sunduğı dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak, Fox Tv Ana Haber Bülteninin içeriğı incelendiğinde siyasi haberlerle Show Tv Ana Haber Bülteninden daha fazla yer vermektedir. Ancak her iki

ana haber bülteninin içerikleri incelendiğinde izleyiciye sunulan haberlerin gündelik dağılımında neredeyse yarısının travmatik içerikler barındıran haberler olduğu görülmektedir. Her iki haber bültenin de izleyicinin ilgisini çekmek amacıyla travmatik haberlere yer verdiği görülmektedir. Bu haberleri izleyen izleyicinin travmatik içeriklerden etkilenerek travmaya maruz kalması beklenilebilecek bir durumdur. Çünkü Travma, travmatik olayın izleyerek hatta duyularak kişileri etkiyebilecek bir durumdur. Bu sebeple ana haber bültenlerinin izleyiciler ve toplum üzerinde travmatik etkileri vardır.

6.2. Öneriler:

1. Medya kuruluşları , travmatik olayları haberleştirirken, olayın haber değerine dikkat etmelidir. İnsanların günlük yaşantısında işlerine yarılabilecek veya kamu yararı içeren olaylara haber bültenlerinde yer vermelidir.
2. Medya kuruluşları izleyiciye ulaşacak travmatik içerikli haberleri yaparken , etik kurallara uygun haber yapmalı ve her ne kadar bazı kişiler olayların detaylarını merak etse de televizyonu izleyen kitlenin homojen bir grup olmadığı bu sebeple her yaş ve kişilik yapısındaki insanların ekran başında olabileceği unutulmamalıdır.
3. İçeriği travmatik olan terör saldırıları, deprem, sel, yangın,kaza gibi olaylar izleyiciye sunulurken kim , nerede , nasıl , kim tarafından gibi soruların cevabı verilerek olay dramatize edilmeden izleyiciye sunulmalıdır.
4. Terörist saldırılar, deprem, sel, yangın,kaza gibi olaylar sonucu ortaya çıkan cenazelerin, kişilerin üzüntülerinin kişisel olduğu , haberlerde görmezden gelinerek insanların duygularının ve hassasiyetlerinin istismar derecesinde , kötüye kullanıldığı ve bu kullanımın birtakım toplumsal sorunlara ve travmalara sebep olabileceği unutulmamalıdır
5. Ana haber bültenlerinde travmatik haberlerin içinde kullanılan kelimeler dikkatle seçilmeli , ilgi uyandırmak amacıyla, insanları şok edebilecek kelimelerin kullanımından uzak durulmalıdır. Bununla beraber kelimelerin tekrarıdan bilinçaltında yer edebileceği için kaçınılmalıdır.
6. Ana haber bültenlerinde travmatik haberlerin içinde kullanılan görüntüler de dikkatle seçilmeli , ilgi uyandırmak amacıyla, insanları şok edebilecek

görüntülerin kullanımından uzak durulmalıdır. Bununla beraber görüntülerin tekrarından bilinçaltında yer edebileceği için kaçınılmalıdır.

7. İzleyiciler , izleyecekleri haberlerin ruhsal sağlıklarını etkilenebileceğini unutmamalı ve izledikleri haber programları her ne kadar insan ilgisini çekecek ve merak yaratacak içeriklerden oluşsa da bilinçli olmalı ve travmaya maruz kalmamak için travmatik haberleri izlemekten kaçınmalıdırlar. Bununla birlikte bilinçli izleyiciler olarak haberin verilmesinde sorun tespit ediyorlarsa bu sorunu ilgililere (kanların haber editörleri veya RTÜK gibi) ileterek geri bildirimde bulunmalıdırlar
8. Ana haber bültenlerinin yayın saatleri çocukların hala televizyon başında olabilecekleri saatlere denk gelmesinden dolayı hem haberciler hem de ebeveynler, çocukların travmatik haberlerden etkileneceğini ve bu etkilenenin psikolojik sorunlara yol açabileceği unutulmamalıdır.
9. Şiddet televizyon aracılığı da öğrenilebilir bir davranış olduğundan , haber bültenlerinde kavga ve arbede görüntülerinin tekrarlanarak verilmemesi gerekmektedir.
10. Bu çalışma kişilerin yaş, cinsiyet, sosyoekonomik ve sosyokültürel yapıları göz önüne alınarak genişletilebilir.

7. KAYNAKÇA

- Aker T. A. ; Hamzaoğlu O. ; Başgelmez Ş. ;**Kocaeli Ruhsal Travma Kısa Tarama Ölçeğinin (Kocaeli-Kısa) Geçerliliği**; Düşünen Adam Dergisi ; www.dusununadam.org
- Arsan E. ; **Haber Değerini Yeniden Düşünmek: Şiddet Her Zaman Haber midir ?** ; academia.edu.tr ; S :4
- Atatürk üniversitesi , **Halkla İlişkiler Bölümü Uzaktan Öğretim Kitabı** 3. ünite (ataturkhalklailiskilervetanitim.wordpress.com)
- Aydemir M . ; 2014; **Medyada şiddetin dönüşümüne bilinaltı etki yöntemleri ve mutlu Şiddet ilişkisi** ; KMÜ Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi; Özel Sayı :1 ; s: 168 (kmu.com.tr)
- Baykal T.(2008) ; Ailede kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Bu Şiddete ilişkin tutumlar Ve Kadının Şiddet Yaşantısı ;Doktora Tezi ;Ege Üniversitesi; İzmir ; S: 121;
- Beren F. ; **Terör Eylemlerinin Yazılı Basındaki Sunumu**; academia.edu.tr ; s: 9
- Boztaş H. ; Yüksel Ş. ; Türkiye Psikiyatri Derneği Bülteni Cilt :16; Sayı :2 ; 2013 S:32-33
- Bülbül R. ; 2001, **Haberin Anatomisi ve Temel Yaklaşımlar** ; Nobel Yayın Dağıtım ; 1. Basım ; Ankara ; 10s.
- Corey G. , 2008, **Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve uygulamaları** , Çeviri: Erngene T. ; Mentis Yayıncılık ; Ankara ; 67-68-69s.
- Cüceloğlu.D. , 1990 , **İnsan Ve Davranışı**; Remzi Kitapevi , İstanbul ; 549s.
- Çalışır G . (2009) ; **Küreselleşmenin ortaya çıkardığı olayların Türkiye'deki Ana Haber Bültenlerine Yansıması** ; Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ; iletişim Ana Bilim Dalı Doktora Tezi ; Eskişehir
- Denizci M. Ö. ; 2009; **Bilişim Toplumu Bağlamında İnternet Olgusu ve Sosyaopsikolojik etkileri** ; Marmara İletişim Dergisi; Sayı :15 ; S: 50
- Devran Y (2010) ; **Haber söylem ideoloji**; Başlık Yayın Grubu ; İstanbul ; S: 66
- Duyan Y. ; 1980 Öncesi Türkiye Sinemasında Kadın Temsilleri : Adı Vasfiye Üzerin Bir inceleme; II. International Conference on Communication, Media, Technology and Design ; 2-4 Mayıs 2013 ; S:334
- Erol N. ; Öner Ö. ; [www. Rehberlikci.8m.com](http://www.Rehberlikci.8m.com); Türk Psikoloji Bülteni ;1999

- Evers H. ; İnternet Haberciliği ; **Yeni Etik Sorunlar mı?** ; <http://ilefarsiv.com/> ; S: 323-324
- Fırat S. ; Baskak B. ;**Gelişimsel Travmaların Uzun Dönem Etkileri Ve Bunlara Aracılık Eden Nörobiyolojik Mekanizmalar** ; Kriz Dergisi 20 (1-2-3) ;S:26
- Fromm E. , 2014, **Sevginin Ve Şiddetin Kaynağı** , Çeviri: Salman Y. , İçten N.Payel Yayınevi , İstanbul , 18 s.
- Gerbner, G. , 1998, Özer ve Geresimova 2 010'dan aktaran Kadın erkek fırsat eşitliği komisyonu yayınları no:10 **toplumsal cinsiyet eşitliğinde medyanın rolü** haziran 2012 ,12 s.
- Gondezi A. , 1992 , **Cinsel Şiddet** , Çeviri : Coşar s. , Coşar Y. ,Birinci Basım ayrıntı yayın evi , İstanbul , 80 s.
- Gökdağ R. , Dağlı Ö. , 2012, **İletişim Çatışması olarak Kadına Yönelik Şiddet** , Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı 1. Cilt , Ankara ,76-77 s.
- Güler D. ,1992, **Çizgi Filmlerin Eğitim İletişimi Boyutlar ve Bir Örnek Olay Çözümlemesi** , T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları ; No :633 ; 96 s.
- Gümüşel O. , 2015, **Pozitif Psikoloji** , Timaş Yayınları , İstanbul , 214-215 s.
- Gürdil G. ; Üstlenilmiş Travma Ve ikincil Travmatik Stresin Travmatik Yaşantılara Müdahale Eden Bir Grup Üzerinde Gesraltı Temas Biçimleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi ; Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Estütüsü klinik psikoloji Ana Bilim Dalı ; Ankara ; 2014 S:13-14
- Halim U. ; **Türkiye’de Ulusal Sempozyumlar** (Türkçe) ;iikv.org.tr;2012 ; S: 112
- İbiloğlu O. A. ;dergipark-ulakbilim.gov.tr; **psikiyatride güncel yaklaşımlar** ; 2012; S:209
- İmançer D. ,2006 ,**Toplumsal Cinsiyet Oluşumuna İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar** ; Medya Ve Kadın , Ebebil Yayıncılık ; İstanbul ,43s.
- Karagülle A. ; Çaycı B. ; 2014 ; **Ağ Toplumunda Sosyalleşme ve Yabancılaşma** ; The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC ;Volume 4 Issue 1 S: 4 ve 6 (acikerisim.iku.edu.tr)
- Karahan Uslu ,2000; 161-162'dan aktaran **Kadın erkek fırsat eşitliği komisyonu yayınları** no:10 s:12 s.
- Karahan Uslu ,2000; 161-162'dan aktaran **Kadın erkek fırsat eşitliği komisyonu yayınları** no:10 ,12 s

- Kasapoğlu A., 2007, Yeni Toplumsal Travmalar , Referans Yayıncılık, Yayın No: 7 , Ankara, 4 s.
- Kernberg.O.F , 2011 , **Aşk İlişkileri**; Ayrıntı yayın evi , 3. Basım , İstanbul ,220 s.
- Kökdemir D. ; (2003) ; **Bir İnsan Davranışı Olarak Terör** ; PIVOKA Dergisi Savaş Özel Sayısı Nisan; Başkent Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi ELYAD Araştırma Laboratuvarı ; S:17
- Kurtoğlu S. ; **Haberin Söylemini Çözümlemek** ; S:151 ; dergipark.ulakbim.gov.tr
- Küçükbezirci Y. ; Bilinçaltı mesaj Gönderme Teknikleri ve Bilinçaltı Mesajların Topluma Etkileri ; Turkish Student dergisi ; Volume : 8/9 Summer 2013 ; S: 1884
- Oğuz.G.Y; Kurgu dergisi 2000; Cinsiyet Rollerini ile İlgili stereotiplerin televizyonda sunumu s:17,35-43
- Öğülmüş S. ; İçerik çözümlemesi ; dergiler.ankara.edu.tr> dergiler ; S:216
- Özer Ö. ; **Eleştirel Haber Çözümlemeleri** , T.C Anadolu Üniversitesi yayınları No: 1901 ;71 -72 s.
- Özer Ö.; **Medyaya Yönelik Kuramsal Tanımlamalarla İlgili Muhabirlerle yapılan Saha Araştırması** ; Josc. Selçuk.edu.tr>article>downlad S:12
- Öztekin H. ; **Haber Üretim Sürecinde Medyanın Ekonomi Politikası :Star Gazetesi Örneği** ;
<http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuifd/article/viewFile/1019012851/1019012079> ; S:132
- Richers D. , Ekim 1989, **Antropolojik Açından Şiddet** , Ayrıntı yayınevi , Çeviri: Hattatoğlu D. , Birinci Basım , İstanbul , 19s.
- Rigel N. ,1995 , **Haber, Çocuk Ve Şiddet; Der Yayınları**; Yayın No :166 , İstanbul; S:145
- RTÜK , 2007 , **Medya Okur Yazarlığı İlköğretim Öğretmen El Kitabı** , Ankara; 20s.
- Santrock J. W. , Yaşam boyu Gelişim Psikolojisi ; Çeviri : Yüksel G. ;Nobel Yayınevi , İstanbul , 244s.
- T.C Başbakanlık kadın Statüsü Genel Müdürlüğü ,**Kadına Yönelik Şiddet El Kitabı** ,6 – 8s.
- T.C Milli Eğitim Bakanlığı , MEGEP projesi Gazetecilik Alanı, **Haberin Nitelenmesi** , Ankara 2007 ;S: 19 hbogm.meb.gov.tr>gazetecilik>moduller
- T.C Milli Eğitim Bakanlığı ; 2011 , **Gazetecilik; İnternet Haberciliği** , Ankara ; 8 s.

- Tekeli E. ;**Kadın Cinayetlerinin Haberleştirilmesi Bağlamında Medya Etiğini Yeniden Tartışmak**; Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi (AKAR) CİLT 1SAYI1 ;2016
- Tekinalp S. , Uzun R. ; 2004 , **İletişim Araştırma Kuramları** ,Derin Yayınları , İstanbul , 25 s.
- Tokgöz O. ,2015 , **Temel Gazetecilik** , 11. Basım ; İmge Kitapevi ;İstanbul , 258s.
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Medyanın Rolü** , Haziran 2012 , Kadın erkek fırsat eşitliği komisyonu yayınları no:10 , 12 s.
- Tufan F. ; 2009 ; **Radyo Dinleme Ölçümleri ve Program Planlamasındaki Rolü**; İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Sinema Televizyon Ana bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi ; İstanbul ; S:40
- Türkoğlu. N. ,2004 , **İletişim Bilimlerinden Kültürel Çalışmalara Toplumsal iletişim** ;Babil yayınevi, 154 s.
- Ulusoy O. ; Ergenlerde Bilişim Teknolojileri Kullanımı Ve Saldırganlık İlişkisi; Yüksek Lisans Tezi; Çukurova Üniversitesi ; Adana ; 2008 S: 13
- Yıldırım . V , Karahisar . T; **Ulusal Televizyon Kanallarında Görsel-İşitsel Objeler olarak Kadın** Gümüşhane Üniversitesi İletişim dergisi ; cilt:2 sayı:2 ; Eylül 2013
- Yılmaz B. ; (2003),Toplumsal iletişim ve kütüphane ; Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi; Cilt :20 ; Sayı : 2 ; S:14
- Yücel M. T.; Suç korkusu ve Etkilerinin Nötrleştirilmesi ; **TBB Dergisi, Sayı 83, 2009**
<http://portal.ubap.org.tr/> ; S: 281
- Yüksel Ş. , **Travmatik Deneyimle Ve Ruh Sağlığı; Psikiyatri** , İstanbul Üniversitesi Basım Ve Yayınevi ,Yayın No: 4888 ; 96s.
- Zıllıoğlu M.,2014 ,**İletişim Nedir?** ,(5.basım) , Cem yayınevi İstanbul Ekim ,:21s.
- Zorlu Y. ;Medyadaki Şiddet Ve Etkileri; Humanities Sciences ;
dergipark.ulakbim.gov.tr ; S: 14
- www.tdk.gov.tr
- www.bbc.com
- youtube.com
- www.trafik.gov.tr>sayfalar>istatistikler
- www.acikogretimadalet.com

İstanbul Teknik Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığı (7 Eylül 2013) ;
İnternetin Tarihi ; <http://bidb.itu.edu.tr/seyirdefteri/blog/2013/09/07/internet'in-tarih%C3%A7esi>

Evers H. ; İnternet Haberciliği ; **Yeni Etik Sorunlar mı?** ; <http://ilefarsiv.com/> ; S: 323-324

Evers H. ; televizyon haberciğinde etik;ilefarsiv.com/etik/medyaetiği

www.medyadernegi.org.tr

www.ntv.com. Türkiye Haberleri

www.aktuelpsikoloji.com

<http://www.internethaber.com/>

8. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Ad-Soyadı: Sinem BÜRKÜT

Doğum tarihi: 25.10.1983

Medeni durum: Bekâr

Eğitim Durumu:

Ön Lisans: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Bilgisayar Programcılığı

Lisans: Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi İktisat Bölümü

Yabancı Dil ve düzeyi:

İngilizce\orta düzey

Almaca az düzeyde

Tel: +90-5427443140

Mail: sinemburküt@mynet.com

9. EKLER LİSTESİ

9.1. EK-1: Kodlama Formu

1.Ana Haber Bültenin Yayınlandığı Televizyon Kanalı :

2.Ana Haber Bültenin Süresi:

3.Ana Haber Bültenin Tarihi:

4.Ana Haber Bülteninde Yayınlanan Haber Sayısı:

5.Travmatik haber , Haber Bülteninin İçinde Kaç Tane Travmatik Haber Yayınlanmaktadır:

6.Travmatik haber , Haber Bülteninin İçinde Kaçınıcı Sırada Yayınlanmaktadır:

7.Haberi Destekleyen Görsel Materyaller nedir?

a) Sesli ve hareketli Görüntüler:

b) Sesiz ve hareketli görüntüler:

c) Sabit Görüntüler:

d)Stüdyo görüntüleri:

e) Canlı yayın Görüntüleri:

f) Canlandırma Görüntüleri:

g) Amatör Kamera Görüntüleri:

h) Arşiv Görüntüleri:

ı) Güvenlik Kamerası Görüntüleri

7.Üretim Bakımından Haber Kaynakları Neler?

a) Birinci El Kaynaklar (Muhabirler ve Kameramanlar)

b) İkinci El Haber Kaynakları (İç – Dış Haber Ajansları)

8.Haberin Çeşidi Nedir?

a)DSF Haber :.

b) Anonslu Haber: c) Anonslu Röportaj Haber:

d) Röportajlı Haber:

9. Haberin Aktörleri Kimler?

10. Haberin Teması Nedir?

a) Travmatik

b) Politik

c) Ekonomi

d) Spor

e)Kültür - Sanat

11. Haberin İçeriği

a) Savaşlar

b) Patlamalar

c)Afetler (Yangın, Deprem, Sel gibi)

d)Yas

e) Kaza

f) Aile İçi Şiddet

g) Şiddet (Fiziksel Şiddet)

h) Cinsel Taciz

ı)Cinsel Tecavüz

i) Cinayet Ve Yaralama

j) İşkence

12. kaygıya sürüklemesi beklenen ifadeler kaç kez kullanılmış?

a) Dehşet

b) Vahşet

c) Tehlike

d)Yangın

e)Panik

f)Kavga

g)Dayak

h) Cenaze

ı)Cinayet

i)Patlama

j)Terör

k) Çatışma

13. Travmatik Haber , Haber Bülteni İçindeki Süre Dağılımı kaç dakikadır ?

a)1'in Altında

b)1-2 Arası

c) 3-5 Arası

14.Travmatik Haber Ana Haber Bülteninde Kaçınıcı Sırada Yayınlanmaktadır?

a)1-3 Arası

b)4-6 Arası

c) 7-9 Arası

d)10 ve Üzeri

15. Travmatik Haber İçinde EnÇok Kullanılan Görüntüler nelerdir?

a) Cenaze Görüntüleri

b)Arbede ve Kavga Görüntüleri

c)Patlama Görüntüleri

d)Ağıt Görüntüleri

e)Çatışma Görüntüleri

f) Kaza Görüntüleri

9.2. EK-2: Travmatik Haberin Haber Bültenleri İçindeki sırası

Travmatik Haberin Haber Bültenleri İçindeki sırası , 6- 10 Haziran ve 13- 17 Haziran Tarihlerinde incelen ana haber bültenleri içinden travmatik bulunan ve bu çalışmanın konusu olan haberler , haber bülteni içinde hangi sırada yer aldığı aşağıdaki tablo ile verilmiştir.

Tablo 1: Travmatik Haberin Kanallara Göre Günlük Payı (Fox Tv)

Fox Tv	Yayın Tarihi									
	6.6.2016	7.6.2016	8.6.2016	9.6.2016	10.6.2016	13.6.2016	14.6.2016	15.6.2016	16.6.2016	17.6.2016
Travmatik Haber in yayın sırası	1,4,7,8,9,11 12	1,2,3,4,5 8,10,14,15 16	1,2,3,4,6,9 13,14	1,2,3,4,5,13	1,2,4,5,6,8 12,13	1,11,12,14 15,16,18	1,2,8,14,15 16,17	2,4,9,10 11,12,13 15,19	2,3,5,11 12,14,15 17	3,4,5,12,13 14

Tablo 2: Travmatik Haberin Kanallara Göre Günlük Payı (Show Tv)

Show Tv	Yayın Tarihi									
	6.6.2016	7.6.2016	8.6.2016	9.6.2016	10.6.2016	13.6.2016	14.6.2016	15.6.2016	16.6.2016	17.6.2016
Travmatik Haber in yayın sırası	2,4,5,6,8 11,13,14 15,20	1,2,3,4,5,6 7,8,9,10,12, 13,14,15,16 20	1,2,3,4,5,6 7,9,10,12, 15,18,19,20 21,24	1,2,4,5,7,8 9,11,13,14, 15,17,21,22	2,3,4,5,18,7	1,2,3,5,6, 7,10,12,14 21,26	1,4,5,6,10 11,13,15, 17,21	1,4,8,9,11 12,13,14 16,17,18, 19,23,25, 26,29	1,2,3,5,6,8 10,11,12, 13,17,21, 22,25	1,5,6,8,9, 11,12,15, 18,22